

Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
Центр українсько-європейського
наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ОСВІТІ, КУЛЬТУРІ ТА МИСТЕЦТВІ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ Й ДОСВІД

12 вересня – 23 жовтня 2022 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

УДК 004-044.922:[37+008+7](063)

Ц 75

Організаційний комітет:

Русаков Сергій – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри богослов'я, релігієзнавства та культурології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, гарант освітньої програми «Культурологія», експерт Українського культурного фонду 2021, 2022 рр. (м. Київ, Україна);

Можгін Віктор – заступник керівника кафедри національної безпеки Академії прикладних наук імені Юзефа Голуховського, здобувач міжфакультетських кандидатських культурологічних студій факультету міжнародних і політичних досліджень Ягеллонського університету у Кракові (м. Краків, Республіка Польща);

Рудюк Юлія – заступниця директорки з промоції та розвитку Меморіального музею тоталітарних режимів «Територія Терору», голова ГО «Львівський культурний центр», експертка Українського культурного фонду 2020, 2021 рр., співкоординаторка проекту «Підзамче. Нарешті», менеджерка проекту «Музей у 3D» (м. Львів, Україна).

Ц 75 **Цифрові трансформації в освіті, культурі та мистецтві: нові можливості й досвід** : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 12 вересня – 23 жовтня 2022 року. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 128 с.

ISBN 978-617-554-071-8

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Цифрові трансформації в освіті, культурі та мистецтві: нові можливості й досвід» (12 вересня – 23 жовтня 2022 року).

УДК 004-044.922:[37+008+7](063)

© Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2022

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2022

ISBN 978-617-554-071-8

ЗМІСТ

Enterprise orientation of museums as a reaction to crisis in culture – research assumptions Katarzyna Szara	6
Etyka zawodowa pielęgniarek – refleksje nad przyszłością nauczania pielęgniarstwa Mariola Bartusek	9
New technologies at the service of historical education. Examples of good practice Maria Wyleżek	14
Шляхи формування позитивної мотивації до вивчення іноземної мови через використання методики співпраці у курсантів вищих військових навчальних закладів Березнева І. М.	16
Use of infographics for students` transversal competence development Ved T. M.	19
Цифрові технології у навчанні студентів мистецьких навчальних закладів (на прикладі роботи майстерні художнього текстилю Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв) Гордійчук О. З.	21
Підготовка фахівців інформаційного профілю зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» в умовах діджиталізації Грінберг Л. Ф.	25
Практики використання методу збору швидких реакцій в сучасній музеології Гудошник О. В.	29
Сучасна вища освіта в Україні та особливості цільової аудиторії цифрової епохи Демченко М. В.	32
Філософія у цифрі: освітньо-викладацькі виклики до змін Діденко Л. В.	36
Новий український правопис у текстах наукового стилю: головні зміни Добровольська Л. А.	41

Формування інформаційно-цифрових компетентностей учасників освітнього процесу в системі змішаного навчання ВНЗ Желєзко А. М.	43
Цифровізація театру: позитивний та негативний аспекти впливу Колот Д. С.	47
Переваги та недоліки дистанційного навчання під час викладання психології Короход Я. Д.	49
Український вектор євроінтеграції: інноваційна стратегія диджиталізації при викладанні менеджменту зовнішньоекономічної діяльності Кузнецова Т. В.	51
Дизайн і застосування власного «банку» інформації як одна з компетенцій фахівця з вищою освітою Лабуткіна Т. В.	55
Important students' competencies for effective performance in a university e-learning environment Lysak H. O.	59
Критичне мислення та інформаційна культура як складова «Soft Skills» здобувача вищої освіти Мандро Л. О.	61
Основні підходи до класифікації багатоманітності моделей культурних та креативних індустрій у світовій практиці Маруховська-Картунова О. О.	64
Когнітивне моделювання управлінських цифрових рішень в сфері музейної справи Орищук В. В.	69
Особливості навчання іноземної мови у вищій школі в умовах реалізації дистанційної освіти Пасічник О. О.	74
Метафоричні економічні терміни: проблеми їх перекладу Пернарівська Т. П.	78
Музейна педагогіка як інноваційний засіб надання послуги соціальної реабілітації Песоцька Ю. Ю.	80
Нові можливості та перспективні цифрові трансформації в розвитку креативних індустрій Плецан Х. В.	83

Реалізація студентоцентрованого підходу в освітньому процесі закладів вищої освіти Рогульська О. О., Магдюк О. В.	88
Мобільні технології при цифровій трансформації держави Руденко Н. В., Хаб'юк Н. С.	93
Використання веб-квест технології у навчанні іноземної мови Рудницька К. В.	95
Digital transformation in teaching ESL: challenges and perspectives Sytalo N. M.	97
Класифікація функцій навчальних і наукових онлайн-платформ Тазетдінов В. А., Хрульов М. В.	100
Цифровий досвід у практиці дистанційної навчально-педагогічної діяльності учасників освітнього процесу хореографічного напрямку Філімонова-Златогурська Є. С.	103
Брендування та віртуальний імідж провайдерів мистецької освіти Чемерис Г. Ю.	106
Культура як поняття Шваб Л. П.	112
Цифрова компетентність педагога в умовах трансформації освіти Шелевер О. В.	112
Технології дистанційного навчання у викладанні дисциплін українознавчого циклу Щербина С. В.	116
Неформальні інститути у розвитку фінансового потенціалу суб'єктів малого бізнесу: цифровізаційний та культурно-освітній контекст Юрків Р. Р.	119
Тенденції використання цифрових інструментів у теоретичній та практичній підготовці правників Яновицька А. В.	122

ENTERPRISE ORIENTATION OF MUSEUMS AS A REACTION TO CRISIS IN CULTURE – RESEARCH ASSUMPTIONS

Katarzyna Szara
Dr hab., Prof. UR
University of Rzeszów
Rzeszów, Poland

Introduction. Changes taking place in the world as a result of various crises require the adaptation of entities operating not only in the economic sphere but also in culture.

Entities operating in the sphere of culture, similarly to those operating in the sphere of the economy, bear the costs associated with their activities. In the case of entities belonging to the sphere of culture, the problem of financing the activity arises. If they belong to the private sector, the owner is responsible for covering the operating costs. If they belong to the public sector, they are financed from public funds, i.e. from the state budget or budgets of local government units. The activity of cultural institutions is subject to the market mechanism to a small extent. Crisis situations, however, force a change in behavior. This also applies to the sphere of cultural institutions, represented in this study by museums.

Research assumptions. There are two forms of museums in Poland: public, which include state and local government museums, and private ones. The latter must be entrepreneurial like other market players. Museums, as one of the cultural institutions, operate on the basis of the Act on organizing and conducting cultural activity [12, p. 80].

In Poland, according to the list kept by the Ministry of Culture and National Heritage, the number of museums was 906 institutions (as of January 4, 2021) [7, p. 5]. Of this 70.1% belonged to the public sector. The organizers of the vast majority of these public institutions were local government units (85.6%). Within the private sector, museum organizers were most often natural persons (57.3%), associations (17.6%) and foundations (13.6%), as well as Churches and religious associations (5.0%) [5, p. 86].

The COVID-19 pandemic has shown that the assumptions of J. Schumpeter's creative destruction have changed. First, there was destruction resulting from a pandemic, and in the second, creatively people, economic entities or cultural institutions began to adapt to the situation in which they acted.

The affiliation of a museum to the public or private sector will be the basic criterion for differentiating in the analysis. From an economic point of view, private entities are entities operating under market conditions.

This is related to the entrepreneurial behavior that determines the entrepreneurial activities of private museums. In the case of public museums, funding comes from a different source, and therefore museum employees are provided with a certain degree of stabilization as part of their activities. In relation to the public entity, entrepreneurial activities are likely to be different, which results, inter alia, from the conditions of action.

The aim of the study was to identify the possibilities of implementing entrepreneurial activities in museums. The following methods will be used in the implementation of the entire research project: CAWI, desk research, participant observation related to the development of research project applications related to the museum sphere. The applications were prepared for the museum located in the city of Rzeszów.

The assumption was made that the observed external effects of museums' cultural activities are conditioned by the entrepreneurial attitudes of individuals who engage in the process of creating cultural goods and services. An analysis of the entrepreneurial orientation of museums therefore requires an analysis at the individual level. Therefore, it will apply to employees in a crisis situation of the COVID-19 pandemic. The first conclusions from some of the studies are presented below.

Discussion and preliminary arrangements. Reports prepared on the basis of surveys by ICOM [3], UNESCO, NEMP [8], and in the Polish context, research conducted by Centrum Cyfrowe in cooperation with the National Center for Culture (NCK) and by the Forum of Museum Educators with the support of the National Institute of Museology and Collection Protection [2] [4, p. 328].

The COVID 19 epidemic has forced a change in activities in museums. It concerned: functioning in the digital space [9, p. 134], using new technologies, interacting with the recipient on new [4, p. 330], hitherto undefined rules. Functioning in the new reality clearly divided museums, not each of the institutions used the opportunities to act [6, p. 77]. The differences are even more pronounced when divided between the public and private sectors.

It was also important to secure museum collections, disinfect, and create a collection on the pandemic during its duration [11, p. 408].

Museologists have put a lot of effort and inventiveness in accompanying society during isolation through online activities [11, p. 412]. The model of museum functioning during the pandemic changed, museum work was carried out with a limited number of visitors, the interest in the educational offer increased [10, p. 6], the approach of museum staff changed and new needs arose due to the pandemic crisis.

There were many more changes caused by the pandemic. Selected are presented because they were initiated by museum staff. They efficiently began

to adapt to the situation and respond to the crisis. Therefore, it can be concluded that they were in line with the assumptions of entrepreneurial orientation. It was visible in the entrepreneurial attitude of the individual, which determined the process of positive adaptation to the existing conditions.

The entrepreneurial orientation of public sector museums will therefore be related to the process of creating value for the citizen and the community. It will involve the use of museum resources thanks to the creativity of employees. The response to the crisis in many museums in Poland should be assessed positively. The differences in responses resulted from belonging to the sector, the museum's offer and, above all, the proactivity of employees. Behavior in an entrepreneurial manner of employees by changing their operating preferences, searching for new solutions allowed many museums to overcome the pandemic. It can therefore be concluded that the entrepreneurial attitude of museum employees, in line with the entrepreneurial orientation, was an appropriate response to the state of the pandemic. This is one general conclusion from the research carried out. There are more conclusions, as well as the identified new research problems concerning the work and entrepreneurial behavior of museum workers.

Bibliography:

1. Centrum Cyfrowe, National Center for Culture, *Culture in a pandemic. The experience of Polish cultural institutions*. URL: https://centrumcyfrowe.pl/wp-content/uploads/sites/16/2021/04/Raport_Kultura_w_pandemii.pdf.

2. Museum Educators Forum, NIMOZ, *Cultural institutions in the Covid-19 period. Museum strategies to reach out to viewers*. URL: https://nimoz.pl/files/articles/252/Raport_z_badania_Insytycje_kultury_w_okresie_covid.pdf.

3. International Council of Museums, *Museums, Museum Professionals and COVID-19*. URL: <https://icom.museum/wp-content/uploads/2020/05/Report-Museums-and-COVID-19.pdf>.

4. Kamińska K., A pandemic guide to cultural institutions. About digital forms of communication on the example of the National Museum in Warsaw and Zachęta – National Gallery of Art. Inscription XXVII 2021, 327-343. doi: 10.18318 / inscription. 2021.1.19 pdf.

5. Culture in 2020 Statistics Poland, Statistical Office in Kraków, Statistical Office in Kraków, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura.pdf>.

6. Molter A., Microfoundations of entrepreneurial orientation in public museums. Between proactivity and reactivity [in:] ed. Barwińska – Małajowicz A., Grzebyk M., *Entrepreneurship in the time of the COVID crisis – 19. Lesson for the future*, SIZ, Łódź 2021, 76-89.

7. Museums in 2020 museum statistics GUS 202. URL: https://statystykamuzeow.pl/storage/do%20pobrania/gus/kultura_w_2020.pdf.

8. Network of European Museum Organizations, Initiatives and Actions of the Museums in the Corona Crisis. URL: https://www.ne-mo.org/fileadmin/Dateien/public/NEMO_documents/Initiatives_of_museums_in_times_of_corona_4_20.pdf.

9. Ostrowska-Tryzno, A. & Pawlikowska-Piechotka, A., Cultural tourism, museums and COVID-19 pandemic impact. *Sport and Tourism Central European Scientific Journal*, 5 (1) / 2022, 123–139. <https://doi.org/10.16926/sit.2022.01.07.pdf>.

10. Pasternak – Zabielska M., Cultural Institutes in the COVID Period – 19. Museum strategies for reaching viewers. Research report., Warsaw 2021.

11. Petalska M., Polish museums during the COVID-19 pandemic: Online activity and (non) application of Rapid Response Collecting, *Studia Historica Gedanesi*, Vol. 12/2021/ part. 2, 405–415, <https://doi.org/10.4467/23916001HG.21.021.15003>.

12. Zalańska K., Public Museums. Administrative and legal study, Lexis Nexis Warsaw 2013.

ETYKA ZAWODOWA PIELĘGNIAREK – REFLEKSJE NAD PRZYSZŁOŚCIĄ NAUCZANIA PIELĘGNIARSTWA

Mariola Bartusek

*Doctor nauk ekonomicznych, Adiunkt
Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach
Katowicach, Poland*

Wprowadzenie

W ostatnich miesiącach nastąpił niesamowity rozkwit technologii, a jej nowatorskie rozwiązania, weszły także do krajowej medycyny. Wykorzystanie technologii nastąpiło we wszystkich gałęziach gospodarki światowej, a jednym z priorytetów stało się jej wdrożenie do sektora ochrony zdrowia. Diagnostyka, leczenie, rehabilitacja bardzo szybko włączyły nową technologię do praktyki zawodowej. Dotyczy to również pielęgniarstwa. W opiece nad pacjentem pielęgniarki już dziś wykorzystują nowoczesny sprzęt i narzędzia, które z jednej strony usprawniają pracę personelu, z drugiej przyczyniają się do podwyższenia jakości świadczeń pielęgniarstkich. Ostatnie przygotowania do wdrożenia elektronicznej dokumentacji zwiędczą wieloletnie starania o ten zakres pielęgniarstkiej profesji.

U drzwi medycyny przyszłości stoi też nowoczesna technologia ze sztuczną inteligencją, by wraz z nią przekroczyć niemożliwe dotąd granice. Zastosowaniu tej technologii w pracy towarzyszą jednak dylematy etyczne. Czy wykonywanie zawodu pielęgniarki będzie wówczas bezpieczne? W jaki sposób przygotować studentów do wykonywania zawodu pielęgniarki przyszłości, by rozumieli człowieczeństwo, ale wykorzystali też zdobycze nauki?

Wykonywanie zawodu pielęgniarki a etyka zawodowa

Wykonywanie zawodu pielęgniarki regulowane jest przepisami Unii Europejskiej, min. Dyrektywą 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych [1]. Na mocy przepisów międzynarodowych związanych z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej zmianie uległy przepisy dotyczące wykonywania zawodów pielęgniarek i położnych. Tym samym jednym z najważniejszych aktów prawnych regulujących wykonywanie zawodu pielęgniarki w Polsce jest USTAWA z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz.U.2011 nr 174 poz.1039) [2]. Drugim ważnym dokumentem jest USTAWA z dnia 1 lipca 2011 o samorządzie pielęgniarek i położnych (Dz.U.2011 nr 174, 1038)[3]. To właśnie te dwa akty prawne stanowią trzon regulacji związanych z pielęgniarstwem. Zgodnie z Ustawą o zawodzie pielęgniarki i położnej za wykonywanie zawodu pielęgniarki uznaje się min. : rozpoznanie warunków oraz potrzeb zdrowotnych chorego, rozpoznanie problemów w zakresie pielęgnowania, planowanie oraz realizacja planu opieki nad chorym, wykonywanie przez pielęgniarkę/pielęgniarza czynności samodzielnych w zakresie usług zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych, rehabilitacyjnych i medycznych czynności ratunkowych. W przypadku wykonywania zleceń lekarskich to także zlecenia w zakresie diagnostyki, leczenia oraz rehabilitacji konieczne w toku procesu terapeutycznego. Wykonywaniem zawodu nazywa się również nauczanie zawodu pielęgniarki, pracę na rzecz doskonalenia zawodowego pielęgniarek, prowadzenie prac naukowo-badawczych, kierowanie, zarządzanie zespołami pielęgniarek i położnych i inn.

W trakcie wykonywania zawodu pielęgniarkę obowiązuje udział w kształceniu podyplomowym, aktualizowany przez całe życie zawodowe [4]. Efektem udziału pielęgniarek w poszczególnych formach kształcenia podyplomowego, są dodatkowe kwalifikacje i kompetencje pozwalające na wykonywanie wielu czynności specjalistycznych.

W trakcie wykonywania zawodu pielęgniarki zobligowane są do pracy z należytą starannością uwzględniając zasady etyki, prawa pacjenta oraz bezpieczeństwo pacjenta. Realizacja tego zamierzenia ma odbywać się z wykorzystaniem aktualnej wiedzy medycznej z użyciem pośrednictwa

systemów teleinformatycznych oraz systemów łączności. To pozwala na realizację zadań z wykorzystaniem nowoczesnej technologii. Personel medyczny jest zainteresowany zastosowaniem nowoczesnej technologii zarówno w kwestii wykorzystania w procesie terapeutycznym, jak i samym tworzeniem innowacyjnych rozwiązań na stanowisku pracy [5]. Natomiast kształcenie ustawiczne wyzwala potrzebę poznania nowatorskich rozwiązań technologicznych.

Sama jednak praca ze sztuczną inteligencją budzi niepokoje, głównie natury etycznej. Kodeks etyki zawodowej pielęgniarek zwraca uwagę na kwestię stosowania nowoczesnej technologii w praktyce zawodowej. Aktywnym zawodowo pielęgniarkom i położnym już w Przyrzeczeniu wskazuje: „wdrażać do praktyki nowe zdobycze nauk medycznych, społecznych i humanistycznych oraz systematycznie doskonalić swoje umiejętności i wiedzę dla dobra zawodu”. Mimo, że zawarty zapis otwiera pielęgniarkom ścieżkę do nowoczesnej praktyki zawodowej, to jednak nie daje poczucia bezpieczeństwa. Dla pielęgniarek przepisy prawa oraz zasady Kodeksu Etyki Zawodowej stanowią elementarną część pielęgniarstwa praktyki, a ich przestrzeganie dotychczas stanowiło gwarant zawodowego bezpieczeństwa.

W przypadku nowoczesnej technologii, zwłaszcza ze sztuczną inteligencją, świat widzi jeszcze wiele niedociągnięć. Nie można się zatem dziwić, iż w przypadku profesji mającej za zadanie ochronę życia ludzkiego istnieją obawy do jej stosowania. Należy zatem zwracać uwagę na etyczne aspekty wprowadzania innowacji do praktyki pielęgniarstwa, omawiać pojawiające się problemy, poznawać opinie pielęgniarek i poddawać je analizie, by wyciągać konstruktywne wnioski. Warto regularnie wprowadzać innowacyjne rozwiązania zarówno do nauki, jak i praktyki zawodowej. Pielęgniarki aktywne zawodowo muszą być przekonane o bezpieczeństwie i korzyściach stosowanej technologii oraz dużej wartości ich zaangażowania w tę dziedzinę. Pielęgniarki oraz studenci kierunku pielęgniarstwo są chętni do udziału w szkoleniach tematycznych, mimo, iż docelowo szkolenia te nie poszerzają jeszcze ich kompetencji pielęgniarstwa, a jedynie wprowadzają w tajniki wiedzy. Jednakże pozyskanie nowej wiedzy pozwoli na przełamanie wielu barier na drodze czekających nas zmian i przyspieszy ich praktyczne wdrażanie.

Jednocześnie zawsze trzeba pamiętać, że pielęgniarka za popełnienie błędu zawodowego zostanie ukarana [6]. Nic nie zwalnia pielęgniarek z przestrzegania przepisów prawa i respektowania zasad etyki zawodowej. Pielęgniarki pracują zgodnie ze standardami oraz procedurami, które w dużej mierze zapobiegają popełnieniu błędu. Błąd to jednak nie tylko działanie niezgodne z procedurami, to również zaniechanie działania czy nieuzasadnione odstępstwo od kształcenia ustawicznego. Pielęgniarka musi posiadać wiedzę i umiejętności praktyczne. Nie wolno

zatem dopuścić do zmuszania jej do pracy z wykorzystaniem nowoczesnej technologii, zwłaszcza z elementami sztucznej inteligencji, bez wcześniejszego przygotowania.

Warto też już dziś podjąć działania zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa pracy przyszłych pokoleń pielęgniarek. Nauka na poziomie studiów I i II stopnia powinna odbywać się na coraz wyższym standardzie metod pracy i narzędzi nauczania z jednoczesnym większym udziałem praktyków oraz znawców zasad etyki. Pomoże to w przyszłości zrozumieć, dlaczego sama technologia w opiece nad pacjentem nie wystarczy. Potrzeba przepisów prawnych, zasad, wiedzy i umiejętności. Jednak bez technologii w przyszłości praca pielęgniarek będzie wolniejsza, mniej efektywna, a także mniej interesująca dla kolejnych pokoleń studentów. Prawo, etyka, wiedza, umiejętności praktyczne, to podstawa wykonywania zawodu pielęgniarki w przyszłości.

Podsumowanie

W odpowiedzi na zadane pytania czy wykonywanie zawodu pielęgniarki będzie bezpieczne przy zastosowaniu nowoczesnej technologii z wykorzystaniem sztucznej inteligencji odpowiedź póki co musi być ostrożne. Wykonywanie zawodu pielęgniarki jest bezpieczne dzięki przestrzeganiu przepisów prawnych oraz zasad Kodeksu Etyki Zawodowej stwarzających sztywne ramy zawodowe. Jeśli jednak mimo tego pielęgniarka popełni błąd zawodowy, może zostać w myśl tych przepisów ukarana, do pozbawienia prawa wykonywania zawodu włącznie. Nowoczesna technologia póki co usprawnia pracę, a planowane w niedalekiej przyszłości wprowadzenie dokumentacji elektronicznej docelowo skróci dotychczasowy czas dokumentowania i pozwoli przeznaczyć go choremu. Natomiast biorąc pod uwagę bardzo liberalne międzynarodowe przepisy dotyczące stosowania sztucznej inteligencji oraz wątpliwości powstające na poziomie światowym, wykorzystanie jej bez wprowadzenia bezpiecznych podstaw prawnych, winno odbywać się z dużą ostrożnością. W grę wchodzi bezpieczeństwo pielęgniarki podczas wykonywania świadczeń oraz zdrowie i życie pacjenta, największe wartości, jakie składa w należy się jednak przygotować na intensyfikację działań zmierzających do wprowadzenia innowacyjnej technologii także do sektora ochrony zdrowia. Winno temu towarzyszyć idące w tym kierunku kształcenie studentów kierunku pielęgniarstwo oraz aktywnych dziś pielęgniarek. Zastosowanie nowych narzędzi w edukacji zarówno w teorii, jak i praktyce na pewno pomoże. Personel i studenci już dziś winni posiadać wiedzę na najwyższym poziomie, aktualną nie tylko w kontekście medycznym, ale i technologicznym.

Piśmiennictwo:

1. Dyrektywa 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych, Dz. Urz. UE L 255 z 30.09.2005, str.22 z pozn.zm. Źródło: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005L0036&from=en>. Data pobrania: 10.10.2022.

2. USTAWA z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej, Dz.U.2011 nr 174 poz. 1039 z pozn. zm. Źródło: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111741039/U/D20111039Lj.pdf>. Data pobrania: 10.10.2022.

3. Ustawa z dnia 1 lipca 2011 o samorządzie pielęgniarek i położnych, Dz.U.2011, Nr 174 poz. 1038 z pozn. zm Źródło: URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111741038/U/D20111038Lj.pdf>. Data pobrania: 10.10.2022.

4. Ustawa z dnia 15 lipca o z awodach pielęgniarki i położnej, Dz.U.2011, Nr.174, poz.1039 z pozn.zm Rozdz.6 Kształcenie podyplomowe oraz inne formy podnoszenia kwalifikacji przez pielęgniarki i położne. Źródło: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111741039/U/D20111039Lj.pdf> Data pobrania: 10.10.2022.

5. Grzela E., Kurzyńska E., Sztuczna inteligencja to rewolucja w medycynie. Relacja z Impact 19, Materiał z dnia: 29.05.2019, źródło: <http://pulsmedycyny.pl/sztuczna-inteligencja-torewolucja-w-medycynie-relacja-z-impact-19-962162>, s. 3-4/11. Data dostępu 7.01.2020.

6. Lesner D. Naruszenie zasad etyki może mieć dla pielęgniarki dotkliwe konsekwencje, 4.01.2022. Źródło: <https://www.prawo.pl/zdrowie/odpowiedzialnosc-zawodowa-piellegniarek,235017.html>. Data pobrania: 15.05.2022

NEW TECHNOLOGIES AT THE SERVICE OF HISTORICAL EDUCATION. EXAMPLES OF GOOD PRACTICE

Maria Wylężek

PhD student

*University of Silesia in Katowice
Katowice, Poland*

Recently, there has been an increase in interest in historical content, as exemplified by the fashion for public history [4, pp. 30-31]. A testimony to this phenomenon is the growing number of titles of popular historical magazines, as well as television channels devoted to this subject. Huge profits are also achieved by cinema super-productions and computer games set in the realities of various historical epochs. At the same time, a change in the nature of places related to the promotion of knowledge about the past can be observed – museums, outdoor exhibitions, memorial sites, archives and libraries [2, p. 205]. As a result, expectations for the way history lessons are taught in schools and universities have also changed. One of the key questions that contemporary historical education asks itself is how to reach the young generation? [3].

In a contemporary Polish school, it is the teacher's message based on the content provided by the core curriculum and the narrative of the textbook that shapes the basic knowledge and awareness of students, implementing the assumptions of the historical policy of the state. A teacher who largely decides on the choice of a textbook should pay attention to the selection of content, their substantive value and the accuracy of the selection of source texts, iconography, symbolic meanings and the exercise block [5, p. 222]. Of course, the traditional form of the textbook is increasingly being replaced by an e-textbook (its digital version) containing also links to online sources. This process was intensified during the introduction of remote learning in the era of the Covid-19 pandemic.

Due to the modernization of the didactic base of schools, many of them have been equipped with multimedia laboratories, as well as professional equipment. For this reason, it is common to use a wide range of possibilities that virtual space gives us during lessons or extracurricular activities, e.g. didactic films, educational games and quizzes, multimedia maps, on-line trips, visualizations and infographics. (At the same time, we are also observing a change in the nature historical places which schools work with closely to educate the young generation, i.e. museums, galleries, libraries and archives). When reaching for appropriate multimedia equipment, one should also pay attention to the possibilities of using 3D printers in the education process.

Currently, many Polish schools have joined the „Laboratoria Przyszłości” ("Laboratories of the Future") program, thanks to which the institutions have been equipped with modern tools enabling them to conduct innovative classes that allow students to develop the competences of the future, e.g. digital competences that prepare young people to work with modern technologies [1]. Due to the subject I have raised, I would like to draw attention to the possibilities of using 3D printing techniques in history classes. Lessons in which students can use an additional device or teaching aids become more attractive and varied, which directly increases the students' chances to memorize the material discussed during subject of history classes more effectively.

Obviously, due to time constraints (the number of hours devoted to the curriculum content), as well as the need to familiarize students with the basics of spatial design provided by the Tinkercad program and 3D printing, a good solution may be to implement a pedagogical innovation of an interdisciplinary nature, which will allow you to combine the knowledge learned on history lessons with practical skills gained during computer science lessons.

It's important that the students' participation is not limited only to seeing the final result of the whole process, i.e. a ready-made model, but active action and involvement in the entire creation process.

Nowadays, there are many opportunities for students to be interested in historical content. Due to the changes that are taking place in education, it is worth paying attention to the use of modern technologies in this process, especially that the implemented innovative programs, e.g. „Laboratoria Przyszłości” („Laboratories of the Future”), allow you equip school laboratories with modern tools, without incurring your own costs. Therefore, in order to motivate students to work more effectively in history lessons, it is recommended to reach not only for traditional media, but also to skilfully use their interest in new technologies. Thanks to this, history will take on an interdisciplinary character, because the rich past will be able to gain a "real shape". Thanks to the 3D printer, students will be able to imagine, for example, models of old architecture or miniatures of inventions more easily. I believe that the implementation of this type of innovation will increase the effectiveness of teaching, as well as the comprehensive development of creativity of students.

Bibliography:

1. Laboratoria Przyszłości – Laboratoria Przyszłości – Portal Gov.pl (www.gov.pl) [accessed: 14.10.2022].

2. J. Mercik, Public history w obchodach rocznicowych na przykładzie projektu „W spadku po dziadku”, [in:] Rocznice wielu znaczeń

1919/1939/1989. Czy odrobione lekcje historii? ed. M. Białokur, A. Gołębiowska, Opole 2019.

3. M. Prensky, Digital Natives, Digital Immigrants „On the Horizon”, MCB University Press, Vol. 9, No 5 <https://www.marcprensky.com/> [assessed: 14.10.2022].

4. J. Wojdon, Public history czyli historia w przestrzeni publicznej, „Klio”, 2015, Vol. 35 (3).

5. M. Wylężek, Powstania śląskie i plebiscyt w edukacji regionalnej. Jak przygotować młodego odbiorcę do recepcji treści historycznych? Rocznice wielu znaczeń 1919/1939/1989. Czy odrobione lekcje historii? ed. M. Białokur, A. Gołębiowska, Opole 2019.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЧЕРЕЗ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ СПІВПРАЦІ У КУРСАНТІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Березнева І. М.

*старший викладач кафедри іноземних мов
Національна академія Національної гвардії України
м. Харків, Україна*

В умовах прискореної інтеграції вищої освіти України в ЄПВО, реформування Збройних Сил України задля досягнення оперативної і технічної сумісності з країнами НАТО, впровадження передових технологій з вироблення сучасних видів озброєння, військової техніки, інформаційного і матеріально-технічного забезпечення воєнних операцій, налагодження стратегічної комунікації в оборонній сфері гостро стоїть проблема в підготовці кваліфікованих фахівців військової справи.

Під час роботи над створенням ефективної системи підготовки військових фахівців за високими сучасними стандартами набуває пріоритетного значення питання формування позитивної мотивації до вивчення іноземної мови. Одним із чинників, які впливають на позитивне ставлення до вивчення іноземної мови – це формування стійких мотивів. У нашому дослідженні ми виходили з того, що мотив – це внутрішнє прагнення особистості до певного виду активності (діяльності, спілкування, поведінки), пов’язане із задоволенням певної потреби. Відповідно до закону Йеркса-Додсона,

ефективність діяльності взаємопов'язана із силою мотивації, тобто більш сильне спонукання до дії обумовлює вищу результативність діяльності. Ми погоджуємось з думкою

Г. Бородіної, яка вважає, що обов'язкова та беззаперечна умова досягнення успіху в діяльності незалежно від загального та розумового потенціалу людини, полягає в позитивній мотивації, у глибокій зацікавленості, у прагненні до досягнення мети цієї діяльності [2].

Мотивація у курсантів стимулюється викладачами кафедри варіативними діями, а саме: можливістю вибору найбільш ефективних форм роботи на занятті; створенням сприятливого психологічного клімату у навчальній групі; вибором тем, які відповідають потребам та інтересам тих, хто навчається; використанням сучасних технологій навчання; використанням різноманітних засобів навчання (візуальних, аудіо-візуальних); використанням сучасного роздаткового матеріалу. Рівень мотивації підвищується змістом навчальних матеріалів, системою виконання вправ та завдань, вибором методів та методичних прийомів викладання, форм і методів контролю навчальної діяльності курсантів.

Необхідною умовою підвищення рівня мотивації є також формування у курсантів почуття відповідальності за результати індивідуальної та групової навчальної діяльності. необхідно використовувати усі методи організації навчальної діяльності, наприклад, навчання через співпрацю. Навчання через співпрацю у зарубіжній педагогічній літературі називається «cooperative learning» або «collaborative learning». Терміни не є тотожними, вони різняться природою інтерактивних процесів, що відбуваються упродовж виконання завдань у групах. Результатом колаборативного навчання є динаміка розвитку взаємодії партнерів у групі, в той час як при кооперативному навчанні важливим є отримання кінцевого продукту спільної праці [2]. У вітчизняному обігу вживають різні терміни: кооперативне навчання, інтерактивно-кооперативне навчання, колаборативне навчання, навчання через співпрацю, навчання через взаємодію, партнерське навчання, що свідчить про відсутність належного теоретичного обґрунтування і водночас про значні практичні напрацювання в організації взаємодії курсантів у навчальному процесі. Партнерське навчання у невеликих групах – це така методика, за якої 3–4 курсанти працюють над виконанням спільного завдання. У деяких випадках кожен член команди окремо виконує певну частину спільного завдання задля об'єднання виконаної роботи в загальне ціле і досягнення поставленої загальної мети. В інших випадках члени групи працюють паралельно над одним і тим же завданням.

Групу об'єднує спільна робота без розподілу праці і визначення ролі кожного члена команди. Партнерське навчання нового типу відрізняється від звичайної роботи у групах тим, що враховує внесок

кожного члена групи у досягнення поставленої мети і оцінює його за певними критеріями.

Отже, нами зроблено спробу окреслити основні мотиваційні ресурси вивчення англійської мови майбутніми офіцерами, направлені на підвищення рівня володіння англійською мовою в міру особистих та професійних потреб. Також визначені широкі можливості використання методики співпраці для формування позитивного ставлення до вивчення іноземної мови. Підкреслено, що рівень мотивації підвищується при використанні різноманітних систем вправ та завдань, вибором методів та методичних прийомів викладання, форм і методів контролю навчальної діяльності курсантів.

Література:

1. Березнева І.М. Особливості формування критичного мислення курсантів військового закладу вищої освіти в процесі вивчення іноземної мови. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ, 2018. Вип. 63. С. 10-13.
2. Бородіна Г.І. Щодо проблеми формування стійкої мотивації до вивчення іноземної мови у студентів інженерних спеціальностей. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. Харків: вид-во ХНУ, 2013. Вип. 22. С. 59-67
3. Сфімова О. М. Удосконалення системи мовної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1182>.
4. Partnership for 21st Century Skills. *Framework for 21st Century Learning*. 2014. URL: <http://www.p21.org/about-us/p21-framework>.

USE OF INFOGRAPHICS FOR STUDENTS' TRANSVERSAL COMPETENCE DEVELOPMENT

Ved T. M.

Postgraduate Student, Lecturer

*Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics
Kharkiv, Ukraine*

Digital technology, social networks and messengers have changed societal values and led to the online identity of the individuals. The beginning of a new type of learners who independently determine their educational trajectory appears. They are motivated for personal development and self-determination, combining work with studying and long-live learning.

The educational system must ensure a confident transition to the digital era, which is characterized by economic growth and new labor relations. Digital technologies are changing the information and technological space of education. Nowadays, employers are looking for such employees who have wide range of skills and is able to learn and adapt quickly to any situation. Transversal competences are the answer for such demand.

The most commonly used among researches is ERI-Net's framework on transversal competences that has six domains:

1) critical and innovative thinking (creativity, entrepreneurship, resourcefulness, application skills, reflective thinking, reasoned decision-making);

2) interpersonal skills (communication skills, organizational skills, teamwork, collaboration, sociability, collegiality, empathy, compassion);

3) intrapersonal skills (self-discipline, ability to learn independently, flexibility and adaptability, self-awareness, perseverance, self-motivation, compassion, integrity, self-respect);

4) global citizenship (awareness, tolerance, openness, responsibility, respect for diversity, ethical understanding, intercultural understanding, ability to resolve conflicts, democratic participation, conflict resolution, respect for the environment, national identity, sense of belonging);

5) media and information literacy (ability to obtain and analyse information through ICT, ability to critically evaluate information and media content, ethical use of ICT);

6) physical health, religious values (appreciation of healthy lifestyle, respect for religious values) [4].

Students who use transversal competencies are an innovative type of specialists who can easily adapt to any working environment and to society changes using their acquired transversal and, therefore, transferable skill set [1, p. 66].

Modern society needs active and creative individuals who are able to respond to changes in technology, make decisions and be responsible for their implementation. In the era of rapid growth of information, problems with its assimilation and understanding, there is a need to update the education system. In particular, computer technologies, which form a new way of perceiving information, are aimed at meeting this vector. One of the modern tools aimed at effective visual presentation of information is infographics.

The usage of infographics has positive impact as for teachers and as for students equally. Modern possibilities of creating infographics stimulate cognitive, heuristic activity of students; allow to absorb information faster and more efficiently [2, p. 33]. It also helps to develop communicative skills because of the vast amount of information that can be explained additionally. Infographics improve person`s creativity, resourcefulness, critical and innovative thinking as well as media and information literacy domains of skills.

There are two ways to create infographics: using graphic editors and online resources. There are many application packages and online resources designed to create infographics. The most popular application packages include: Adobe Illustrator, Adobe Photoshop, Adobe Premiere Pro. It should be noted that the listed graphic editors are not specifically aimed and not intended for creating infographics, but have a wide range of activities. You can also use the following online resources to create infographics: GoogleCharts, Infrog.am, Venngage, Piktochart, TableauPublic, Visual.ly, Ease.ly, Canva and others [3, p. 61].

Students get much more opportunities using infographics during their studies. Presenting information in the educational environment in a visualized form allows students not only to have unlimited access to the necessary information at any time, but also motivates them to learn. After all, they get the opportunity not only to read multi-page texts, but also to fully work with aesthetically attractive, interesting schemes, animation or video material. They also learn both how to work with information and how to present it accordingly.

Infographics are essential for transversal competence development as they involve two of their main domains. The usage of infographics has positive impact on educational process as well as improvement on many students` abilities.

Bibliography:

1. Вєдь Т.М. Теоретичнї засади формування трансверсальних компетентностей на сучасному етапї розвитку суспїльства. *Збїрник наукових праць. Педагогїчнї науки. Херсон: Херсонський державний*

університет, 2020. Випуск 93 С. 64-69. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4363/3860>.

2. Клепар М. В., Кузнецова К. С., & Нич О. Б. (2021). Використання інфографіки для візуалізації освітнього контенту в закладі вищої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (199), 31-36. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-199-31-36>.

3. Шахіна І. Створення інфографіки за допомогою сучасних Інтернет-сервісів. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Серія: *Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2015. Вип. 8(2). С. 58–64.

4. Unesco, And, A., Tōkyō Kōgyō Daigaku, Republic Of Korea. Ministry Of Education, Japan. Monbu Kagakushō, & Korea Institute Of Curriculum & Evaluation (Kice. (2015). *2013 Asia-Pacific Education Research Institutes Network (ERI-Net) regional study on transversal competencies in education policy and practice (phase 1) : regional synthesis report*. Paris : Unesco Unesco (Bangkok).

**ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ
МИСТЕЦЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
(НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ МАЙСТЕРНІ ХУДОЖНЬОГО
ТЕКСТИЛЮ КОСІВСЬКОГО ІНСТИТУТУ ПРИКЛАДНОГО
ТА ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА ЛЬВІВСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МИСТЕЦТВ)**

Гордійчук О. З.

*старший викладач кафедри декоративно-прикладного мистецтва
Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва
Львівської національної академії мистецтв
м. Косів, Івано-Франківська область, Україна*

Інформаційно-комп'ютерні технології (ІКТ) – невід'ємна частина сучасного світу, вони є визначальними для майбутнього суспільного та економічного розвитку. Цифрові технології та цифрова трансформація всіх напрямків повсякдення – це реальна відповідь на виклики сучасного цивілізаційного етапу [1, с. 107].

Однією зі сфер, де питання діджиталізації стоїть на першому місці є освітнє середовище, у якому використання ІКТ є пріоритетним. Комп'ютери, мультимедійні панелі, мережа «Інтернет» – це

інструменти, які можна і потрібно використовувати для підсилення навчального процесу.

Слід зазначити, що цікавою й водночас складною є тема інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій до процесу підготовки фахівців галузі декоративного мистецтва.

Проблематику питання та основні засади з теми розглядав Близнюк М.М. у низці статей та авторефераті дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук. Він розробив авторську концепцію методичної системи навчання студентів прикладного напрямку, яка містить ідеї, принципи та положення щодо підготовки майбутніх фахівців [2].

Професійна підготовка майбутнього художника, який працює в галузі декоративно-прикладного мистецтва, базується на декількох профільюючих дисциплінах, основними з яких є «Проектування» та «Робота в матеріалі». Саме ці фахові предмети складають фундамент якісної підготовки спеціаліста відповідного профілю, сприяють розвитку індивідуальних творчих здібностей, формуванню художнього мислення, а також поєднують традиційний досвід із пошуком нових технологій та сучасних виражальних засобів. Навчання повноцінного фахівця у цій сфері побудоване таким чином, що студенти оволодівають найпростішими засобами проектування і методами виконання творів, базуючись на зразках народної естетики. Поступово складність завдань наростає. Індивідуальні проекти все більше передають характеристику матеріалу і, як правило, утілюються у твори декоративного мистецтва та відображають знання і навички, набуті студентом на заняттях із фахових дисциплін. Такий алгоритм дій перевірений на практиці й дає значні результати.

Але світ стрімко змінюється. Завдяки розвитку цифрових технологій з'являються нові можливості, які руйнують традиційні стереотипи практичної діяльності з підготовки фахівців декоративно-прикладного мистецтва. Водночас застосування цих технологій у проектній роботі розширює перспективи та забезпечує розвиток творчого потенціалу майбутніх спеціалістів у всіх галузях декоративно-прикладного мистецтва.

Студенти художнього інституту налаштовані на виконання практичних завдань вручну. Тому особливо цінною є можливість виконати частину проектного завдання швидко, якісно та професійно з допомогою новітніх технологій. Існують програми, за допомогою яких можна безпосередньо проектувати вироби – так працюють дизайнери різних профілів. Оскільки робота художника декоративно-прикладного мистецтва пов'язана з рукотворністю, а джерелом його натхнення часто є народне мистецтво, то комп'ютерні програми прийнято застосовувати

дозовано. Після етапу відручного ескізування студенту пропонується виконати частину роботи за допомогою комп'ютерного проектування.

Протягом чотирьох років навчання студенти-бакалаври вивчають комп'ютерні програми різної складності. Набуті знання використовують у своєму професійному навчанні. Студенти майстерні художнього текстилю найчастіше використовують програму **Adobe Photoshop**. Ця програма зі звичайного редактора зображень для поліграфії за час свого існування переросла у незамінний інструмент для дизайнерів, фотографів та представників інших професій, які працюють над редакцією зображень чи формують композиційні структури.

Яким чином використовують цю програму студенти майстерні художнього текстилю? Кращий ескіз виробу пропонується перевести у цифрове зображення. У новоствореному документі встановлюються важливі параметри, такі як розміри зображення, роздільна здатність та вибирається коректний формат збереження файлу. Відштовхуючись від першоджерела – авторського ескіза, та оперуючи інструментами програми, студент створює варіативні композиції виробу, затрачаючи на цю роботу в рази менше часу. Таким чином досягається створення найкращого варіанту майбутнього виробу. Також використання програми доречне для візуалізації майбутньої роботи в конкретному інтер'єрі. Можливість продемонструвати потенційному замовникові спроектований килим на підлозі його вітальні допоможе переконливіше пропонувати свою роботу для реалізації. Окрім того, не можна ігнорувати запити потенційних роботодавців, які відчують гостру необхідність у фахівцях, які володіють навичками роботи з різними графічними редакторами й використовують засоби комп'ютерної графіки.

Ще одна програма, яку у своєму навчанні використовують студенти майстерні художнього текстилю, це *Marvelous Designer*. Серед великої кількості навчальних завдань є низка вправ, що пов'язані з проектуванням одягової тканини. Студенти створюють зразки тканин для одягу в техніці вибійки. На II курсі пропонується виконати проект тканин для комплексу одягу. Часто колекція одягових тканин стає кваліфікаційною роботою випускників майстерні. Купони рукотворної тканини, авторські пропозиції традиційного поясного одягу, одягові аксесуари виготовляються на заняттях із роботи в матеріалі. Усі ці вироби потребують авторської презентації, яку найкраще здійснити на манекенах. У пригоді стає програма для створення моделей одягу, яка забезпечує реалістичну симуляцію рукотворної тканини. Ця програма включає зручні інструменти трьохмірного проектування, з допомогою яких можна створювати конструкції різної складності. Інструмент анімації, на який можна переключитися на будь-якому етапі роботи з моделлю, розкриває

широкій можливості симуляції тканини. Залежно від тканини у Marvelous Designer можна підібрати реалістичні параметри щільності, намочання, зім'ятості, розтягування. Анімування дозволяє людській фігурі рухатися й міняти позицію.

Для студентів, які вивчають текстильні технології із заправлення ткацьких верстатів існує, спеціалізована програма DB-weave. Виконувати складні заправкові малюнки для ремізно-човникових тканин стає набагато простіше, якщо працювати в цій програмі. Вона дозволяє проектувати необхідну кількість ниток основи та піткання, обирати колір модулів системи та моделювати вигляд майбутніх купонів. На жаль, програма не адаптована для навчальних цілей у майстерні художнього текстилю. Ця тема залишається відкритою до подальшого опрацювання та втілення на заняттях із дисципліни «Комп'ютерне проектування».

Застосування у процесі навчання комп'ютерно-орієнтованих навчальних дисциплін та інтеграція їх у цілісний зміст мистецької підготовки спеціалістів прикладного мистецтва – це проблема, яку вирішують викладачі ЗВО декоративно-прикладного напрямку. Використання ІТ як засобів навчання вимагає також розроблення системи навчання інформаційних технологій, призначеної для підвищення кваліфікації викладачів [3, с. 12].

У часи діджиталізації та актуальності візуального контенту оволодіння базовими знаннями комп'ютерних програм стає дедалі необхідним. Художник за допомогою своєї творчості формує унікальне середовище. Він візуалізує креативну ідею, використовуючи засоби мистецтва, а в сучасному світі й засоби комп'ютерного проектування. І що більшою кількістю виражальних засобів художник володіє, то яскравішою, унікальнішою та оригінальнішою є його авторська художня мова.

Література:

1. Савон К. В. Поняття «діджиталізація» в контексті цифрового уряду. *Актуальні проблеми політики*. Вип. 67. Одеса : Гельветика. 2021. С. 107-109.

2. Близнюк М.М. Методична система навчання етнодизайну майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва на основі інформаційних технологій : автореф. дис. ... д-р пед. наук спец. : 13.00.02. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова. 2018. 40 с.

3. Близнюк М.М. Наукові підходи до структурування методичних систем навчання етнодизайну майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва засобами інформаційних технологій. *Наукові записки: збірник наукових статей (Серія педагогічні науки)*. Вип. 134. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова. 2017. С. 5-18.

**ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІНФОРМАЦІЙНОГО
ПРОФІЛЮ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 029
«ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»
В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ**

Грінберг Л. Ф.

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційних технологій
Київський національний університет культури і мистецтв
м. Київ, Україна*

У нинішніх умовах домінування інформації на електронних носіях чітко простежується перспектива розвитку бібліотек та архівів, що трансформувалися в інформаційні центри, перебравши на себе додаткову функцію оцифрування паперових документів, тиражування та поширення впорядкованих зібрань електронних документів та публікацій і створення широкого репертуару науково-інформаційних продуктів і послуг.

Місія, покладена на бібліотеки, архіви, музеї обумовлена глобальним загальносоціальним і культурологічним значенням зберігання документованої інформації, оскільки від її успішного виконання залежить збереження історичної пам'яті нації і всього людства.

Бібліотечна освіта трансформувалася, врахувавши вимоги інформаційного суспільства. Виклики, що постали перед бібліотечними та архівними установами щодо підготовки кадрів до роботи у нових умовах та підвищення їх кваліфікації, спонукали заклади вищої освіти реагувати на суспільні запити та потреби ринку праці.

Сучасна гносеологічна ситуація також вимагає новітнього прочитання змісту інтегрованої галузі підготовки фахівців зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» і форм її існування, визначення рівня її відповідності попиту ринку праці, сучасним тенденціям еволюції науки та професійної вищої освіти.

Різні аспекти підготовки фахівців інформаційного профілю, яку здійснюють понад 20 навчальних закладів України, у тому числі – Київський національний університет культури і мистецтв, досліджували Н. Барабанова, С. Дубова, О. Матвієнко, Л. Прокопенко, В. Рудюк, Ю. Романишин, М. Цивін та ін.

У Законі України «Про вищу освіту» визначено, що «дистанційна освіта є одним із різновидів інституційної форми здобуття вищої освіти та характеризується індивідуалізацією освітнього процесу та наявністю спеціалізованого середовища, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [4].

Модернізація вищої освіти в Україні вимагає широкого використання комп'ютерних (мультимедійних) технологій навчання, які відіграють усе більшу роль у сучасній викладацькій роботі.

Нинішня об'єктивна реальність, як вважає А. Гуменчук, потребує від будь-якого фахівця поповнення знань упродовж усієї професійної діяльності. Характерною особливістю сучасного соціуму є швидке зростання обсягів гуманітарно-технічних знань. До того ж є очевидним, що сучасна освіта повинна забезпечувати людині не тільки і не стільки її професійні уміння й навички, скільки здатність і готовність до соціальної адаптації, а також конкурентоспроможності і партнерства індивідів на ринку праці [1].

Карантинні обмеження, пов'язані з поширенням коронавірусної хвороби COVID-19, та агресія рф проти України актуалізували дистанційну форму навчання, що виявилася на часі, оскільки університет вже мав необхідну матеріально-технічну базу. Для цього потрібна адекватна інформація про зміни попиту на професійні навички, оперативне реагування системи освіти та професійного навчання на структурні зміни в економіці й суспільстві.

На сучасному етапі розвитку суспільства бібліотеки та архіви наповнені рідкісними та цінними документами, через незадовільний стан яких оцифрування є найбільш вдалим способом для їх збереження та масового використання. Процес розширення функцій бібліотек та архівів і розвиток новітніх технологій зумовили накопичення у фондах цих установ поряд з документами на традиційних носіях інформації і електронних інформаційних ресурсів (ЕІР).

Основні функції фахівця інформаційного профілю у сучасних умовах, на думку С. Мельника, лежать у площині комплексів функціональної спеціалізації: документно-інформаційні ресурси, інформаційні технології, консолідація інформації, комунікації [2, с. 10].

Діджиталізація буквально означає «оцифрування», «цифровізація», що на думку Петришиної М. та Гриньова С., пояснює сутність переведення інформаційного поля у цифрову форму [3].

Цей процес сприяє збільшенню дистанційних користувачів установ та істотно впливає на розвиток дистанційних послуг бібліотечних та архівних установ, сприяючи скороченню шляху документів до користувачів інформації.

У сучасних наукових дослідженнях проблема розбудови бібліотечної галузі була вивчена як з теоретичної так із практичної точки зору. Особливої уваги у цьому контексті заслуговують праці Т. Вилегжаниної, В. Горового, Т. Гранчак, М. Дворкіної, Т. Єршової, Л. Костенка, С. Красовського, А. Оніщенка, М. Слободяника, Т. Ярошенко та ін.

Інформаційні технології навчання як система інноваційних інформаційних методів і засобів цілеспрямованого створення, зберігання, опрацювання, подання і використання даних і знань, що спрямована на вдосконалення навчального процесу з найменшими витратами, відкривають широкі можливості для їх використання в системі вищої освіти. Це пов'язано з тим, що нові інформаційні технології мають значні дидактичні можливості для підвищення рівня когнітивної активності студентів.

Сучасний стан і потенціал розвитку цифрового сектора України уможливили створення «Єдиної цифрової платформи в освіті», оскільки формування модерного інформаційно-освітнього середовища є важливою передумовою успішного реформування інформаційно-освітнього простору й потребує педагогічно виваженого супроводу до консолідації інформації, удосконалення системи професійної підготовки фахівців спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» й підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, керівних кадрів освіти, працівників ІТ-підрозділів навчальних закладів тощо.

Питання підготовки кадрів нової генерації для «нових бібліотек та архівів», нові завдання, нові технології, що змінюють інформаційні установи в цифрову епоху, не можуть не впливати і на професії інформаційного профілю. В Україні ці питання стоять дуже гостро. Заклади вищої освіти беруть участь у розробці стандартів вищої освіти, освітніх професійних навчальних програм, складають навчальні плани, враховуючи усі модерні зміни.

Діджиталізація включає: розробку стратегії, створення політики оцифрування та збереження цифрових даних, опис цифрових даних у спеціальних форматах. Завершує цей процес розробка спеціальних програмних засобів, які можуть інтегрувати метадані в централізовану інформаційно-пошукову систему та зберігання цифрових даних на локальних серверах або хмарах.

Формування масиву інформаційних ресурсів сприяє зміцненню інформаційного потенціалу країни. Інформаційний потенціал країни покращується за допомогою надання вільного доступу до широкого розмаїття документів бібліотек та архівів громадянам.

У нових умовах розуміння один одного за допомогою каналів комунікації, регулювання власної поведінки, взаємодія й ділове спілкування в тріаді «викладач – студент – роботодавець» стали більш деталізованими, структурованими, цілеспрямованими, багатовимірними.

Працюючи разом, викладач і студент відчувають не тільки довіру та бажання взаємодіяти, але й нервово-психічне навантаження, коли методична та психологічна готовність до взаємодії викладача і студента

підвищують рівень активності учасників освітнього процесу, рівень їх відповідальності, саморегуляції, особливо, що стосується інтелектуальної й емоційної сфери.

Отже, реалізація компетентнісного підходу у вищій школі передбачає підготовку фахівців, здатних до використання у професійній діяльності складних поліфункціональних, поліпредметних, культурно-доцільних видів діяльності. В акмеологічному розумінні професійна компетентність – це когнітивний компонент підсистем професіоналізму особистості і діяльності, кожен з яких забезпечується критеріями готовності до професійної діяльності: ставлення студента до майбутньої професійної діяльності (мотиваційний компонент); знання про зміст професійної діяльності змістовий компонент); уміння застосовувати набуті знання, вміння та навички для здійснення різних форм інформаційної діяльності за допомогою ІКТ (процесуальний компонент); здатність до самооцінки і творчості (рефлексивно-творчий компонент).

Література:

1. Гуменчук А. В. Інформаційна культура як чинник трансформації сучасної освіти : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2011. 20 с.
2. Мельник С.В. Професійно-кваліфікаційне забезпечення в Україні сфери бібліотекознавства, документознавства та інформології. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2011. № 2. С. 7–11. URL:: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2011_2_3.
3. Петришина М. О. Діджиталізація як напрям державної політики України / Петришина, М.О., Гриньов С.О. *Молодий вчений*. 2019. № 11.
4. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

ПРАКТИКИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ЗБОРУ ШВИДКИХ РЕАКЦІЙ В СУЧАСНІЙ МУЗЕОЛОГІЇ

Гудошник О. В.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри масової та міжнародної комунікації

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

м. Дніпро, Україна

Генеральна асамблея Міжнародної ради музеїв (ICOM) 24 серпня 2022 року прийняла нове визначення музею з внесенням відповідних змін в статут: «Музей – це некомерційна постійнодіюча організація на службі суспільства, яка збирає, зберігає, досліджує, інтерпретує та експонує матеріальну та нематеріальну спадщину. Відкриті для громадськості, доступні та інклюзивні, музеї сприяють різноманітності та сталості світу. Їхня робота й комунікація ґрунтуються на засадах етики і професійності, передбачають залученість громад і пропонують різноманітний досвід для освіти, насолоди, роздумів і обміну знаннями» [2].

Актуалізовані нові партисипативні принципи діяльності музеїв: активне їхнє залучення до життя громади, міста, країни, перетворення на майданчики дискусій та діалогу. Відповіддю на нові виклики і завдання стають сучасні практики використання нових методів збору музейних експонатів та прийоми їхнього архівування й опису.

Одним з таких став метод збору швидких реакцій (rapid response collecting, RRC). Серед перших досвідів використання методу називають ініціативу «History Responds» по документуванню подій 11 вересня 2001 року від Нью-Йоркського історичного товариства та колекцію Музею Вікторії та Альберта в Лондоні у 2014 році, де презентувалися знакові речі-символи сучасної епохи (кермо боліду, лялька Барбі, набір Лего, мобільні телефони, накладні вії, поштові марки, гарнітура віртуальної реальності тощо [6].

У 2016 *The Levine Museum* (Шарлотта, Північна Кароліна, США) запустив громадський діалог сторін під час протестів через стрілянину за участю поліцейського [7]. Разом з активістами, журналістами, правоохоронцями, студентами музеєм була зібрана виставка швидкого реагування «K(NO)W Justice K(NO)W Peace», на Днях відкритих дверей проходили громадські обговорення, а місцева бібліотека розмістила у своєму архіві усні історії, відео- та фотосвідчення подій. Цей та інші кейси практик залучення громадськості до створення актуальних колекцій і діалогу навколо важливих подій були зібрані у випуску журналу *The Public Historian* (2018, volum 40, no. 1) під

загальним заголовком «Круглий стіл: швидке реагування наших спільнот» (Roundtable: responding rapidly to our communities). Говорячи про нову місію музеїв під час кризових подій і трагедій, Ешлі Мейнор в науковій дискусії після виходу збірки зазначила: «Наша місія після трагедії має бути такою: бути місцями прихистку, бути хранителями пам'яті. Найпростіше, що ми можемо зробити, коли наша громада переживає кризу, це... запропонувати простір... Ми можемо відкрити наші двері, як у прямому, так і в переносному значенні» [3]. При цьому локальні ініціативи можуть поширюватися країною, через колективний активізм та співпрацю створювати єдиний наратив події. Так, у 2020 році під час Національного жіночого страйку за ініціативою музею Гданська збиралися артефакти руху: прапори, фотографії, банери [5].

Вплив на музейну стратегію потужних глобальних, історичних, соціальних подій, необхідність подовженого діалогу і документування сьогодення унаочнила пандемія, під час якої метод збору швидких реакцій набув масового характеру, а заклик «Collect the Moment» став загальнонаціональним, наприклад, у США. Це вилилося у потужний рух фіксації життєвих історій газетами та громадськими організаціями, бібліотеками й університетами, музеями і порталами. Така глобальна хвиля документування пандемічного повсякдення поставила нові питання наслідків потужної медіатизації та цифровізації контенту: необхідність системного підходу до формування архівів, розробка суголосних протоколів фіксації свідчень, етики оприлюднення матеріалів, впровадження стандартів музейного кураторства, а не лише технічного збору та збереження тощо.

Принциповим стали і зміни ролі аудиторії, яка з пасивного глядача перетворилася на активного учасника збору архівних матеріалів, критика і учасника формування медійного поля навколо музею. Пандемія, на думку дослідників, кардинально змінила музейний простір, в ньому завершилася доба пасивного колекціонування. Так, дослідниця Елізабет Мумбарек зазначає, що «ми живемо в історичний час, навіть якщо не завжди визнаємо його таким», тому подолання перешкод у збиранні швидких реакцій під час пандемії дозволить не втратити свідчення швидкоплинної нашої історії в майбутньому. Адже «історія – це не лише те, що сталося 200 років тому; історія – це те, що сталося вчора» [4, р. 194].

Під час російсько-української війни 2022 збір швидких реакцій вийшов далеко за межі лише музейних практик (для прикладу назвемо онлайн-музей «Голоси мирних», експозиції «Україна Розп'ята», фотовиставку «Київ: репортаж одного дня. 8 березня 2022 р.» від Національного музею історії України в Другій світовій війні, вуличні виставки в багатьох містах країни). Медіатизація війни, що

точиться в «прямому ефірі» 24/7, увиразнена потужним трендом «поділись своєю історією». Це дозволяє об'єднуватися навколо проектів (як-от колективний щоденник війни «Ukraine. War diary 2022» від видавництва BOOKSHA чи створений з особистісних історій документальний фільм від Алана Бадоева «Довга доба»), медійних платформ (#МояВійна) та каналів (YouTube-канал Ukrainian Witness), фондів («Голоси дітей»).

Метод збору швидких реакцій наслідую різноманітність навколишнього світу, успільнює і синхронізує історичний, соціальний простір із сьогоденням, окремішні життєві історії та колективну пам'ять.

Література:

1. History Responds. Our History Responds initiative collects history as it's unfolding. *New-York Historical Society*. URL: [https://www.nyhistory.org/history-responds_\(date of request: 02.09.2022\)](https://www.nyhistory.org/history-responds_(date of request: 02.09.2022)).
2. ICOM approves a new museum definition. *International Council of Museums (ICOM)*. URL: [https://www.icomus.org/icom-define-methodology\(date of request: 02.09.2022\)](https://www.icomus.org/icom-define-methodology(date of request: 02.09.2022)).
3. Maynor A. Places of Refuge, Keepers of Memory. *National Council on Public History*. 16 May 2018. URL: [https://ncph.org/history-at-work/author/ashley-maynor/\(date of request: 02.09.2022\)](https://ncph.org/history-at-work/author/ashley-maynor/(date of request: 02.09.2022)).
4. Mubarek E. M. The end of passive collecting: The role and responsibility of archivists in the COVID-19 era'. *Collections: A Journal for Museum and Archives Professionals*. 2020. Vol. 17. No. 2. P. 186–196.
5. Petelska M. Polskie muzea W czasie pandemii COVID-19: Działalność online I (nie)stosowanie rapid response collecting. *Studia Historica Gedanensia*. 2021. Vol. 12. No. 2. P. 405–415.
6. Rapid Response Collecting. *Victoria and Albert Museum*. URL: <https://www.vam.ac.uk/collections/rapid-response-collecting> (date of request: 02.09.2022).
7. Tindal B. K(NO)W justice K(NO)W peace. *The Public Historian*. 2018. Vol. 40. No. 1. P. 87–96. <https://doi.org/10.1525/tph.2018.40.1.87>.

СУЧАСНА ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЦІЛЬОВОЇ АУДИТОРІЇ ЦИФРОВОЇ ЕПОХИ

Демченко М. В.

кандидат політичних наук,

в. о. завідувача кафедри медіакомунікацій

та комунікаційних технологій

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

м. Дніпро, Україна

Вищі навчальні заклади України, по суті, сфера послуг, як і будь-який бізнес, приватний чи державний, для успішності діяльності зобов'язані враховувати особливості своєї цільової аудиторії. У разі вищої освіти цільова аудиторія – абітурієнти та студенти. Так, можна додати, що і від їхніх батьків, і від впливу інших соціальних груп залежить, наприклад, рішення абітурієнтів – куди і на яку спеціальність подавати документи. Але все ж таки, саме абітурієнти та студенти є основним ядром, на яке має бути сфокусована увага ВНЗ. Адже від рівня набору залежить найчастіше саме їх існування. А від тональності відгуків студентів залежить, у тому числі, і формування думки майбутніх абітурієнтів щодо конкретного вузу.

Клієнтоорієнтованість у роботі з абітурієнтами та у методиці навчання, як обов'язкова умова, сьогодні особливо необхідна. По-перше, значно зріс рівень конкуренції між ВНЗ. На 2022 рік на сайті osvita.ua представлено 497 вищих навчальних закладів. Із запровадженням безвізу у 2017 році між Україною та Євросоюзом, серйозну конкуренцію стали становити і ВНЗ сусідніх європейських держав – країн Балтії, Польщі, Словаччини, Чехії. Війна з Росією значно погіршила ситуацію для українських вишів. Проблема не лише у прямому знищенні їхньої матеріально-технічної бази в деяких регіонах країни, а й у від'їзді українців за кордон. За офіційними даними з початку війни з України виїхало близько 6 мільйонів людей, серед яких і потенційні абітурієнти. Боротьба ВНЗ, що загострилася, за кожного абітурієнта вимагає враховувати його особливості і, в результаті, змінювати стиль і методику роботи.

По-друге, карантинні обмеження через пандемію COVID-19, які перманентно діють в Україні з 2020 року, прискорили диджиталізацію українського суспільства. Дедалі більше учнів змушені були освоювати різні онлайн платформи для навчання. Що, у свою чергу, призвело до зміни їх уявлень та вимог до сучасної вищої освіти та методів навчання. Чого не можна не враховувати.

Що ж собою представляють сучасні абітурієнти? Згідно з теорією поколінь Вільяма Штрауса та Ніла Хоу [3] вони є представниками «Міленіалів» (точніше, покоління «Y», 1991-2004 років народження) та покоління «Z» (з 2005 року народження). Вони з'явилися в епоху розвитку Інтернету, комп'ютерних та digital-технологій. Покоління «Z» взагалі не представляє світ без смартфонів та онлайн-технологій. Їхня модель поведінки кардинально відрізняється від типової поведінки інших, більш старших поколінь. Покоління мілленіалів або «Ртуть», як називає його Андрій Длігач, «неможливо утримати ні в якості співробітників, ні в якості клієнтів (ртуть в руці теж неможливо утримати). У них немає уподобань, вони новини черпають з соцмереж, вони живуть одним днем.» [1]. Це покоління не має традиційних точок доступу до їхньої уваги і не охоплюється традиційними засобами масової комунікації. Вони не живуть у типовому алгоритмі робота/навчання – дім. Так, Філіп Котлер, описуючи сучасного споживача, зазначає: «Риса, що відрізняє цей новий тип клієнтів від представників інших ринків, яких ми бачили раніше. – їхня тенденція до мобільності. Вони часто переїжджають до нових місць, часто їздять на роботу й назад з одного району в інший і роблять усе в житті швидко. Все повинно бути негайним і швидким. Оскільки користування цифровим середовищем для них природне, вони можуть приймати рішення про купівлю будь-де та будь-коли, використовуючи широкий спектр пристроїв. Вони цінують індивідуальний підхід брендів до взаємодії з клієнтами. Вони довіряють своїй мережі друзів і родині більше. Ніж корпораціям і брендам.» [2, с. 28] Тіж самі тенденції зазначає і Роберт Мак-Кі. [4] І ми можемо цілком екстропалювати ці висновки про сучасних споживачів на сьогоднішніх абітурієнтів та студентів.

Характеризуючи представників покоління «Y» Наталія Миронова, пише: «Молоді професіонали, що живуть у містах. Вони освічені, але їм не обов'язково володіти енциклопедичними знаннями, достатньо знати де нагулити. На передній план виходить не запам'ятовування, а необхідність відрізнити правду від фейку у величезному потоці інформації. Старші відносяться до міленіалів зі зневагою, через те, що ті "постійно у своєму телефоні" і не мають фінансової подушки. Однак Y в телефоні навчаються і працюють, а не тільки безцільно проводять час» [3]. Що ж до представників покоління «Z» Миронова додає: «Поки інші покоління обговорюють «технології майбутнього», для цього покоління "майбутнє" вже настало. Вони не читають друкованих газет, не уявляють життя без інтернету і народилися вже зі сторінками у соцмережах. Вони не заблукають, тому що є навігатор, вони не будуть нерозумними, бо запитають у Siri чи Google» [3]. Крім того,

важливою відмінністю представників обох сучасних поколінь є візуальне сприйняття інформації.

Такі характеристики представників цільової аудиторії вимагають від ВНЗ як мінімум відповідності. Насамперед це стосується подачі навчального матеріалу. Відповідно до особливостей нинішніх абітурієнтів він має бути візуалізований. Це можуть бути вже звичні презентації, але має бути і мультимедійний контент. Саме з різних відео-оглядів та роликів, сучасна молодь переважно черпає необхідну інформацію. За дистанційної форми навчання такий підхід стає необхідністю. На жаль, у багатьох ВНЗ навчання в дистанційному форматі є монотонним читанням матеріалу з чорного екрану. Це не може не дисанізувати з тими очікуваннями та навичками, які вже сформовані в аудиторії. В умовах розвитку цифрових технологій та соціальних медіа враження про навчальний процес миттєво поширюються соціальними мережами, серед спільнот та кола друзів учнів. Що призводить до формування певної думки про конкретний ВНЗ і в майбутньому позначається на рівні набору. З поверненням до офф-лайн форми навчання, до аудиторії, питання візуалізації навчального матеріалу постане особливо гостро. Адже це вимагатиме і відповідного матеріально-технічного забезпечення та відповідного рівня цифрової кваліфікації викладачів. Відповідність нинішнім поколінням цифрової епохи не може обмежуватися лише візуалізацією навчальних матеріалів. Потрібна зміна й у методиці навчання. Йдеться про системне впровадження у навчальний процес сучасних навчальних технологій, таких як case study, майстер-класів, тренінгів, та digital-технологій, наприклад, доповненої реальності та 3D-моделювання.

Також слід зазначити, що сучасні студенти хочуть відразу ж бачити можливості практичного застосування здобутих знань і компетенцій. Їм потрібно одразу показувати, як їх можна застосовувати. Демонструвати актуальний рівень вимог до їхньої професії та до наявності певних компетенцій. Це все потребує налагодження тісних зв'язків із стейкхолдерами. Свого часу зв'язки ВНЗ з реальним ринком були втрачені, що призвело до ситуації, коли бакалаври, які закінчили навчання, не можуть знайти роботу за спеціальністю, в той же час, у професійному середовищі, особливо серед менеджерів середньої ланки, значний відсоток працюючих без базової освіти, але вони добре володіють практичними навичками, що дозволяє їм вигравати конкуренцію у дипломованих фахівців. Сьогодні конкуренція за абітурієнта вимагає від вузів тісного зв'язку з роботодавцями, що дозволяє прив'язати навчальний процес до актуальних вимог ринку праці, забезпечивши студентів і необхідною практикою, і впевненістю в отриманні роботи за спеціальністю у майбутньому.

Сучасні реалії вимагають і змін уявлень про навчальний простір. Це не одновекторні взаємини викладач-академічна група в аудиторії. Йдеться про створення простору, де, з одного боку, обмінюються ідеями та думками, зустрічаються з представниками професійного середовища, занурюючись у майбутню професію, генерують проекти та продукти. А, з іншого боку, реалізується одна з найважливіших вимог сучасності – персоналізація, врахування індивідуальних особливостей та потреб.

Що стосується дистанційної форми навчання, яка поки багатьом ВНЗ бачиться тимчасовим заходом, то варто подумати про розвиток цього формату на постійній основі. Цей формат цілком може замінити собою застарілу заочну форму навчання. Очевидними є переваги, які дає дистанційна форма – відсутність географічної прив'язки, що суттєво розширює коло потенційних абітурієнтів; можливість економії та управління часом, що робить навчання для багатьох, особливо працюючих, доступним; можливість варіативності навчальних програм за обсягом та тривалістю, що знову таки розширює коло потенційних клієнтів вузів, робить процес навчання зручним, доступним та заточеним під певні потреби. Велосипед винаходить не потрібно – такий підхід уже кілька років успішно працює в Україні на базі середньої школи. Як приклад можна навести харківський ліцей дистанційної форми навчання «Ангстрем» (<https://angstremua.com/>), який пишається, що його учні, завдяки раціональному використанню часу, досягають успіхів у сфері спорту, мистецтва та музики. Цей ліцей також може бути прикладом того, як мають виглядати навчальні матеріали та навчальний процес з урахуванням віддаленої форми навчання та особливостей аудиторії.

Звичайно, в умовах економічної кризи та війни багатьом ВНЗ буде складно перейти на сучасні форми та методики навчання. Але, з іншого боку, обставини змушують перебудовуватись. Прискорена, останніми роками, цифровізація українського суспільства, вимушений дистанційний формат навчання, розвиток цифрових технологій не залишають вибору. Вживуть ті, хто зможе якнайшвидше адаптуватися до сучасних умов, і хто буде максимально релевантний своїй цільовій аудиторії. Інакше боротьбу за абітурієнтів буде програно.

Література:

1. Длігач Андрій. Про війну брендів за формування культур. URL: https://trademaster.ua/marketing_i_prodazhi/312826?utm (дата звернення 16.10.2018).

2. Котлер Ф. Маркетинг 4.0. від традиційного до цифрового / Філіп Котлер, Герман Катарджая, Іван Сетьяван; пер. з англ. К. Киницької

та О. Замаєвої. 2-ге вид. виправл. К. : Вид. група КМ-БУКС, 2019. 224 с., іл.

3. Миронова Наталія. Бумери, міленіали, покоління Z – хто це? Розбираємось у теорії. *Українська Правда*, 09.02.2020. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2020/02/9/239843/>

4. Маккі Р. Сторіноміка: маркетинг у пострекламну епоху / Роберт Маккі, Томас Джерас; пер. з англ. Є. Голобородько. Х. : Віват, 2019. 240 с.

ФІЛОСОФІЯ У ЦИФРІ: ОСВІТНЬО-ВИКЛАДАЦЬКІ ВИКЛИКИ ДО ЗМІН

Діденко Л. В.

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії гуманітарних наук філософського
факультету Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Зміни у світі є закономірними щодо техніко-технологічного ускладнення задля спрощення антропоодиноцевого життя-існування. Очікування непередбачуваних змін мають поєднуватися із «індивідуальним баченням щастя» та перспективами його втілювання/реалізування. Проблема не тільки у швидкості реагування на різноманітні – приватні та професійні – виклики, але й у збереженні антропосутності («людськості»).

Філософію уналежнюють як «гуманітарну царину знання», проте її проблеми-на-розгляд охоплюють не тільки людинорозвивальні аспекти (переважно інформувально-знаннєві щодо ідей-та-розробок мислителів попередніх епох-періодів), але й спроби «моментного долання сучасних-й-близькомайбутніх суспільних викликів» (і тут допоміжними є навички та уміння, що формовані та практиковані кожним). Тобто сама філософія у ХХІ ст. більше тяжіє вже не до соціогуманітарного блоку дисциплін (як це постулювали у 2005-10-х), а радше до міждисциплінарного – саме у ній оптимально поєднані можливості індивідуального антропорозвивання задля подальшого долучання до спільнот із подальшими перспективами розширювання спільнодосвіду людства.

Трансформування викладання навчальних дисциплін у вишах упродовж «ковідного періоду» (з 12 березня 2020 й донині) – з офлайн-занять (аудиторних) на переважно онлайн-заняття – має свої переваги та недоліки. Отриманий досвід, з одного боку, постає допоміжним у саморозвитку через результати викладання філософії за допомогою цифрових технологій; проте, з іншого боку, цей «новий досвід» є свідченням втрачання «людських проявів» на прикладі дій-реакцій здобувачів у критичних ситуаціях (частина здобувачів живе у моменті «зараз» і бажає отримувати максимум без зважання на критичні обставини).

Філософія – це не «ознанневлювання згідно з нормовим джерелом», це шлях до себе через постійно практиковане знаннездобування, навичкоформування, умінєвість, запити на проявляння яких тільки посилюються ситуативно. За умов лекціювання та семінарування філософії запити є різними: роботодавець та факультет/інститут має намір отримати базову фахову одиницю, яку далі спеціалізовано донавчають; здобувачі зорієнтовані набути максимум або необхідну частину (залежно від здобувача) знань-навчочок-умінь за вимогами конкретних навчальних дисциплін; а от прагнення викладачів можуть бути вкрай різними – від «знаннестранслювати» («ознанневити» та навчити базовому) до «виростити» (через роботу на лекційних-семінарських заняттях та самоопрацювання здобувачів змінити їх кути сприйняття у світі). Другий шлях є складнішим для викладача, роль котрого, насправді, постає мінімальною – це тільки векторування для усіх здобувачів (інструкції, вимоги до виконання, орієнтири) та/або індивідуальна допомога декому з них (коментування виконаного і оптимізування навчально-розвивальності).

«Філософія у цифрі» – це довготривалий проект, у якому обмеженнями є доступні технології (запити викладачів-передметників їх випереджають) та чіткість презентування власних розмірковувань (за формулою «Що? Яким чином? Для чого?»), а головними спрямовувальними елементами постають практики: візуалізування даних; коментування текстів, підходів та думок; структурування матеріалів; співпраця з іншими. Згаданий проект має бути результатом співпраці антропоодиноці та ШІ (штучний інтелект), який можливо навчати (як здобувача освіти).

Візуалізування даних загалом проблем не викликає, проте у філософії більшість концептів, категорій та понять є абстрактними, що впливає на способи подавання даних. Практика візуалізованого лекціювання/семінарування філософії має свої нюанси, оскільки «абстрактне» має бути не просто «коректно візуалізованим» (тут: «готовим до сприймання та зрозумілим»), але й запам'ятованим

(через послідовність з'яви, розміщення, використовувани кольори, частини схем тощо) [1]. Передавати абстрактне можливо статично (словами, схемами, рисунками, формулами, піктограмами) та/або динамічно (відео- та аудіофрагментами, презентаціями, «анімованими фотографіями» [2], «портретами, що розмовляють» [3] тощо). Зі статичним візуалізуванням клопотів менше – необхідно тільки визначитися якої мети необхідно досягнути (навчальної, наукової, інформувальної або розважальної). А от динамічне візуалізування потребує більше часу (для пошуків найоптимальнішого фрагмента, його коректного оформлення щодо зазначання авторських прав, створення «за шаблоном» або «заново» тощо). Окрім того, одного «озвучування наосліп» буде недостатньо: потрібно «втрапити» саме у історичного Арістотеля, Декарта, Сартра (одне: як ми «хотіли б чути мислителя», зовсім інше – як саме він «звучав насправді»; оскільки може бути «деяка невідповідність» [4]).

Коментування текстів, підходів та думок, з одного боку, є запитом на оцифровані, перевірені та удоступнені тексти мислителів (що принесе свою частину ускладнень: деякі тексти мають первинний «закритий доступ», а інші написані невикористовуваними мовами); з іншого боку, передбачає вміння роботи з ними (це не тільки знання інших мов, але й швидке опрацювання даних). В обидвох випадках допомога ШІ не завадить. Робота з текстами та думками може здійснюватися не тільки у системі «людина-людина», але й у системі «людина-ШІ». У другому випадку нам бажано створити різні алгоритми коду ШІ (залежно від завдань користувальника: «обговорити», «критикувати», «аналізувати» тощо). ШІ при цьому може скеровувати та оцінювати наші вправління для відточування майстерності. Нюанс: ШІ має бути навчений подібному, що не зовсім досягне через кодування.

Структурування матеріалів можливе не тільки через «слідування викладацьким рекомендаціям», але й через перевіряння за допомогою ШІ (подібне потребує не тільки створення вибіркових алгоритмів та кодування, але й навчання ШІ подібним практикам).

Співпраця з іншими охоплює і комунікативні навички (так звані «soft skills»), і «налаштування на комуніканта»: може здійснюватися у системах «людина-людина», «людина-ШІ». Головне – не транслювання повідомлень та/або переконування (хоча вони теж важливі), а навчання як передавання умінь та відкривання нового для іншого (антроподиніці та/або ШІ).

Не згадую *місце розташування усіх розробок*, оскільки нині носіїв та способів зберігання достатньо (від найпростіших – CD-/DVD-дисків та епошти – до найскладніших – медіа-платформ та хмарних сховищ).

Хоча краще зберігати в декількох місцях у різних форматах, щоб швидше відновити за потреби.

Зазначені практики постають важливими передусім для ант роподиниці, проте запит на «філософію у цифрі» формуватиме нові підструктури галузей знання, які поширюватимуться і на ШІ (так виникатиме освіта ШІ, наприклад: в межах якої необхідно буде «адаптовувати ШІ до поіснування з антропоодинаціями та взаємодії з ними»).

Головне питання мого дослідження – не зовсім «Яким чином перевести філософію у цифру?» (це уможливлене багатьма вже наявними засобами, що були згадані), радше «Кого саме ми сформуємо через «філософію у цифрі?» (майбутній фахівець – це не тільки знаннево-уміле створіння, це саме оптимізована до обставинного реагування людськісно-проявленна істота). 2022 рік демонструє нам не тільки локаційний прояв людськості (на прикладі волонтерства більшості представників України задля власного майбутнього), але й глобальну «стурбованість» (тобто вербальний нейтралітет задля перспективи збереження власного «країнового обличчя»). Це проблеми не тільки виховання, освіти, філософії, культури, локації, радше – усіх нас: ми перетворюємось на «сліпих виконавців» деяких «прийнятних соціальних алгоритмів», проте втрачаємо себе і позбавляємо себе щастя. «Радісність» та «щасливість» є неголовними концептами індивідуального існування з позиції спільнот, проте запит на згадані абстракції вже є постійним та збільшуваним (саме тому сучасні представники людства все активніше «різноаспектно саморозвиваються» та звертають погляд на Схід). Раціоналізувати концепти «радості» та «щастя» вельми непросто, якщо взагалі можливо, але запит на їх переведення із індивідуальної (приватної) площини у спільнотну є нині «впроваджуваним трендом» – кожен має бути узв'язкований з іншими, позитивно презентувати себе у громадах, тяжіти до свідомої (а не вигової) соціальної співпраці тощо [5, р. 373-385].

Західний (європейсько-американський) вектор – це дослідження зовнішнього – фактичного, що має перетворитися на знаннєвість. Натомість Східний вектор – це передусім самопізнання, з якого формований запит на дослідження світу через фактичність задля отримання знань окремою антропоодинацею. У першому випадку людина – це зовнішній елемент щодо світу (спостерігальник), у другому випадку – активний та невід'ємний елемент світопроцесів («співрозробник світу»). Західний вектор постає способом долучання до «лабіринту думок-та-поглядів», натомість Східний вектор спрямовує антропоодинацію віднайти власний шлях – сформувати «свій індивідуальний алгоритм (спів)існування у реальності». Шаблон проти

шляху, звичайно, вИграє, оскільки докладання зусиль є мінімальним – потрібна тільки згода суб'єкта, якого далі «поведуть правильним для когось курсом». А от торування власного шляху постає не тільки тернистим, але й туманним – ніхто не знає, що очікує далі (проте усі частинки у один момент «зберуться» саме у твою картину і впевненість у оптимальності дій тоді вже стане нормою). Не так важливо у якій формі презентована філософія (в усній, записаній-друкованій, цифровій), радше для чого саме її варто опанувати окремії антропоодиниці – для розуміння себе як унікальності та необхідної частини світу.

Отже, філософія у цифрі, з одного боку, допомагає нам олюднюватись (а не тільки мислити компактно й чітко, тематично розгортати аргументовану власну думку, коментувати та критикувати тексти мислителів давнини і сучасності, комунікувати з колегами та ін.), що здійснюване через постійне практикування нового та самовдосконалення (як духовне трансформування) антропоодиниці; а, з іншого боку, є проектом для спільного застосування наявних технологій та розроблення-впровадження нових.

Література:

1. Діденко Л. В. Візуалізоване лекціювання філософії. «*The Days of Science of the Faculty of Philosophy – 2022*», International Scientific Conference (2022; Kyiv). International Scientific Conference «The Days of Science of the Faculty of Philosophy – 2022» [Abstracts] / Ed.board: A.Konverskyi [and other]. Kyiv: Publishing center «Kyiv University», 2022. 477 p. P. 230-236.
2. MyHeritage: Deep Nostalgia™. URL: <https://www.myheritage.com.ua/deep-nostalgia>.
3. D-ID: Speaking-portrait. URL: <https://www.d-id.com/speaking-portrait>.
4. TABASCO Agency: Голос Тараса Шевченка відтворили за допомогою нейромережі. 2021. URL: <https://youtu.be/F0vg-9iRpE8>
5. Soames S. *The World Philosophy Made: From Plato To The Digital Age*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 2019. 464 p.

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС У ТЕКСТАХ НАУКОВОГО СТИЛЮ: ГОЛОВНІ ЗМІНИ

Добровольська Л. А.

викладач кафедри української мови та культури
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна

Питання змін в Українському правописі 2019 року, їх відображення в різних стилях мови – це актуальне завдання сучасної української лінгвістики, одне з найбільш нагальних, необхідних для розв’язання сьогодні. Нові правописні закони будуть обов’язковими до виконання в усіх сферах суспільного життя з 2024 року, рекомендованими для дотримання вони є вже з червня 2019 року – з часу оприлюднення на сайтах Міністерства освіти і науки України й Національної академії наук. Незважаючи на швидке набуття обов’язковості правил нового правопису, до проблеми висвітлення особливостей застосування нових правописних норм у різних стилях письмової комунікації – наукової, офіційно-ділової та ін. – в українському мовознавстві звернено недостатньо уваги. Сьогодні цю проблему частково розв’язано в поодиноких наукових публікаціях (О. Скопненко, Н. Стратулат, Г. Проценко) і доповідях на наукових конференціях (К. Городенська), що зумовлює **актуальність** теми нашої розвідки. **Метою** роботи є проаналізувати правописні новації в текстах наукового стилю, розглянути, що зміниться в написанні слів, уживанні граматичних форм під час створення наукових робіт різного жанру.

Особливістю наукового стилю є високий ступінь книжності, чіткість, логічний виклад інформації й однозначність [3, с. 403]. Це той різновид літературної мови, який відзначається суворим дотриманням мовних норм, стиль, який репрезентує рівень розвитку мови і наукових досягнень держави загалом, а отже, його мовне оформлення повинно бути правильним, відповідно, важливим є питання правописних змін, які будуть актуальними під час створення жанрів наукового стилю.

Як було зазначено, норми Українського правопису 2019 року набудуть обов’язковості в застосуванні з 2024 року. Зміни в правописі стосуватимуться написання як окремих слів, так і уживання граматичних форм. Так, по-новому писатиметься слово *проект* і його похідні – *проект*, *проекція*, *проектувати*, *проектний*. Лексема *проект* належить до центру лексичної організації наукових текстів, активно використовується в різних жанрах, отже, важливо знати, яке її написання відповідає правописним нормам.

Часто вживані в науковому дискурсі складні іменники з першою частиною *веб-, віце-, екс-, лейб-, максі-, міді-, міні-, обер-, топ-* писатимуться разом: *вебсайт, віцепрем'єр, віцеконсул, ексчемпіон, ексміністр, експрезидент, лейбгвардієць, лейбмедик, обермайстер, оберофіцер, оберлейтенант, оберпрокурор, мініблок, мінідиск, мінікомп'ютер, топменеджер.*

Змін зазнає вживання в науковому стилі числівника *пів* зі значенням 'половина' з наступним іменником – загальною та власною назвою у формі родового відмінка однини. З 2024 року обов'язковою нормою стане написання таких словосполук окремо (а не разом, з апострофом або через дефіс, як у старому правописі): *пів аркуша, пів години, пів міста, пів Києва, пів України.* Якщо *пів* з наступним іменником у формі називного відмінка становить єдине поняття і не виражає значення половини, то їх писатимемо разом: *південь, півзахист, півколо, півкуля, півмісяць, півоберт, півовал, півострів.*

Українським правописом у редакції 2019 року вже врегульовано написання назв понять, пов'язаних з інтернет-комунікацією. Назви сайтів без родового слова вживатимуться з малої букви (*фейсбук, гугл*); назви сайтів з родовим словом – з великої букви та в лапках (*соціальна мережа «Інстаграм», енциклопедія «Вікіпедія»*); назви сайтів, використані як назви юридичних осіб – з великої букви та без лапок (*РНБО ввела санкції проти Яндексa*). Ці поняття активно увійшли в наше життя сьогодні, зокрема й у сферу наукової комунікації, отже, у наукових текстах вони будуть також використовуватися, тому правописна норма, яка регламентує написання таких слів, є важливою.

Зміни в правописі стосуватимуться також уживання відмінкових закінчень цих іменників – назв сайтів, служб електронної пошти, соціальних мереж. За новими правилами, вони в родовому відмінку матимуть флексію –а: *фейсбукa, ютубa, імэйла.*

Новацією Українського правопису в редакції 2019 року є окрема увага до фемінітивів і способів їх творення. У правописі подано перелік суфіксів, які використовуються у творенні іменників на позначення осіб жіночої статі: *-к-, -иц-(я), -ин-(я), -ес-.* Уже сьогодні в публіцистичному, частково і в науковому стилях фемінітиви активно вживаються. Проте використання фемінізованих назв професій і посад в офіційній комунікації – це питання, яке потребує ще дослідження. Згідно із Законом «Про засади функціонування державної мови», встановленням стандартів державної мови займається Нацкомісія, впровадження фемінітивів можливе тільки на рівні окремих міністерств для свого відомства, а не на рівні держави. На сьогодні окреслено тільки план дій щодо напрацювання додаткових роз'яснювальних матеріалів для оформлення документації і необхідності внесення змін

до структури та наповнення «Класифікатора професій ДК 003:2010», який не містить взаємозамінності професійних назв чоловічого та жіночого роду.

Отже, мовні нововведення, передбачені правописом, неминучі. Нові правила написання поширюватимуться на всі стилі мови, зокрема й на науковий. У текстах цього стилю зміниться написання окремих слів, а також уживання відмінкових закінчень.

Література:

1. Правопис 2019 року. Український правопис / Затверджено Українською національною комісією з питань правопису. URL: [http://www.inmo.org.ua/assets/files/2019/Ukr.%20pravopys%20\(2019\).pdf](http://www.inmo.org.ua/assets/files/2019/Ukr.%20pravopys%20(2019).pdf)
2. Практичні питання нової редакції Українського правопису. Інтерв'ю з О.І. Скопненком. *Вісник НАН України*. 2020. № 2. С. 68–75.
3. Українська мова: енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознав. ім.О.О.Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В.М.Русанівський [та ін.]. Вид. 2-ге, випр. і допов. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П.Бажана, 2004. 820 с.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СИСТЕМІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ВНЗ

Желєзко А. М.

*кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних
та гуманітарних студій*

*Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
м. Київ, Україна*

Трансформаційні процеси, що відбуваються у XXI ст. у світі, орієнтовані на впровадження та використання різних цифрових технологій у всіх сферах життєдіяльності. Активного розвитку цей процес набув у сфері освіти в контексті вимушеного переходу спочатку на дистанційну, а згодом – на змішану форми навчання в період пандемії коронавірусу.

З 24 лютого 2022 р. у зв'язку з повномасштабною військовою агресією РФ проти України проблема безпеки громадян стала однією з найважливіших на порядку денному. Потреба у нових підходах до навчання з обмеженням кількості аудиторних занять сьогодні

залишається важливим для закладів освіти усіх рівнів [3, с. 4]. Тому особливої актуальності в сучасних реаліях набуває питання розвитку інформаційно-цифрової компетентності як науково-педагогічних працівників так і здобувачів вищої освіти у системі змішаної форми навчання.

У навчально-методичному посібнику «Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» зазначено: «Змішане навчання означає трансформацію освітнього процесу та зміну педагогічних підходів. Воно має бути орієнтоване на особистість» [1, с. 7]. Водночас така система у закладах вищої освіти повинна забезпечити якість вищої освіти, що включає такі вимоги:

- доступність та інклюзивність;
- гнучкість для окремих категорій здобувачів, які працюють, мають дітей;
- індивідуальна траєкторія навчання здобувача;
- впровадження дуальної освіти [3, с. 4].

Виконання цих вимог неможливе без поєднання дистанційного навчання з широкомасштабним впровадженням он-лайн-технологій, традиційного навчання – ефективного проведення аудиторних занять та самостійного навчання.

Для ефективного впровадження змішаного навчання в освітній процес у закладах вищої освіти, в першу чергу, інформаційно-цифровими компетентностями повинні володіти науково-педагогічні працівники заради якнайкращого забезпечення навчальних потреб та інтересів здобувачів освіти. Особливої уваги заслуговує Проект «Опис цифрової компетентності педагогічного працівника» (тест) створений експертами Академії цифрового розвитку на основі рамки професійних компетентностей відповідно до Наказу МОН України № 38 від 15 січня 2019 року, який оцінює професійну цифрову компетентність, що охоплює п'ять напрямів [1, с. 14].

1. Педагог в цифровому суспільстві: цифрове суспільство, електронне урядування, електронна школа, електронне навчання, безпека в цифровому суспільстві.

2. Професійний розвиток: професійна комунікація, професійна співпраця, рефлексія розвитку цифрової компетентності, неперервний професійний розвиток.

3. Використання та аналіз цифрових ресурсів: добір, створення та модифікація цифрових освітніх ресурсів, управління, спільне використання та захист цифрових ресурсів.

4. Навчання та оцінювання здобувачів вищої освіти: організація, управління освітнім процесом студентів, інтерактивне та активне

навчання, організація співпраці студентів, індивідуалізація навчання та диференціація.

5. Розвиток цифрової компетентності студентів: інформація та медіаграмотність, відповідальне використання цифрових технологій та сервісів, вирішення проблем за допомогою цифрових технологій та сервісів [2, с. 5].

До кожного напряму розроблено три рівні з відповідними вимогами володіння цифровими компетентностями:

- I-й рівень – Початковий (епізодичне використання цифрових сервісів та технологій);

- II-й рівень – Інтегратор (активне використання цифрових сервісів та технологій);

- III-й рівень – Експерт (особистий внесок у розроблення та створення цифрових платформ та ресурсів, електронних модулів, курсів тощо) [2, с. 17 – 44].

Отже, кожний педагогічний працівник може оцінити власний рівень цифрової грамотності та вдосконалити свої навички.

У зазначеному тесті визначено широкий спектр усіх складових цифрової компетентності педагогічного працівника: «від медіа грамотності до опрацювання та критичного оцінювання інформаційних даних, безпеки та співпраці в мережі Інтернет до знань про різноманітні цифрові технології та пристрої, вміння використовувати цифрові ресурси та технології для професійного розвитку, формування в учнів / студентів умінь ефективно користуватися цифровими технологіями та сервісами у навчальних та життєвих ситуаціях для розв'язування різних проблем та завдань, застосовувати інноваційні технології для оцінювання результатів їх навчальної діяльності, розуміння поняття кодування, елементів штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності та вирішення професійних проблем за допомогою використання цифрових технологій» [2, с. 3].

Інформаційно-цифрові компетентності включають в себе вміння використовувати, фільтрувати, оцінювати, створювати, проектувати, поширювати цифрові освітні ресурси.

Інформаційно-компетентнісний підхід студента, а згодом фахівця у вирішенні будь-якої проблеми у різних життєвих, професійних ситуаціях ставить на перше місце здатність використовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, бази даних та інформаційні системи для розв'язання складних спеціалізованих задач у різних сферах, а також мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів [4, с. 9].

Володіння цифровими технологіями у навчанні допомагає студентам підвищувати якість самостійної роботи та стимулює їх до наукової дослідницької діяльності.

Для успішного формування інформаційно-цифрових компетентностей здобувачів вищої освіти в системі змішаного навчання, необхідні ґрунтовні зміни у підходах до викладання кожної дисципліни викладачів та опанування ними відповідних компетентностей. По-перше, очікувані результати навчання повинні співпадати із цілями освітньої програми. По-друге, розуміти, як на різних етапах навчання можна оцінити прогрес досягнення очікуваних результатів. По-третє, усі види діяльності впродовж курсу, повинні бути націлені на досягнення результатів навчання [3, с. 25–26].

Таким чином, успішне оволодіння інформаційно-цифровими технологіями учасниками освітнього процесу в системі змішаного навчання буде успішним у тому разі, якщо кожна навчальна дисципліна ґрунтується на правильно розробленій методиці та підходах викладання, цікавому контенті, хорошій мотивації студентів, чіткій налагодженій програмній і технічній базі.

Література:

1. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти : навчально-методичний посібник / Оксана Пасічник, Юлія Єлфімова, Христина Чушак, Олена Шинаровська, Андрій Донець. К. : 2021. 92 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2021/11/30/Zmish.navch.u.zakl.P-PT-O.30.11.pdf>.

2. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника. Проект розроблено на виконання Наказу МОН України № 38 від 15 січня 2019 року. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27905/1/digital%20comp%20teacher%20Morze.pdf>.

3. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletsreads-2.pdf>.

4. Стандарт вищої освіти України. Міністерство освіти і науки України. Київ, 2020. 18 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/291-Mizhn.vidn.susp-kom.ta.rehion.studiyi-bakalavr.21.01.22.pdf>.

ЦИФРОВІЗІЦЯ ТЕАТРУ: ПОЗИТИВНИЙ ТА НЕГАТИВНИЙ АСПЕКТИ ВПЛИВУ

Колот Д. С.

*викладач кафедри сценографії та екранних мистецтв
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
м. Київ, Україна*

В сучасних спектаклях серед інструментів сценографії дуже розповсюджене використання відеопроєкцій, мультимедійних екранів, світлових спецефектів, майданчиків з дистанційним управлінням та ін. Комп'ютерна графіка та передові технології стали розповсюдженими в театрі, але їх позитивний та негативний вплив на театр безсумнівно залежать від інтуїції художників та режисерів.

Креативний проект «Театр 360 градусів» є одним з позитивних свідчень диджиталізації театру в Україні, що вперше представив глядачам відеOVERсію спектакля з інтеграцією 3Д копій акторів та декорацій. Ця технологія не замінює театр живою, але таким чином театр став доступнішим, наприклад, під час пандемії.

Усі зазначені вище технології, є великим проривом в різних сферах мистецтва, в тому числі і в театральному, з більшості позитивним впливом, але саме проєкції нерідко суперечать умовній природі театру. Умовний театр майже завжди суперечив реалістичному та натуралістичному. Взагалі театр – це мистецтво обману. Не існує нічого, що театр не міг би створити власними способами: і бурю, і землетрус, хвилі чи дно моря, і може перенести нас хоч на поверхню Місяця. Наприклад, одна з вистав, яка може це підтвердити, є постановка “Still life” видатного грецького режисера, хореографа та художника Дімітріса Папаіоанну, де відчуття сильного вітру та урагану він створює лише рухом звичайного шматка пластику, а небо, що затягується хмарами завдяки натягнутої провисаючої плівки над акторами, що поступово наповнюється димом [2]. Або у виставі Томаза Пандура «Король Лір» хвилі, що утворюються за допомогою величезної принаймні десятиметрової плівки та потоку повітря [3].

Наприклад, у цьому випадку проєкція хвиль, хмар або дощу не тільки б зруйнувала умовність, притаманну театру, але також позбавля б акторів можливості активної взаємодії з простором, перетворюючи це на ілюстрацію чи метафору, відокремлену від дії. «Головними естетичними засобами умовно театру стали його зоровий образ, втілений в декорації, костюми, грим, в пластичній виразності актора та ритмі сценічної дії. Головним «ворогом» умовно театру є

життєподібність; ні глядач, ні актор не повинні забувати, що перед ним не сколок життя, а театральне видовище; не детально відтворений муляж місця дії, а декорації, побудовані на підмостках сцени. Сценічне слово стало вторинним, допоміжним засобом зображення; саме це здатно вберегти виставу від ілюстративності, зберегти таємницю театру» [1].

Існує безліч перформансів, де ми бачимо акторів чи хореографів навпаки, у абстрактному діджитал просторі, який формується з ліній чи крапок, що реагують на рух виконавця, змінюючи траєкторію, форму та швидкість руху. Прикладом може бути соло “Intensional Particle” Хіроакі Умеда – хореографа і мультидисциплінарного мистця, визнаного однією з провідних фігур японського авангардного мистецтва [4]. Він використовує технічні форми мистецтва, такі як світлове відображення та проекція. У такому випадку створюється ніби універсальний простір, що можна використати майже у будь-якій виставі, який до того ж ніби поглинає персонажа, відволікаючи увагу від того головного, без чого не була б можлива жодна вистава – від актора, що таким чином стає лиш пластичним об’єктом композиції. Якщо у наведених вище виставах, були предмети, що завдяки діям акторів в уяві глядача приймали новий зоровий образ, ангадуючи щось вже давно знайоме, то у такому надто абстрактному просторі не виникає таких асоціацій. глядач не розуміє правила, за якими має грати персонаж, простір ніби рухається окремо.

Тобто загальна проблема мультимедіа у театрі в тому, що вони або занадто реалістичні, або навпаки занадто абстрактні та позбавляють акторів можливості взаємодії. Перенасиченість цифровими технологіями викликає зміщення акцентів з ідеї та концепції та порушення загальної естетики, нівелювання ролі актора. Проблема руйнування «живого» в театрі зникне, якщо художник та режисер вистави знайдуть золоту середину між участю акторів та наявністю діджитал інструментів.

Література:

1. Умовний театр. Основні принципи режисерської творчості в умовному театрі : веб-сайт. URL: <http://um.co.ua/11/11-8/11-86930.html> (дата звернення: 22.09.2022).

2. Дімітріс Папаіоанну. Still Life. 14.02.16. *Vimeo* : веб-сайт. URL: <https://vimeo.com/155312868> (дата звернення: 22.09.2022).

3. Томаз Пандур. Король Лір. 15.04.2015. *Vimeo* : веб-сайт. URL: <https://vimeo.com/125019833>

4. Хіроакі Умеда. Intensional Particle. 2015. *Youtube* : веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=jwYUo-yyXCg&ab_channel=S20HiroakiUmedaofficial.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ

Короход Я. Д.

кандидат політичних наук, доцент,

доцент кафедри психології

Національний університет «Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

Однією з провідних тенденцій розвитку сучасної вищої освіти в Україні є використання технологій дистанційного навчання. Дистанційне навчання – це «індивідуалізований процес здобуття освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [3].

Сучасні технології дистанційного навчання можуть забезпечити освіту та доступ до різноманітних освітніх можливостей, адже інформаційно-комунікаційні технології іноді ефективніша за традиційні методи навчання. Проблема ефективності викладання психології в умовах дистанційного навчання є актуальною проблемою [2].

О. Бакаленко вивченні досвіду використання технологій дистанційного навчання в процесі викладання психологічних дисциплін [1] окреслила доречні переваги цієї форми навчання: забезпечення наочності навчального матеріалу за допомогою комбінації різних форм подачі інформації (наприклад, текст, анімація, відео, аудіо); цілодобовий доступ до матеріалів навчальної дисципліни; можливість швидко оновлювати навчальні матеріали; можливість автоматизованого контролю якості знань; створюються умови максимального врахування індивідуальних освітніх можливостей і потреб студентів; широкі можливості використання психологічних тестів та методик із забезпеченням максимальної конфіденційності результатів; можливість оминати психологічні бар'єри, пов'язані з браком здібностей та навичок до ефективних соціальних комунікацій у певних студентів (сором'язливість, страх публічних виступів тощо).

До недоліків викладання психології під час дистанційного навчання можна віднести: відсутність живого спілкування студентів з викладачем та один з одним; нестача засобів невербальної комунікації, яка є одним з головних джерел інформації для людини; труднощі у визначенні індивідуальних особливостей студентів; неможливість опанувати в процесі дистанційного навчання навички ефективного

спілкування, командної роботи, які є критично важливими, зокрема, психологів; ускладнена ідентифікація дистанційних студентів (на сучасному етапі розвитку технологій перевірити, хто саме виконує певне завдання, проходить тестування досить складно); великі часові затрати викладача в роботі над курсом, його плануванням, розробленням, наповненням, коригуванням тощо; невирішеність проблеми захисту прав на інтелектуальну власність викладача – розробника дистанційного курсу [1].

Виходячи з вищезазначених переваг та недоліків дистанційного вивчення психології вважаю, що «живе» викладання є більш повноцінним варіантом освітнього процесу. Однак, враховуючи сучасні реалії найбільш вдалою можна вважати очно-дистанційну форму навчання, яка оптимально поєднує переваги очного та дистанційного навчання, традиційних та інноваційних технологій навчання.

Література:

1. Бакаленко О. А. Досвід використання технологій дистанційного навчання в процесі викладання психологічних дисциплін у технічному університеті: переваги та недоліки. *Impatto dell'innovazione sulla scienza: aspetti fondamentali e applicati*: Raccolta di articoli scientifici «ΛΟΓΟΣ» con gli atti della Conferenza scientifica e pratica internazionale. Verona : Piattaforma scientifica europea, 2020. P. 32-34.

2. Коpecь Л. В. Особливості викладання психології онлайн. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/21284/Osoblyvosti_vykladannia_psykholohii_onlain%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕКТОР ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кузнєцова Т. В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
м. Переяслав, Київська область, Україна*

Вступ. Актуальність дослідження обґрунтована сучасними викликами подолання наслідків війни в Україні, євроінтеграційною спрямованістю та необхідністю впровадження VR-симуляційного навчання (як в закладах вищої освіти, так і в центрах підвищення кваліфікації) на основі 3D-моделювання. Це потребує кардинальної трансформації інноваційних стратегій диджиталізації з метою розвитку м'яких навичок у вигляді гнучкого вирішення проблем, стресостійкого критичного мислення та плідних комунікацій під час інтерактивного навчання.

Матеріали та методи. Комплекс наукового абстрагування, системного аналізу та синтезу власних інноваційних ідей.

Результати дослідження. Виокремлено проблему щодо недостатньої диджиталізації освітнього процесу при підготовці менеджерів (особливо міжнародного рівня) і набагато зменшеної можливості напрацьовувати практичну складову під час практики (як економічної, так і виробничої), у результаті зруйнованих і переміщених у результаті війни з російською агресією, підприємств/виробництв.

Підкреслено негативну тенденцію, коли керівниками стають найкращі освітяни/лікарі/інженери чи науковці відповідних галузей, а не ефективні підприємці, що володіють фінансовою грамотністю та мають стратегічне бачення долаття ризиків щонайменш.

Опановано значимість інтерактивних можливостей сучасних бібліотек в теоретично-візуальному навчанні фахівців з менеджменту зовнішньоекономічної діяльності (рис. 1) у першу чергу як нащадків української культури.

Проаналізовано вплив сучасного розвитку штучного інтелекту, роботизації, витиснення ними старих професій й результатів своєчасного припинення навчання ним у закладах вищої освіти. Головним у цьому процесі є момент своєчасної зупинки, щоб не гальмувати та не деградувати на фоні інтеграції до освітнього європейського простору – особливо в питаннях диджиталізації ключових етапів навчання.

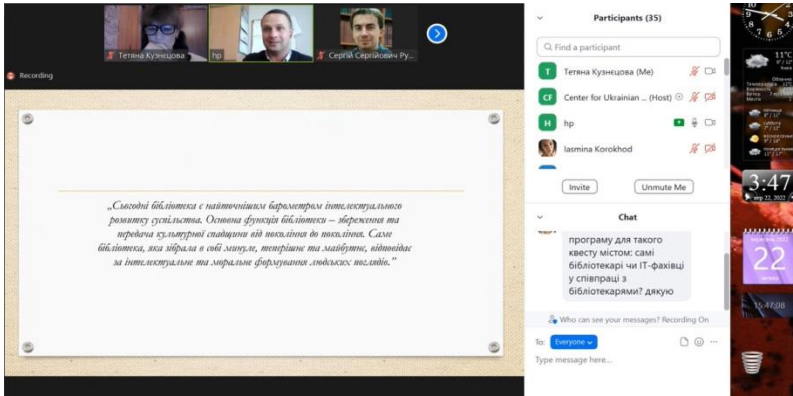

Рис. 1. Скриншот лекції за темою: «Диджиталізаційна трансформація культурної сфери в Європі та Україні (на прикладі бібліотек)» від 22.09.22

Переосмислено відношення до процесу українського навчання у повосний період і трансформовано заміну мислення на заміну лекцій і семінарів через ІТ-платформи й цілком інтерактивне навчання у формі вебінарів, воркшопів, брейнштормів, дискусійних панелей, інтелектуальних змагань, тренінгів тощо.

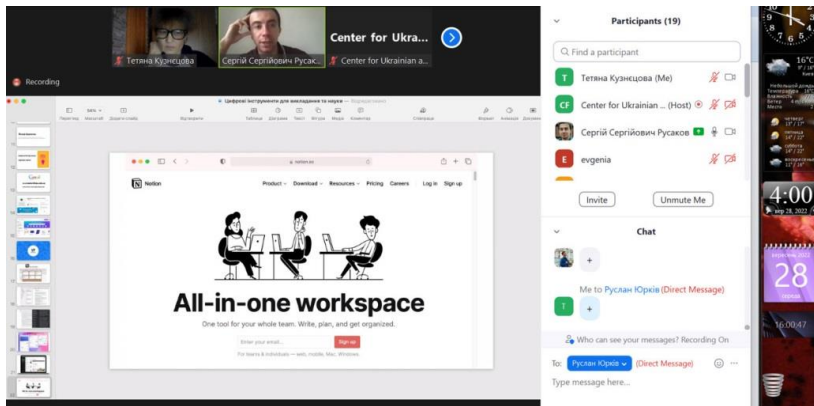

Рис. 2. Скриншот лекції за темою: «Нові цифрові інструменти для ефективної викладацької та наукової діяльності» від 28.09.22

Опановано нові цифрові інструменти для ефективної викладацької та наукової діяльності (рис. 2). Все більше та частіше головною думкою стає розуміння зміни часів/епох, коли неможливо викладати, неможливо викладача та підручника не існує іншого джерела інформації. Потужне інформаційне поле спонукає до зміни понять «розвиток логічних якостей має місце лише за умови успішного розв'язання безлічі математичних задач» на розвиток гнучких вмінь/навичок за умови успішної розробки стартапів/проектів.

Запропоновано створення в кожному закладі вищої освіти спеціальних бізнес-інкубаторів, на базі яких:

- практики (економічна та виробнича) в режимі 3D-віртуальної реальності;

- модернізація освітньої програми «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» та робочих програм навчальних дисциплін згідно неї;

- обов'язкові віртуальні обміни студентами для «прокачки» нових дисциплін і апробації їх;

- стартапи на 4-му курсі з працевлаштуванням ще в університетських стінах за допомогою власно створених віртуальних підприємств (у т.ч. маркетплейсів). Випускна кваліфікаційна робота – висновки та результати діяльності власностворених підприємств зовнішньоекономічної діяльності.

Опановано нові можливості застосування диджиталізаційних процесів на прикладі доповненої реальності та 3D-оцифрування культурної спадщини України (рис. 3). Спеціалісти з менеджменту зовнішньоекономічної діяльності при спілкуванні з представниками інших культур мають пишатися надбаннями своєї національної спадщини та на високотехнологічному рівні доносити їх за різноманітними комунікаціями.

Систематизовано вплив диджиталізації на підвищення ефективності праці менеджерів зовнішньоекономічної діяльності у вигляді:

- зростання продуктивності та зменшення витрат;
- якісне, швидке оброблення та формування звітів;
- наявність чат-ботів для дистанційної комунікації працівників;
- зменшення кількості помилок у розрахунках, аналітиці та плануванні;
- підвищення конкурентоспроможності підприємства.

При цьому має місце і негативна тенденція, бо це все сприяє конкретному скороченню персоналу та створенню фантастичних ролей і термінів. Наприклад, бажання уникнути помилок будь-якою ціною й організувати «ідеального працівника» стало цілковитою сферою бізнесу під новою назвою «Онбординг».

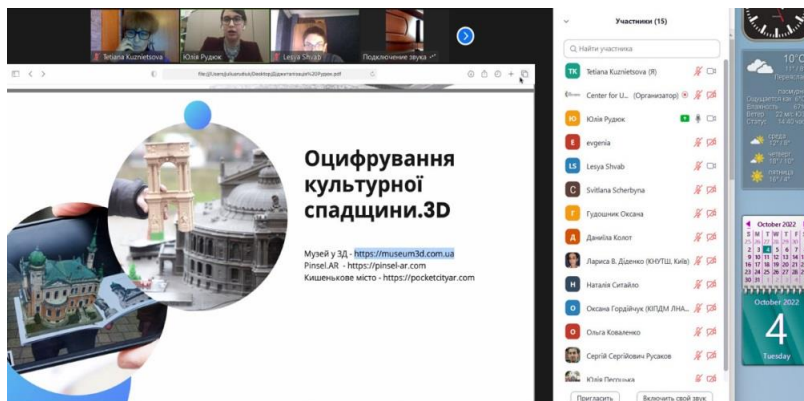

Рис. 3. Скриншот лекції за темою: «Диджиталізація та збереження культурної спадщини» від 04.10.22

Зроблено **висновок**, що диджиталізація – не мода, а інструмент удосконалення побудови нової європейської України. Важливо модифікувати систему менеджменту зовнішньоекономічної діяльності за допомогою численних технологічно-цифрових інновацій. Це не тільки автоматизує та роботизує управлінські процеси на міжнародному рівні, а й сприяє високому попиту на якісний аналіз усіх бізнес-процесів. У той же час це призведе до зменшення кількості працівників багатьох сфер і галузей, що в свою чергу системно вплине на процес праці менеджерів зовнішньоекономічної діяльності.

Отже, ера диджиталізації змушує навчальний процес підготовки фахівців згідно освітньої програми «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» гідно проходити етап оцифрування, ефективно використовуючи новітні технології та інновації в диджитал-середовищі.

ДИЗАЙН І ЗАСТОСУВАННЯ ВЛАСНОГО «БАНКУ» ІНФОРМАЦІЇ ЯК ОДНА З КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦЯ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ

Лабуткіна Т. В.

кандидат технічних наук, доцент,

*доцент кафедри систем автоматизованого управління
фізико-технічного факультету*

*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Передмова: поштовхом до підготовки цієї роботи стала лекція за темою «Нові цифрові інструменти для ефективної викладацької та наукової діяльності», підготовлена та представлена слухачам спікером Сергієм Русаковим у рамках Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації 12 вересня – 23 жовтня 2022 року за тематикою «Цифрові трансформації в освіті, культурі та мистецтві: нові можливості й досвід».

Сучасна підготовка висококваліфікованого фахівця з вищою освітою передбачає формування в нього потужного комплексу компетентностей, які забезпечать високу компетенцію його професійної діяльності [1]. Враховуючі взаємозв'язок компетентностей цього комплексу та їх ієрархічну структуру, можна говорити про систему компетентностей. Система компетентностей найбільш чітко визначена і деталізована в рамках конкретної освітньої програми відповідного освітнього рівню підготовки фахівця. Деяка низка компетентностей, які забезпечуються освітньою програмою, прив'язана до специфічних задач, для вирішення яких готують фахівця. Далі ідуть узагальнені компетентності в рамках групування схожих програм. Продовжуючи цей ряд можна говорити про узагальнення компетентностей в рамках галузей знань та в рамках таких великих груп, як гуманітарні, природничі, технічні та інші спеціальності. Для кожної з названих великих і менших груп на сучасному етапі розвитку вищої освіти ведеться аналіз систем компетентностей із акцентуванням на притаманній їм специфіці (так, наприклад, в роботах [2-4] розглядаються компетентності фахівців з інженерною освітою). Дана робота присвячена питанням формування найнижчих, фундаментальних шарів, які мають бути присутнім в будь якій системі компетентностей фахівців з вищою освітою.

Розглянемо, визначивши достатньо узагальнено, деякі компетентності, які пов'язані із роботою з інформацією, не здійснюючи суворо їх ранжирування та визначення їх міста в ієрархічній структурі

системи компетентностей. Зазначимо, що всі названі тут компетентності, в той або інший спосіб, починають формуватися ще до початку навчання у вищій школі і набувають все більшого розвитку, суттєво вдосконалюються, саме під час отримання вищої освіти. Головне – фахівець з вищою освітою має бути здатним (мати компетенцію) раціонально і ефективно формувати і застосовувати свій власний «банк» інформації. Він робить це, спираючись на такі компетенції: вміння працювати з джерелами інформації і застосовувати інформаційні технології зі збереження і обробки інформації; вміння системно аналітично мислити, аналізувати і структурувати інформацію; здатність до системної роботи і самостійного керування власними завданнями (під керуванням особистістю власними завданнями розуміється дві складових: 1) формування самозавдань на основі комплексного врахування завдань, поставлених зовні в рамках діяльності або навчання, а також завдань, поставлених себе самостійно із врахуванням визначених для себе цілей і пріоритетів; 2) планування та контроль виконання цих завдань).

На сучасному етапі науково-технічного розвитку власний «банк» інформації створюється безумовно на основі цифрових технологій, і є в той або інший спосіб представленою в цифровій формі інформацією. «Банк» інформації, як зазначалося у названій вище лекції, можна розглядати як інформаційний «портал», який існує між людиною і глобальною всесвітньою інформацією (в якій частина є потенційно доступна, а інша частина – не доступна). Це той інформаційний портал, який складає інформація, до засвоєння, створення або переробки якої людина стала дотичною. Саме з цієї точки зору розділимо інформацію цього власного інформаційного «банку» на три блоки за походженням або за способом її отримання (тут це нерозривно зв'язано). Перший блок – це інформація, яка підготовлена для особистості і одразу отримана як готовий продукт, готовий для її розгляду, вивчення, аналізу (наприклад, це можуть бути матеріали навчальної дисципліни, наданої у вигляді конспектів лекцій, підручників і навчальних посібників, записів лекцій, тощо; або, для фахівця з якоїсь діяльності це гості, нормативні документи, інструкції до застосування програмних додатків, тощо). До другого блоку належить та інформація, пошук (видобування) у «морі глобальної інформації» людина здійснює самостійно, використовуючи вміння (компетенції) вести пошук інформації за конкретною темою та бачити пов'язану з нею інформацію за суміжними темами, тощо [5]. Третій блок інформації – це інформація, яка людиною самостійно генерується (продукується), попередньо обробляється, аналізується і представляється у відповідній формі (це результати розрахунків, у тому

числі – розрахункові завдання студентів, експериментальні данні, до яких належить й імітаційне моделювання об'єктів, це результати обробки і аналізу отриманих первинних результатів наукової діяльності, аналітичні записки, а також авторські тексти статей, тез доповідей, монографій, тощо). Інформація першого та другого блоків відрізняється ступенем представлення в «банку» та ступенем обробки, яку людина робить, «налаштовуючи» її для власного використання. Це може бути просто зібрана в купу інформація за певною тематикою. Це може бути коротка текстова аналітика, де кожна думка підкріплена посиланням на інформаційний матеріал, який через це посилання доступний на просторах його величності Інтернету. Це може бути збережений текст, глибоко опрацьований людиною, з власним виділенням головних думок, з дописом коментарів для себе, тощо.

Способи збереження і способи представлення цифрової інформації може бути різним (і бажано резервне застосування декількох, які розрізняються за рівнем розвинення технологій, які їх забезпечують, і зручності роботи з ними). Мають бути застосовані хмарні технології, сучасні додатки, які забезпечують наявність групування за темами, врахування перехресних зв'язків між темами, швидкий, «органічний», вбудований в процес роботи з інформацією перехід від одного інформаційного джерела до іншого, підкріплення «фоновими ефектами» наочного представлення інформації, тощо.

А також бажано вести для себе звичайну («паралельну», «резервну») структуровану файлову систему збереження інформації на електронних носіях (що буде виключати можливі втрати інформації і відповідні «трагедії» при обмеженні доступу до «високих технологій» або при якихось «аварійних ситуаціях», які викличуть втрати збереженої більш сучасним способом інформації). Але в будь який спосіб формування банку даних потребує дизайну інформації [5; 6]. Тут визначення «дизайн» можна розуміти і в сенсі проектування структури і змісту на основі принципів раціональності, цілісності, охоплення розподілених за темами задач і врахування перехресних зв'язків. Також визначення «дизайн інформації» може бути більш глибоким, враховувати психологічне сприйняття, забезпечення комфорту роботи з інформацією, тощо. Проектування інформації має враховувати її класифікацію за задачами, за ступенем актуальності і застосування. І це проектування нерозривно пов'язано із власним проектуванням діяльності людини (практичної діяльності або навчання, життєдіяльності, яка теж мітить інформацію, наприклад, застосовану людиною в рамках підвищення свого світогляду, інтелектуального розвитку, знайомства із продуктами всесвітньої культури, тощо).

Головна ідея цієї роботи полягає в тому, що вже на початкових етапах навчання у вищій школі в студента має бути сформовано поняття наявності власного інформаційного «банку», необхідності системного, наукового підходу до його формування і використання із застосуванням сучасних інформаційних технологій. Зрозуміло, що інтуїтивно та під впливом формування системного мислення, кожен зі студентів вищого навчального закладу в той або інший спосіб створює і «веде» свій «банк» даних. Але, якщо на початку навчання на цьому аспекті буде акцентована увага студента, якщо йому буде запропонований науковий підхід (комплексне обґрунтування і рекомендації з точки зору системного підходу до вирішення складних задач, з психології, планування часу на реалізацію завдань та застосування інформаційних технологій), представлений у рамках одної невеличкої дисципліни, або як розділ якоїсь дисципліни, це дасть великий ефект якісного покращення всього процесу навчання. І це стане базовою основою формування важливої компетенції майбутнього професіонала. До речі, в той або інший спосіб вивчення описаного підходу до роботи з інформацією має розпочинатися ще зі шкільної освіти.

Література:

1. Бабак С.В., Бабак К.В. Компетенція та компетентність як ключові поняття педагогіки, роль педагога у формуванні фахових компетенцій студентів вищих навчальних закладів. *Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти*. 2016. № 1. С. 59-68.
2. Нізовцев А.В. Розробка моделі професійної компетенції інженера. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. № 87. С. 243-255.
3. Огороднічук І.А. Особливості формування компетентності майбутніх інженерів. *Наука і освіта*. 2013. № 1-2. С. 193-197.
4. Лабуткина Т.В. Формирование компетенций творцов техники и технологий будущего. *Прогресивна техніка, технологія та інженерна освіта: праці ХІХ міжнар. наук.-техн. конф. (Київ, 19-22 червня 2018 р.)*, Київ, 2018. С. 223-226.
5. Русаков С.В., Пятковська Ю.В. Інструменти цифрової культури: культурологічний погляд на інновації в освітній галузі. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 7 : Релігієзнавство. Культурологія. Філософія*. 2015. Вип. 33 (46). С. 130-136.
6. Соболев Олександр. Інформаційний дизайн як комунікативний інструмент: методика проектування. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Вип. 30. 2016. С. 237-247.

IMPORTANT STUDENTS' COMPETENCIES FOR EFFECTIVE PERFORMANCE IN A UNIVERSITY E-LEARNING ENVIRONMENT

Lysak H. O.

*Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor
Khmelnyskyi National University
Khmelnyskyi, Ukraine*

Online teaching is becoming a common practice these days in providing higher education. Distance online education is defined as “a general term used to cover the broad range of teaching and learning events in which the student is separated (at a distance) from the instructor, or other fellow learners” [3]. The introduction of e-learning has become the technological imperative since it improves both teaching and learning and develops habits and routines referring to lifelong learning [5].

In the literature, there is no precise or widely accepted definition for the term “competency”. Those scientists who have used the concept of competency (or its plural competencies) have simply defined it in the manner that best suits the focus of their work [2].

However, competencies are groups of related knowledge, skills, and abilities that correlate with effective performance in the task or role. Critically, competencies are measurable and can be developed and improved [6].

Effective students' performance in university e-learning environments has been shown to require proficiency in some domains. A literature overview [1-6] gives us an opportunity to identify the main competencies which are considered to be crucial for students' effective performance in an e-learning environment. They are: student autonomy and self-direction; time management; reflection; computing and internet skills; interaction skills; identity and social presence.

Effective e-learners are autonomous and take decisions by themselves about when and where learning should take place, identify learning goals and results and determine the ways to achieve them [4]. Associated with student autonomy is self-direction. This term is defined as the “skill of learning how to learn” [1, p. 46]. It is considered to be a very important skill as university students are afforded greater opportunities to control their own learning process and perform well in online courses.

Another important skill is time management. Effective e-learners are characterized by their ability to set goals, plan their programs, find a balance between work, family, and study, and, at the same time, avoid overload and burnout due to regular breaks into schedules.

In an e-learning environment, students have to be able to reflect and find connections between what they already know and what they have learned, they have to understand the importance of taking time to reflect upon the material they are learning.

One of the most important factors determining effectiveness in e-learning environments is computing skills. The level of development of students' computing skills greatly influences their activity, motivation, and effectiveness in online courses. As well it should be mentioned about the skills in using the Internet and web-based applications. They involve using browsers and search engines, understanding URL configurations, navigating through hyperlinks, locating websites, downloading and installing plug-ins to view multimedia files, evaluating web content, using tools that enable online communication, and engaging in e-learning activities.

Interaction is a crucial element of e-learning environments. Interaction can be defined as communication or dialogue that takes place between learners and instructors, learners and other learners, and users and the technology [1].

According to Mayes the formation of identity is believed to be as critical in e-learning environments as the construction of knowledge [4]. It's important for students to acquire a sense of identity in order to build supporting and trusting relationships with other students in e-class or e-environment. Closely related to identity is social presence. Social presence has been identified as having positive effects on the degree of interaction and collaboration online [2; 4].

Furthermore, factors that determine students' effective performance in a university e-learning environment are interrelated and do not function independently.

Bibliography:

1. Dabbagh N., Bannan-Ritland B. Online learning: Concepts, strategies, and application. Upper Saddle River, NJ: Pearson, 2005. 348 p.
2. Hoffmann T. The meanings of competency. *Journal of European Industrial Training*. 1999. 23(6). P. 275-285.
3. Hoyle G. What is distance education and distance learning? *Distance Learning on the Net*. Retrieved November 2. 2007.
4. Mayes T. Learning technology and learning relationships. In J. Stephenson (Ed.). *Teaching and learning online: Pedagogies for new technologies*. 2001. P. 16-26.
5. Milic D. C., Martinovic G., Fercec I. E-learning: Situation and perspectives. *Technical Gazette*. 2009. 16 (2). P. 31-36.
6. Parry S. Just what is a competency (and why should you care?). *Training*. 1998. 35(6). P. 58-64.

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА «SOFT SKILLS» ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Мандро Л. О.

*аспірантка кафедри теорії і методики дошкільної
та спеціальної освіти*

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

Критичне мислення є насиченою, динамічною, складною концепцією, яка передбачає застосування найбільш прийнятних і найвищих стандартів мислення; здатність розмірковувати ясно і раціонально, розуміючи логічний зв'язок між ідеями [1].

Критичне мислення – це вид мислення, у якому особа ставить під сумнів, аналізує, інтерпретує, оцінює та виносить судження щодо того, що вона читає, чує, говорить чи пише. Термін «kritikos» походить від грецького слова, що означає «здатний судити або розрізняти». Критичне мислення полягає в тому, щоб робити надійні судження на основі надійної інформації [2].

Критичне мислення було предметом багатьох дискусій і роздумів з часів раних грецьких філософів, таких як Платон і Сократ, і продовжує бути предметом обговорення в сучасну епоху, наприклад, здатність розпізнавати фейкові новини.

Застосовувати критичне мислення не означає бути негативним чи зосереджуватися на недоліках. Це означає вміти прояснити своє мислення, щоб особи могли розбити проблему чи частину інформації, інтерпретувати її та використовувати цю інтерпретацію для прийняття обґрунтованого рішення чи судження (наприклад, проектування мосту, відповідь на думку чи розуміння політичної мотивації). Критичне мислення не є вродженим, це атрибут, який вивчається та вдосконалюється шляхом практики та застосування [3].

В академічному контексті критичне мислення найчастіше асоціюється з аргументами. Осіб можуть попросити критично подумати про аргументи інших людей або створити власні. Отже, щоб стати кращим критичним мислителем, потрібно навчитися [4]:

- прояснити мету та контекст свого мислення;
- поставити під сумнів свої джерела інформації;
- визначити аргументи;
- аналізувати джерела та аргументи;
- оцінювати аргументи інших;
- створити або синтезувати власні аргументи.

Критичне мислення можна описати як здатність до рефлексивного та незалежного мислення. Воно вимагає використання здатності міркувати. Йдеться про те, щоб бути активним здобувачем, а не пасивним одержувачем інформації [5].

Критичні мислителі виявлятимуть, аналізуватимуть і вирішуватимуть проблеми систематично, а не за допомогою інтуїції чи інстинкту.

Із навичками критичного мислення можна: зрозуміти зв'язки між ідеями; визначити важливість і доречність аргументів та ідей; визнавати, будувати та оцінювати аргументи; визначити суперечності та помилки в міркуваннях; підходити до проблем послідовно і систематично; міркувати над виправданням власних припущень, переконань і цінностей [6].

Критичне мислення – це обмірковування речей певним чином, щоб знайти найкраще можливе рішення в тих обставинах, які усвідомлює мислитель. Говорячи більш повсякденною мовою, це спосіб думати про все, що зараз займає ваш розум, щоб ви дійшли найкращого висновку [7].

Існує шість ключових кроків до розвитку навичок критичного мислення:

- уточнення мети та контексту власного мислення [8]. Ми живемо у світі, перенасиченому інформацією різної якості та актуальності. Щоб бути ефективним критичним мислителем, потрібно зосередитися на власній меті та контексті, щоб уникнути перевантаження інформацією та стежити за власним ходом мислення;

- ставлення під сумнів джерел інформації. Не всі джерела інформації є однаково надійними, точними чи актуальними. Поставлення під сумнів джерел загострить мислення особи, допоможе вибрати найбільш відповідну інформацію та підготує ґрунт для подальшого аналізу та оцінки;

- визначення аргументів. Аргументи можна знайти всюди. Щоразу, коли хтось намагається показати, що щось правдиве, або переконати когось погодитися з ним, особа може визначити аргумент. Студент може бачити, що здатність ідентифікувати аргументи є однією з найкорисніших навичок критичного мислення;

- аналізувати джерела та аргументи. Аналізувати що-небудь означає докладно це досліджувати, пояснювати та тлумачити. Для цілей критичного мислення необхідно вміти вивчати джерела, аргументи, теорії і процеси та пояснювати, як вони працюють. Аналіз також передбачає вивчення, інтерпретацію та пояснення взаємодії доказів, міркувань, припущень, методологій, тверджень та аргументів;

- оцінювати аргументи інших. Оцінка повинна враховувати та пояснювати відносні сильні та слабкі сторони наявних джерел та наведених у них аргументів. Особа повинна вміти оцінювати аргументи, твердження, які підтверджують ці аргументи, докази, які підтверджують ці твердження, і міркування, які їх усі поєднують;

- створювати власні аргументи. Створення аргументів складається з об'єднання доказів, міркувань і претензій і розробки власної основної претензії. Створення аргументів також називається синтезом даних. Коли створюються аргументи, відбувається об'єднання ідеї власного аналізу та оцінки. Також критичне мислення може застосовуватися в ширшому контексті, в залежності які нові ідеї та перспективи воно приносить.

Таким чином, критичне мислення спрямоване на досягнення найкращих можливих результатів у будь-якій ситуації. Щоб досягти цього, необхідно зібрати та оцінити інформацію з якомога більшої кількості різних джерел.

Критичне мислення вимагає чіткої, часто незручної, оцінки ваших особистих сильних і слабких сторін і переваг і їх можливого впливу на рішення, які ви можете прийняти.

Критичне мислення вимагає розвитку та використання передбачення, наскільки це можливо. Реалізація рішень, прийнятих на основі критичного мислення, повинна брати до уваги оцінку можливих результатів і шляхів уникнення потенційно негативних результатів або принаймні зменшення їхнього впливу.

Критичне мислення передбачає перегляд результатів застосування прийнятих рішень і впровадження змін, де це можливо.

Література:

1. Alarcon, M. F. S., & Prezotto, K. H. (2016). Evaluation of educational strategy, grounded on problem-based learning on nursing undergraduate. *Rev Rene*, 17(2), 242–249.

2. Amin, S., Utaya, S., Bachri, S., & Sumarmi, S. (2020). Effect of problem based learning on critical thinking skill and enviromental attitude. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 743–755.

3. Anesa, D. R., & Ahda, Y. (2021). The effectiveness of problem based learning (PBL) based e-module on the classic genetic materials to improve the student's critical thinking skills. *International Journal of Social Science and Human Research*, 4(7), 1785–1789.

4. Behar-Horenstein, L. S., & Niu, L. (2011). Teaching critical thinking skills in higher education: A review of the literature. *Journal of College Teaching and Learning*, 8, 25-41.

5. Bensley, D. A., & Murtagh, M. P. (2012). Guidelines for a scientific approach to critical thinking assessment. *Teaching of Psychology*, 39(1), 5–16.

6. Butler, H. A., Dwyer, C. P., Hogan, M. J., Franco, A., Rivas, S. F., Saiz, C., & Almeida, L. S. (2012). The Halpern critical thinking assessment and real-world outcomes: Cross-national applications. *Thinking Skills and Creativity*, 7(2), 112–121.

7. Cecily, H. S. J., & Omoush, A. (2014). Efficacy of problem Based Learning (PBL) over Lecture method in enhancing the critical thinking skills and problem solving ability among nursing students in KSA. *International Journal of Educational Science and Research (IJESR)*, 4, 1–8.

8. Çeliker, H. D. (2021). Problem-based scenario method with experiments: Determining the prospective science teachers' biology self-efficacy and critical thinking tendency. *Science Education International*, 32(1), 23–33.

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ БАГАТОМАНІТНОСТІ МОДЕЛЕЙ КУЛЬТУРНИХ ТА КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ

Маруховська-Картунова О. О.

кандидат філософських наук, доцент,

завідувач секції суспільних наук

кафедри іноземних мов та загальноосвітніх дисциплін

Університет економіки та права «КРОК»

м. Київ, Україна

Особливо актуальними у світовій практиці та в Україні в останні десятиліття постають процеси становлення та розвитку сфери культурних та креативних індустрій (ККІ), які вже є розвинутими в країнах Європейського Союзу та інтегрованими в його політичні документи та культурні програми.

Для України поняття «культурні та креативні індустрії» (cultural creative industries) є відносно новими, однак у світовій практиці взагалі та в Європі, зокрема, ці поняття є досить поширеними. Вперше поняття «культурні індустрії» як явища індустріального виробництва продукції нематеріального призначення, було запроваджено ще далекого 1947 р. Максом Горкгаймером (М. Horkheimer) і Теодором Адорно (Т. Adorno) у книзі «Діалектика просвітництва» [1]. Пізніше 2000 р., професор економіки культури Джастін О'Коннор поняття «культурні індустрії»

визначив як «види діяльності, що мають справу переважно з символічними товарами, основна економічна цінність яких випливає з їхньої культурної значущості» [2, р. 19].

Найбільш авторитетним у науковому середовищі є визначення поняття «культурні індустрії» саме в ЮНЕСКО як галузей, які «поєднують створення, виробництво та комерціалізацію контенту, які мають нематеріальний і культурний характер. Цей вміст зазвичай захищений авторським правом і може мати форму товарів чи послуг». На думку ЮНЕСКО, культурні індустрії є «центральною у сприянні та підтримці культурного розмаїття та в забезпеченні демократичного доступу до культури» [3, р. 34].

Відомо, що у науковий обіг поняття «креативні індустрії» було введено в Урядовій карті креативних індустрій Департаментом культури, медіа та спорту (DCMS) Великобританії. Так, креативні індустрії тут було визначено як «ті галузі, які походять від індивідуальної творчості, навичок і таланту і які мають потенціал до багатства та створення робочих місць через продукування та використання інтелектуальної власності» [4, р. 6]. Часто ці два терміни «культурні та креативні» індустрії не вирізняють, надають однакового сенсу та використовують паралельно або взаємозамінно, хоча в класичному варіанті їх визначення зафіксовано ЮНЕСКО як «культурні та креативні індустрії» разом саме в множині, що підкреслює їх сукупну приналежність [5, с. 172].

Відомо, що в Україні визначення поняття «креативні індустрії» закріплено на законодавчому рівні в Законі України «Про культуру» (стаття 1. п. 5), воно містить наступне трактування: «креативні індустрії – це види економічної діяльності, метою яких є створення доданої вартості і робочих місць через культурне (мистецьке) та/або креативне вираження» [6].

Актуальною проблемою, яка викликає великий інтерес серед науковців та міжнародних організацій на сьогодні є недостатньо розкритою, є проблема визначення основних підходів до класифікації моделей культурних та креативних індустрій. У світовій науковій літературі, присвяченій дослідженню цих проблем, існують *2 основних підходи до класифікації багатоманітності моделей культурних та креативних індустрій* стосовно їх базових структурних характеристик елементів [7]:

1) *інституційний* або організаційний підхід (основні структурні елементи зафіксовані в нормативно-правових актах суб'єктів інституційного права);

2) *особистісний* або авторський підхід (представлені науковцями-дослідниками з економіки, державного управління та інших галузей).

ІНСТИТУЦІЙНИЙ ПІДХІД до КЛАСИФІКАЦІЇ МОДЕЛЕЙ КУЛЬТУРНИХ ТА КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ

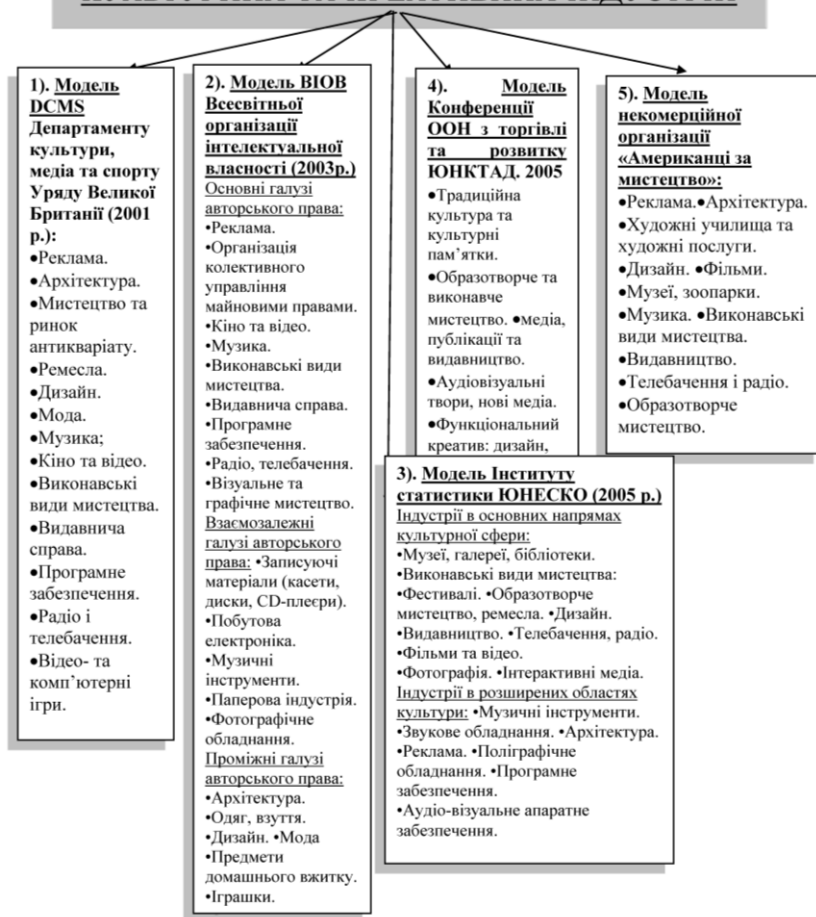

Рис. 1

Характеризуючи організаційний підхід, слід виокремити в хронологічній послідовності 4 основні моделі класифікації культурних та креативних індустрій, які були зроблені відомими впливовими міжнародними інституціями або організаціями: 1). *Модель (DCMS) Департаменту культури, медіа та спорту Уряду Великої Британії*

(2001 р.); 2). *Модель (ВОІВ) Всесвітньої організації інтелектуальної власності (2003 р); 3). Модель Інституту статистики ООН з питань освіти, науки і культури ЮНЕСКО (2005 р.); 4). Модель Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД); 5). Модель некомерційної організації «Американці за Мистецтво» (2005 р.) [7] (рис. 1).*

Окрім інституційного підходу цікавим виявляється особистісний або авторський підхід до класифікації моделей культурних та креативних індустрій стосовно їх базових структурних характеристик елементів. Цей особистісний підхід представлено багатоманітністю моделей таких науковців-дослідників з економіки, державного управління та інших галузей, як:

1) *модель концентричних кіл австралійського економіста Девіда Тросбі (2001 р.);*

2) *модель класифікації британського економіста Джона Хокінса (2001 р.);*

символічна текстова модель британського соціолога Девіда Хезмондалша (2002 р.) [7, с. 27-28] (рис. 2).

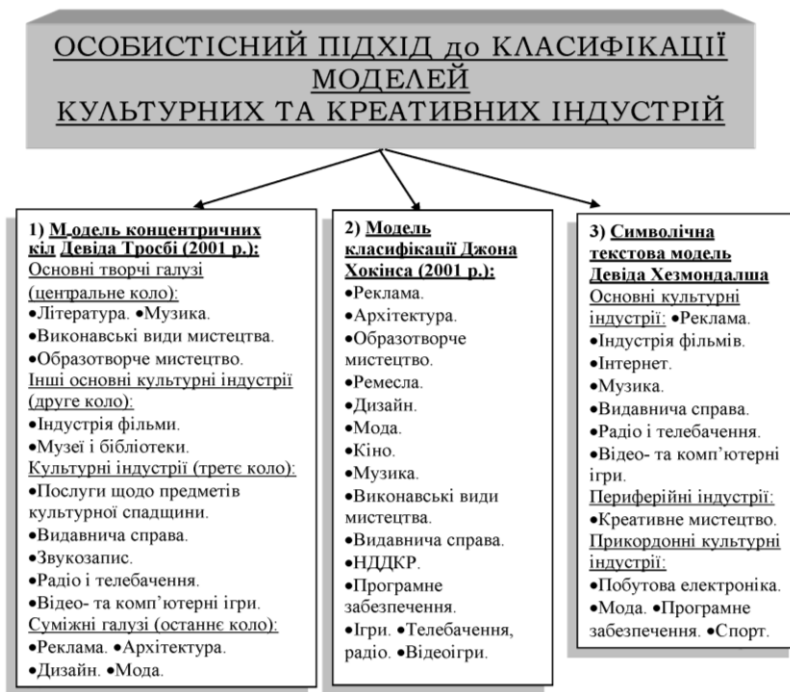

Рис. 2

Таким чином, аналізуючи основні підходи світової практики до класифікації багатоманітності моделей культурних та креативних індустрій можна зробити висновок про те, що найбільш простою, зрозумілою та зручною в користуванні вважається класифікація культурних та креативних індустрій моделі DCMS Департаменту культури, медіа та спорту Уряду Великої Британії, яка стала еталоном для безлічі інших моделей та яку все частіше застосовують чимало країн усього світу. Отже, слід підкреслити, що ще на початку 2000-х років були представлені світу всі вищеназвані моделі з метою поступової розробки універсальної системи класифікації культурних та креативних індустрій і тому незалежній Україні вкрай потрібно, виходячи з неї та зі всіх існуючих, розробити свою власну унікальну модель класифікації культурних та креативних індустрій.

Література:

1. Horkheimer M., Adorno T. (1972) *Dialectic of Enlightenment*. New York : Herder and Herder. 304 p.
2. O'Connor J. (2000) The Definition of 'Cultural Industries'. *The European Journal of Arts Education*, Vol. 2. No. 3, pp. 15-27. URL: <https://eprints.qut.edu.au/43877/2/43877.pdf> (Дата звернення: 20.10.2022).
3. UN Creative economy report (2010) UNCTAD. *Creative economy : a feasible development option*. 422 p. URL: https://unctad.org/es/system/files/official-document/ditctab20103_en.pdf (дата звернення: 21.10.2022).
4. Creative Industries Economic Estimates. Department for Culture, Media and Sport. London. (2014). 28 p. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/499683/CIEE_Methodology.pdf (дата звернення: 21.10.2022).
5. Щурко У.В. Креативні індустрії в Україні : тенденції та перспективи розвитку. *Науково-практичний журнал «Причорноморські економічні студії»*. Випуск 48. 2019. С.172-176.
6. Про культуру : Закон України від 04.12.2021. № 2778-VI *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. № 24. Ст. 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> (дата звернення: 03.09.2022).
7. Свінцицька О.М., Ткачук В.О. Креативна економіка та креативні індустрії : навч. посібн. Житомир : Державний ун-т «Житомирська політехніка», 2020. 218 с.

КОГНІТИВНЕ МОДЕЛЮВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ЦИФРОВИХ РІШЕНЬ В СФЕРІ МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ

Орищук В. В.

аспірант кафедри публічної політики

Навчально-науковий інститут публічного управління

та державної служби

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

В умовах воєнного вторгнення Російської Федерації в Україну розвиток музейної справи потребує використання новітніх методів вирішення проблем і викликів. На карту поставлені існуючі теорії раціональності в прийнятті управлінських рішень, які не враховують усіх сучасних аспектів: непередбачуваність зовнішнього середовища, його нестабільність, обмеженість часових рамок, протягом яких приймаються рішення, врахування людського фактору, існуючі теорії раціональності в управлінських рішеннях.

Процес цифровізації та прийняття управлінських цифрових рішень дозволяє створювати нову комунікацію між суспільством та інституціями, які належать до сфери музейної справи. До цифрових рішень ми можемо віднести: управління продуктами, управління проектами, agile/scrum, управління ресурсами. Проте варто пам'ятати, що їх використання, це не панацея для відходу застарілих систем управління чи покращення систем, які вже не мають можливість розвиватися. Управлінські цифрові рішення, це виклик для побудови нового типу взаємозв'язків. Тому для кращого розуміння структури новітньої сфери музейної справи; розуміння взаємодії і взаємовпливу її складових; причинно-наслідкових взаємозв'язків між ними; різних процесів, що протікають у ній; їх взаємодії із зовнішнім середовищем; для того, щоб виявити вплив зовнішнього середовища на поточну ситуацію; прогнозувати величину економічного потенціалу, і вже на цій основі обґрунтувати необхідні управлінські дії для вирішення проблем, що виникають у таких слабоструктурованих системах – постає потреба у використанні когнітивного моделювання [1, с. 27].

Когнітивне моделювання – це дослідження функціонування і розвитку слабо структурованих систем і ситуацій за допомогою побудови моделі на основі когнітивної карти.

Характеристики областей, в яких застосовується когнітивне моделювання: невизначеність, мінливість характеру протікання процесів у часі, наявністю як кількісних, так і якісних показників, які

характеризують глибину та динаміку розвитку кризових явищ, застосування для оцінки якісних показників відповідних інструментів – експертних методів, методичних інструментів теорії нечітких множин та інших, які характеризуються певним визначенням рівнем суб’єктивізму.

Основне призначення когнітивної моделі – допомогти експерту в процесі пізнання і, відповідно, розробити правильне рішення проблемних ситуацій у складних слабоструктурованих системах. Когнітивна модель пояснює, на який складовий елемент або взаємозв’язок елементів необхідно впливати, з якою силою і в якому напрямку, щоб досягти встановленої мети з найменшими витратами [2, с. 26].

Однією з переваг когнітивного моделювання, особливо процесу аналізу та оцінки процесу управління, є можливість проведення сценарних досліджень на основі прогнозів і завдання вибору альтернативних стратегій розвитку об’єкта дослідження [3, с. 6].

Використання когнітивної моделі управлінських рішень у рамках цифрової системи управління прийняттям рішень дасть позитивні результати, оскільки дозволяє перейти від звичайної фіксації явищ і процесів до визначення їх взаємозв’язків та аналізу закономірностей. Керівник отримає методичку відстеження прогнозованої динаміки власних управлінських рішень. Крім того, запровадження когнітивної моделі зробить процес управління більш зрозумілим і прийнятним для ширшого кола, що розширить можливості для ефективної делегації окремих управлінських повноважень в інституційних рамках у сфері музейної справи [3, с. 6].

Технологія когнітивного аналізу і моделювання дозволяє у складних і невизначених ситуаціях швидко, комплексно і системно охарактеризувати, обґрунтувати та на якісному рівні запропонувати шляхи розв’язання проблеми у тій чи іншій ситуації з урахуванням різних факторів (концептів) оточуючого середовища [4, с. 54] (Табл. 1).

Можливості застосування когнітивної карти в сценарному підході.

1. Прогноз саморозвитку (без зовнішнього впливу на ситуацію).
2. Прогноз розвитку ситуації з вибраним вектором управління (пряма задача).
3. Синтез вектора управлінських рішень для досягнення необхідного напрямку розвитку ситуації (обернена задача) [5].

Проблеми використання когнітивного моделювання в сфері музейної справи: відсутність належного фінансування для впровадження та реалізації фінансування тих ініціатив, які запроваджуються за допомогою когнітивного моделювання; відсутність бажання (в діях, сприяння) з боку зацікавлених осіб (стейкхолдерів) для впровадження технік когнітивного моделювання; різні бачення (суб’єктивне) щодо вирішення певної проблеми та ситуації, суперечність може стати перешкодою; небажання йти на компроміси зацікавлених сторін; не достатні економічні

можливості для впровадження тих чи інших ініціатив когнітивного моделювання в тому числі відсутність належних кваліфікованих спеціалістів (належних знань); неналежна адаптація моделей створених за допомогою когнітивного моделювання до сучасних реалій сфери музейної справи в Україні; недостатнє врахування факторів оточуючого середовища і взаємопов'язаних елементів в когнітивних моделях.

Таблиця 1

Переваги когнітивного моделювання

У прогнозуванні сценаріїв стратегії стійкого розвитку інтегрованої структури	у прогнозуванні економічного потенціалу	В управлінні	Процесів публічно-приватного партнерства в регіонах України
Ефективність в умовах неповноти інформації		Зробить управлінський процес більш зрозумілим і доступним для більш широкого кола	У складних і невизначених ситуаціях швидко, комплексно і системно охарактеризувати, обґрунтувати та на якісному рівні запропонувати шляхи розв'язання проблеми
Структурування моделі вирішення проблеми	Обґрунтувати необхідні управлінські дії для вирішення проблем, що виникають у таких слабоструктурованих системах	Можливість проведення на його основі сценарних досліджень для прогнозування та завдання вибору альтернативних стратегій розвитку об'єктів, що досліджуються	

Продовження таблиці 1

Наочність когнітивних карт та моделей			
Врахування багатоаспектності й взаємозв'язаності явищ та процесів			Урахування різних факторів (концептів) оточуючого середовища
Підвищення якості вироблених управлінських рішень	Пояснює, на який складовий елемент або взаємозв'язок елементів необхідно впливати, з якою силою і в якому напрямку, щоб досягти встановленої мети з найменшими витратами	Розширення можливості ефективного делегування окремих повноважень управлінського характеру в рамках державних установ	
Динамічний характер зв'язків елементів карти			
Цілісне представлення основних блоків проблеми			
Відображення тісноти (щільності) зв'язків між виділеними факторами		Дозволяє перейти від звичайного фіксування явищ та процесів до опрацювання їх взаємозв'язків та аналізу закономірностей	

Отже, сьогодні необхідно використовувати новий метод для прийняття управлінських цифрових рішень в умовах невизначеності. Когнітивне моделювання розглядає всі проблемні аспекти теорії раціональності прийняття рішень і, у підсумку може ефективно використовуватися в управлінні слабо структурованими системами на цьому етапі.

Література:

1. Панкратов В.А. Стратегія розвитку соціально-економічних систем на основі методологій передбачення та когнітивного моделювання : дис. на здоб. наук. ступ. канд. тех. наук: 01.05.04. Київ, 2017. 27 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/19394/1/Pankratov_diss.pdf (дата звернення: 20.09.2022).

2. Сидоренко О.В. Особливості когнітивного моделювання у вирішенні управлінських задач. *Нейронауки та когнітивні системи в економіці* : матеріали круг. столу (Київ, 19 лютого 2019 р.). Київ : НаУКМА, 2019. С. 26. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19113/Sydorenko_Osoblyvosti_kohnityvnoho_modeliuvannia_u_vyrishenni_upravlinskykh_zadach.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 23.10.2022).

3. Лебідь О.Ю. Деякі аспекти застосування когнітивного моделювання в державному управлінні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 11. С. 6. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/11_2015/10.pdf (дата звернення: 20.09.2022).

4. Лип'яніна-Гончаренко Х.В. Інформаційна технологія моделювання та аналізу туристичного попиту на основі когнітивно-статистичного підходу : дис. на здоб. наук. ступ. канд. тех. наук: 05.13.06. Тернопіль, 2019. 54 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35400/1/disertacija.pdf> (дата звернення: 20.09.2022).

5. Яцук О.В. Когнітивне моделювання управлінських рішень. *Соціально-економічний розвиток України на початку XXI століття* : матеріали студ. конф. Київ: КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, 2012. URL: https://kneu.edu.ua/ua/confere_nce/conf_social_dev_ukr_12/section1/tez7/ (дата звернення: 20.09.2022).

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Пасічник О. О.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький, Україна*

21 століття стало епохою різючих змін у всіх сферах нашого життя. Змінилося як освітнє середовище, так і сама структура освіти. Глобальним явищем став перехід від очного викладання іноземної мови до віртуального дистанційного навчання, де викладач вже не є контролером чи тьютором, а виступає фасилітатором, розробником ресурсів, учасником заняття, роль якого зводиться до ретельного планування, організації та управління віртуальним середовищем. Метою дистанційного навчання у вищій школі є надання студентам доступу до навчального матеріалу в будь-який час, з будь-якого місця, формування вміння його самостійного опрацювання за сприяння викладача, та проведення ним необхідних консультацій. Відтак, викладач стає в певній мірі і онлайн менеджером, вирішуючи яку онлайн-платформу обрати з метою досягнення максимальної ефективності навчального процесу, та яка стратегія оцінювання є найбільш оптимальною в даній ситуації.

Раніше багато навчальних закладів зверталися до дистанційного навчання як до альтернативного методу навчання, або в якості доповнення до звичайних занять. Реалії сьогодення вивели цей вид навчання на перший план. Попри те, що дистанційна освіта не є чимось зовсім новим, містить широкий інструментарій та має ряд переваг, багато викладачів та студентів вищих навчальних закладів зіштовхнулися з безліччю проблем, стосовно впровадженням методів і технологій дистанційного навчання.

Перш за все з'ясувалося, що онлайн-навчання – це не онлайн-чат, а процес який потребує чіткого планування, визначених навчальних цілей та розробки специфічних завдань. Відтак важливо, щоб освітні програми і робочі навчальні програми дистанцій навчання відповідали вимогам стандарту вищої освіти і забезпечували якість освітньої діяльності. Серед інших викликів дистанційної системи навчання І. Зварич [1, с. 16] зазначає: обмеження безпосереднього спілкування студентів з педагогами, відсутність прямого доступу студентів до викладача, постійну самотивацію студентів.

На жаль, деякі студенти потребують жорсткого та ретельного контролю з боку викладачів, проте, втілюючи технології дистанційного навчання, викладачі, як правило, очікують більшої активності, самоорганізації та самостійності з боку студентів. Тому для невмотивованих студентів це може стати викликом та причиною зниження продуктивності і погіршення результатів навчання. Адже студентам легко «загубитися в кіберпросторі», особливо у випадках, коли тривалий час відсутнє очне навчання або будь-яка інша форма офлайн-взаємодії.

Неналежним чином структуроване та організоване навчання може також призвести до інформаційного та навчального перевантаження. Адже завелика кількість контактів і безперервне спілкування через різноманітні канали та сервіси можуть стати відволікаючим фактором для студентів, що не дозволяє їм зосередитися на навчанні та вирішенні завдань відповідним чином.

Крім того, науковці зазначають [1, с. 19], що дистанційне навчання не дає студентам можливість працювати над вдосконаленням навичок усного мовлення повною мірою, адже вони не отримують достатньо практики словесної взаємодії з викладачами та іншими студентами. Існує також безліч інших складнощів пов'язаних як із технічним забезпеченням, постійним доступом до новітніх технологій навчання та Інтернет мережі, необхідністю непередбачених додаткових витрат тощо.

Очевидно, що викладання в онлайн-форматі є значно складнішим за очне викладання, оскільки воно вимагає і передбачає наявність додаткових різноманітних умінь та навичок. На сьогоднішній день володіння технологіями на належному рівні є не менш цінним, ніж професійна компетентність у тій чи іншій сфері. Основним викликом сьогодення стало умінь впоратися з онлайн-трансформацією навчального процесу. Проте, за умови успішного подолання більшості труднощів та перенесення навчальних матеріалів в онлайн середовище, викладачі отримують чимало переваг використання навчального інформаційного середовища, що охоплює комп'ютерні інформаційні джерела, електронні бібліотеки, відео- та аудіотеки, книги і навчальні посібники, які постійно доповнюються додатковими онлайн-ресурсами тощо.

Як справедливо зазначають науковці [2], головна особливість дистанційного навчання іноземних мов полягає в його діяльній основі, яка передбачає необхідність надання студентам достатньої індивідуальної практики у відповідному виді мовленнєвої діяльності, у вправах із формування відповідних навичок.

В процесі навчання іноземної мови онлайн серед чотирьох видів мовленнєвої діяльності найлегшим здається формування комунікативних умінь та навичок, оскільки викладач має змогу відслідковувати

процес у реальному часі, надавати зворотній зв'язок та заохочувати студентів до активної мовленнєвої діяльності. Цьому сприяє використання інфографіки, відеоматеріалів та підкастів. Однією з переваг тут також є можливість запису заняття або мовленнєвої діяльності задля подальшого використання та вдосконалення.

Навчання студентів іноземній мові у вузі традиційно орієнтоване на читання, розуміння і переклад текстів по спеціальності. Крім доступних електронних версії підручників, різних типів текстів та інтерактивних вправ, які знаходяться на відстані одного кліку, викладач може завантажувати короткі професійно орієнтовані тексти зі спеціальних веб-сайтів та використовувати функцію спільного доступу до екрану в процесі читання разом із багатьма іншими додатковими функціями.

Формування навичок слухання більш, ніж будь-що інше, залежить від наявності відповідного обладнання. В ідеалі, під час аудіювання студенти повинні використовувати навушники, щоб приглушити зовнішній шум, в той час як викладач повинен ділитися звуком свого комп'ютера. Вирішивши технічну сторону питання, сучасні технології дають змогу виконувати всю різноманітність завдань як перед, так і після аудіювання в режимі онлайн, використовуючи віртуальну дошку, чат, або спільний екран.

На жаль, під час навчання у вузі найменше уваги приділяється формуванню навичок письма. Цьому існує декілька причин, але найпоширеніша з них – *“waste of classroom time”* – витрачання часу, який можна направити, наприклад, на розвиток комунікативних навичок. Вважається за доречне письмові роботи виконувати індивідуально, як частину домашнього завдання. Проте, онлайн навчання разом із новітніми технічними засоби дають додаткові можливості для розвитку писемних навичок студентів [3]. До прикладу, заняття можна побудувати як чат, коли студенти оперативно реагують на зовнішні стимули задля забезпечення своїх комунікативних бажань і потреб. Таким чином їх можна заохочувати до спільного написання коротких текстів за допомогою візуальних зображень, які пропонує викладач. Або це можуть бути різноманітні цифрові продукти, такі як ігри, комікси, новини, дописи в соціальних мережах, та практично будь-яка інша форма медіа, яка представляє інтерес для сучасних студентів. Навчання письму онлайн може бути цікавим і приємним досвідом, якщо викладачі знають і вміють користуватися наявними інструменти, такими як Google Docs.

Крім найпоширеніших платформи для проведення занять сьогодні, на кшталт Zoom, Microsoft Teams, Google Meet, студенти Хмельницького національного університету мають можливість активно

користуватися системою модульного середовища Moodle, переваги якої полягають у широкому інструментарії представлення навчального матеріалу (текст, графічні зображення, відео, аудіо, мультимедіа-документи, інтерактивні навчально-методичні матеріали); організації багатофункціонального спілкування та іншої взаємодії студентів та викладачів; організації складних та інтегрованих курсів з різних дисциплін; варіативності представлених завдань відповідно до індивідуальних потреб та запитів студентів; компонуванні курсів з метою їх використання без безпосереднього контакту з викладачем у реальному часі; інтеграції навчальних курсів різних авторів в одній оболонці. Також, у процесі навчання студенти та викладачі користуються месенджерами – Viber, Telegram, які допомагають надсилати їм текстові та мультимедійні матеріали для підготовки до занять, забезпечують ефективний зворотній зв'язок із викладачем, який так необхідний для здійснення навчального процесу.

Отже, дистанційне навчання на межі другого і третього тисячоліть стало своєрідним викликом структурі системи освіти у нашій країні. Проте, вмiле використання його переваг значно розширює навчальні можливості та формує майбутніх фахівців якісно нового типу.

Література:

1. Зварич І. Дистанційна система навчання та її недоліки. *Актуальні проблеми навчання іноземних мов в умовах дистанційної освіти*. Збірник наукових праць. Ізмаїл: РВВ ІДГУ. 2021. С. 16-20.
2. Богучарова О.І., Тишакова Л.Т. Особливості формування іншомовної комунікативної компетентності правоохоронців з використанням технологій дистанційного навчання. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Філологічні науки*. 2020. № 3 (334) лютий. С. 173–182. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5208/1/21.pdf>.
3. Ковтун (Бугайчук) О. Письмо як засіб і об'єкт навчання англійської мови. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. Ізмаїл, 2002. Вип. 13. С. 16–18.

МЕТАФОРИЧНІ ЕКОНОМІЧНІ ТЕРМІНИ: ПРОБЛЕМИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ

Пернарівська Т. П.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри мовної підготовки та соціальних комунікацій

Державний податковий університет

м. Ірпінь, Київська область, Україна

Сьогодні, у зв'язку з розвитком міжнародного ділового партнерства, перекладачі зіткнулися з необхідністю перекладу економічних текстів з англійської мови на рідну. Англійська мова вважається мовою світового бізнесу відносини; тому англо-український переклад економічних термінів став однією із найактуальніших проблем для філологів-перекладачів.

У процесі перекладу економічних термінів необхідно враховувати такі характеристики багатьох економічних термінів як їхнє метафоричне забарвлення. Стратегії перекладу метафоричних економічних термінів, їх різноманітність трансформації, використані в процесі їх перекладу, слід розглядати як об'єкт наукового дослідження.

Для того, щоб зробити точний переклад, дуже важливо визначити типи трансформацій, які використовуються в переклад англійських метафоричних термінів у сфері економіки на українську мову.

Першочерговим фактором видається виконання таких завдань:

- виявити семантико-прагматичні характеристики метафоричних економічних термінів;
- скласти семантичну класифікацію термінів як досліджуваних лексичних одиниць;
- визначити типи трансформацій, які використовуються при перекладі метафоричних економічних термінів.

Образність значно ускладнює переклад таких слів, оскільки, з одного боку, потрібна влучність передачі змісту, а з іншого – реципієнти не завжди бувають обізнаними з явищами, властивими світовому ринкові й часто невластивими сучасній українській економіці. Неминучими в такому випадку є примітки або посилання на глосарій у кінці видання, що не завжди зручно для сприйняття інформації. Тому перекладачі часто уникають дослівного перекладу образної лексики, натомість вводять у контекст пояснення її значення: «The cold turkey strategy tries to cut the inflation rate fast» [3, с. 536] – «Політика рішучих змін намагається швидко сповільнити інфляцію» [4, с. 519]; «The so-called small menu cost approach argues that small costs

of changing prices can have large effects» [3, с. 700] – «Згідно з так званим методом малих затрат, малі затрати на зміни цін можуть мати великі наслідки» [4, с. 681];

Розглянемо деякі приклади.

Windfall profit

Неочікуваний раптовий прибуток.

«In recent years, surging prices for crude oil have led to record profits for many energy companies, leading to demands from politicians to deem them as windfall profits and tax them accordingly».

Останніми роками ціни на нафту підвищилися до рекордної ставки, після чого політики зуміли отримати раптовий прибуток та сплатити відповідні податки.

White-shoe firm. Фірма «білого черевика»

«Even after she went back into the private sector to work as a lawyer at a white-shoe firm, the public sector was never far from her mind».

«Навіть після того, як вона повернулася працювати в приватний сектор як юрист у фірм «білий черевик», державний сектор ніколи не виходив з поля її уваги».

(<http://financial-dictionary.thefreedictionary.com/White-shoe+firm>)

Цей метафоричний термін позначає компанію, особливо юридичну, якою володіють і керують представники еліти.

Вважалося що фірми що виготовляють біле взуття належить до вищої касті. Вважається, що цей термін походить від замші «white buck» оксфордське взуття, яке було популярним серед певних дентів Єльського університету та інших коледжів Ліги Плюща протягом 1950-х років. Тому дослівний переклад видається одним із можливих способів.

«Yellow dog contract» – можна перекласти як «жовте зобов'язання»; «контракт боягуза», «контракт жовтого пса».

Що насправді означає цей термін «Контракт жовтої собаки» – це договір найму в який працівник обіцяє, що не буде вступати до профспілки протягом терміну роботи, або він відмовиться від такої роботи у випадку коли він вступає в профспілку.

Незаконний контракт, контракт між між роботодавцем і працівником, згідно з яким останній зобов'язується не вступати в профспілку, не приймати участі в страйках.

<http://www.businessdictionary.com/definition/yellow-dog-contract.html>

Сприйняття цього метафоричного виразу в англійській і українській мовах досить різне.

В українській мові найважливішим у структурі цього слова видається значення «собака, який живе поза домом», «бездомний пес». Пояснювальний переклад – єдиний спосіб подолат таку різницю та запобігти непорозуміння внаслідок цього.

Література:

1. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов: Посіб. для перекладацьких відділень вузів. Вінниця : Нова книга, 2003. 160 с.
2. Дорнбуш Р., Фішер С. Макроекономіка. / Пер. з англ. В. Мусяк та В. Овсієнко. К. : Освіта, 1996. 814 с.
3. Barnet S., Stubbs M. Practical Guide to Writing. Boston-Toronto : Little, Brown and Company, 1980. 642 p.
4. Сербенська О., Волощак М. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем. 140 питань і відповідей. К. : Просвіта, 2001. 204 с.
5. McConnell C. R., Brue S. L. Economics. Principles, Problems and Politics. McGraw-Hill, Inc., 1996. 825 с.
6. Stiglitz J. E. Economics of Public Sector. New-York, London: W. W. Norton and Company, 1988. 856 p.
7. McConnell C.R., Brue S.L. Economics. Principles, Problems and Politics. McGraw-Hill, Inc., 1996. 825 с.
8. Англо-український тлумачний словник економічної лексики / Укл. А.Шимків. К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. 429 с.
9. Англо-український словник у двох томах / Укл. М. І. Балла. К. : Освіта, 1996. Т. 1. 752 с.

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ НАДАННЯ ПОСЛУГИ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Песоцька Ю. Ю.

*аспірантка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
м. Умань, Черкаська область, Україна*

За період впровадження інклюзії у суспільне життя, а саме інклюзивної освіти та інклюзивного туризму, науковцями було запропоновано та реалізовано чимало методів, програм, проєктів. Процеси сучасного включення осіб з інвалідністю ґрунтуються на доступності та відкритості.

Інклюзивний туризм та інклюзивна освіта можуть бути засобами надання послуги соціальної реабілітації для людей з інвалідністю, особливо для дітей та молоді. Для цих вікових категорій інтеграція

у суспільство є важливим та необхідним елементом успішної соціалізації.

На думку О. Кравченко, соціальну реабілітацію варто «розглядати як ґрунтовний результат реабілітаційної діяльності, який може досягатися лише завдяки комплексу дій усіх видів реабілітації, оскільки лише під час їх спільної реалізації можливе істинне і повноцінне відновлення здібностей інваліда до соціального функціонування» [2, с. 93]. Також О. Кравченко зазначає, що «увесь комплекс заходів соціальної реабілітації має бути спрямований на відновлення і розвиток активного соціального суб'єкта, особистості, здатної до вольових зусиль, трудової мотивації, саморозвитку» [2, с. 95].

На думку Я. Юрків, однією необхідною умовою соціальної реабілітації є культурна самоактуалізація, що сприятиме активізації особистості до життєдіяльності суспільства [4].

Соціальна реабілітація дітей та молоді з інвалідністю забезпечує нормальне функціонування особистості, а також формування самої особистості. Тому для надання цієї послуги потрібні такі засоби, технології та методи, які б сприяли не лише фізичному розвитку особистості, але й соціальному та культурному. Я. Юрків вважає, що соціально-реабілітаційна діяльність має базуватися на таких принципах:

- принцип гуманізму, що передбачає гідного ставлення до особистості з інвалідністю та урахування усіх цілей суспільства та особистості;

- принцип опори на провідну діяльність, тобто при наданні послуги соціальної реабілітації ключовим є урахування віку дитини та психологічні особливості вікової категорії;

- принцип навчання діяльності передбачає самоактуалізацію особистості за допомогою оволодіння певними знаннями, діяльністю, формування та розвитку soft skills тощо;

- принцип опори на позитивні та сильні сторони особистості дитини, а саме створення соціально-психологічного середовища, яке сприятиме мотивації, успішності дитини, будуватиме довірливі стосунки дитини та суспільства [4].

Переоцінка цінностей, тенденція до різнобічного розвитку особистості зумовлює застосування неформальних засобів, одним із таких є музейна педагогіка – сучасна наукова дисципліна та освітня технологія, що передбачає «озвучення та наповнення новим сенсом» занять різного статусу та формату у просторі музею; сукупність наукових концепцій і принципів, що визначають зміст і стратегії музейної освіти і методологічні основи реалізації освітньої діяльності в музеї [1].

На думку О. Караманова, «музейна педагогіка може розглядатися як науково-прикладна дисципліна, що має характерні для неї предмет, методи дослідження та відповідний методологічний базис. У цьому сенсі її можна порівняти з міждисциплінарним дослідницьким комплексом, що забезпечує теоретичні засади (соціалізація та формування певних рис особистості у процесі навчання й виховання у музеї) і презентує музей у суспільстві та різноманітних культурних продуктах» [1, с. 46–47].

Музейна педагогіка – міждисциплінарна дисципліна, яка є інструментом для побудови духовного світу людини. Однак під час інтенсивного розвитку суспільства відбувається модернізація функціональності певних сфер життєдіяльності. Підхід до вивчення та розуміння музейної педагогіки теж зазнає змін.

Саме тому завданнями сучасного музею є:

- розширити сферу освіти засобами музейної педагогіки;
- сприяти розвитку творчої особистості;
- формувати національну свідомість у дітей та молоді;
- берегти традиції українського народу;
- сприяти формуванню ціннісної системи особистості;
- популяризувати музеї серед молоді;
- сприяти соціалізації та соціокультурній адаптації дітей та молоді;
- забезпечувати умови для інтеграції дітей та молоді з інвалідністю;
- співпрацювати із закладами освіти, закладами соціальної сфери [3].

Варто зазначити, що музейна педагогіка утворилася на перетині музеєзнавства, педагогіки та психології. Саме це робить її поліфункціональною, що дозволяє застосовувати засоби музейної педагогіки у різних сферах життя.

Отже, міждисциплінарність та багатофункціональність музейної педагогіки сприятиме збагаченню духовної культури особистості, соціокультурній адаптації, формуванню емоційно-ціннісної сфери, інтеграції знань з різних галузей, створенню середовища для комунікації. Музейна педагогіка водночас може виступати потужним ресурсом і дієвим інструментарієм для модернізації освітнього середовища та впровадження інклюзивної освіти та туризму.

Література:

1. Караманов О.В. Теорія і практика педагогічної діяльності музеїв в сучасному освітньому просторі України : дис. ... док. пед. наук. : 13.00.01 / Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2020. 485 с.

2. Кравченко О. О. Освітньо-виховний, реабілітаційний та оздоровчий потенціал інклюзивного туризму в умовах інклюзивного навчання : монографія ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Київ: ЦП Компрінт, 2022. 270 с.

3. Любич О.І. Роль засобів музейної педагогіки в процесі виховання учнів у позашкільних навчальних закладах. *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал*: матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2013 рік НАІР, м. Івано-Франківськ, Україна. 2014. С. 287–289.

4. Юрків Я.І. Підготовка соціальних педагогів до роботи з дітьми з обмеженими можливостями. *Вісник Луганського національного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. Львів, 2010. № 19. Ч. 3. С. 29 – 34.

НОВІ МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В РОЗВИТКУ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ

Плецан Х. В.

*кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу
Київський національний університет культури і мистецтв
м. Київ, Україна*

*«Те, що в одному столітті вважалися містикою,
в іншому – стає науковим знанням»*

Парацельс

Тенденції змін та виклики сьогодення виокремлюють необхідність перенесення креативно-культурного простору в цифрове середовище. При цьому, реалізація цифрових технологій, зокрема тенденцій діджиталізації є водночас і можливістю, і загрозою для креативних індустрій та культурного середовища загалом.

Нині діджиталізація для креативних індустрій і культурного простору є необхідною умовою діяльності, творчості та конкурентоспроможності. Водночас для того, щоб досягнути своїх комунікативних цілей, культурний продукт має спочатку «легалізуватися» в мережі інтернет, набути впізнаваності, популярності та попиту, в іншому випадку він просто не зможе конкурувати з тими продуктами, які вже

доступні в глобальній спільноті. Саме тому переконані, що впровадження та ефективна реалізація процесу діджиталізації в креативних індустріях є потребою і необхідністю.

Попри дискусійність і відсутність єдиної думки щодо поняття «діджиталізація» вважаємо доцільним в середовищі креативних індустрій розуміти цей феномен як інноваційний розвиток, як чинник формування цілісної цифрової екосистеми з впровадженням цифрових технологій, що забезпечує зберігання, передачу, обробку даних та сприяє популяризації культурного продукту як в Україні, так і за кордоном. Таким чином, еволюція інформаційного суспільства, масштабність соціальних мереж та інтерактивних цифрових інструментів є можливістю їх використання у форматі digital-комунікації з споживачами креативних індустрій. Так, сучасні технології сприяють адаптації креативних секторів до глобалізаційних процесів суспільства та можливостей дещо по-іншому реалізувати творчі ідеї.

Для комплексного розуміння проблематики, опрацювання джерел [1; 4; 5; 8] дозволило виокремити основні структурні елементи процесу діджиталізації креативних індустрій. Зокрема, до основних факторів, що є передумовою процесу діджиталізації віднесемо такі, як: формування концепції (визначити основні напрями, побудувати стратегію, визначити цілі, ресурси і процеси); людський ресурс (підготовка у фахівців високого рівня цифрової компетентності); технології (забезпечення технологіями цифрового майбутнього) [4]. Відповідно digital-технології забезпечуючи інтерактивну взаємодію стейкхолдерів з культурними менеджерами креативних індустрій сприяють пошуку нових цілей, горизонтів і можливостей, реалізують поєднання технологій та творчих проєктів креативних індустрій спрямованих на цифрову трансформацію.

Системоутворюючим чинником використання digital-технологій, що забезпечує новаторські підходи у поєднанні з класичними видами комунікації зі споживачами в креативному просторі виокремимо такі digital-платформи, як:

- *Europeana*, платформа, де сформована контекстна інформація (метадані) елементів культурної спадщини Європи;
- *Google Arts&Culture*, платформа дозволяє користувачам здійснювати віртуальні тури галереями музеїв, знайомитись з фізичною та контекстуальною інформацією про художні роботи та створювати свої власні віртуальні колекції;
- *Hover.link*, івент-платформа online-взаємодії, що створює можливість під час online-трансляції бути активним учасником фестивалю. Глядач має можливість бачити перед собою інтерактивну мапу фестивалю, де розташовані три сцени, зони розваг, фудкорт,

відбуваються конкурси від партнерів. Зображення кожного артиста можна покрутити на 360°, що забезпечує максимальне відтворення атмосферності музичного фесту у реальності та розширення цільової аудиторії;

– *Цифрові медіа у форматах digital-комунікації*, платформи цифрових медіа з використанням інноваційних технологій для забезпечення медійного ринку конкурентоспроможним продуктом і конкурентоздатними профільними фахівцями, налагодження зворотного зв'язку із цільовою аудиторією;

– *OpenTheatre*, платформа відеозаписів вистав, на якій реалізується можливість збільшити кількість споживачів культурного продукту, віртуально перенісши український сучасний театр у цифровий простір;

– *Mailchimp*, універсальна маркетингова платформа, що реалізує можливість ефективного email маркетингу, забезпечує автоматизацію комунікацій та інформування, розсилки листів, повідомлень широкому колу зацікавлених сторін;

– *Takflix*, онлайн-платформа з українськими кінострічками, в основі якої лежить принцип «відео за запитом», легального перегляду фільмів після кінотеатрального прокату, також здійснюється обговорення з режисерами кінострічок;

– *Prometheus, EdEra, Coursera*, освітні платформи, що надають можливість навчатися, опановувати нові компетентності, підвищувати кваліфікацію, займатись самоосвітою та підвищення рівня компетентності, опанування нових знань;

– *Microsoft Power BI*, платформа візуалізації даних, що дозволяє краще зрозуміти поведінку користувачів і допомагає митцям в оцифруванні експонатів, забезпечуючи доступ онлайн-перегляду;

– *Amazon*, платформа, що дає можливість творцям публікувати свої творіння і максимально розширювати географію споживачів, забезпечуючи розвиток і масштабування продукції та сервісів в Україні і світі;

– *Spotify SoundCloud*, стримінгова платформа та web-сайт, що дають можливості реалізації музикантам та вокалістам публікувати свої композиції, популяризуючи музичний сектор; *тощо* [2; 3; 6; 7; 9]. Зазначені digital-платформи забезпечують широкий спектр можливостей та популяризації секторів креативних індустрій, сприяючи розширенню кола зацікавлених сторін.

При цьому, концептуальне осмислення динамічних процесів нових способів створення, презентації та поширення культурної продукції креативних індустрій, людська мобільність, культурний плюралізм забезпечують формування і розвиток інноваційної цифрової моделі

та створення digital-стратегій в digital-культурі. З урахуванням цих позицій, концептуально важливим є розвиток та поширення креативних індустрій, як рушійної складової сфери культури, що мають значний потенціал для формування культурного різноманіття, впливаючи на людський розвиток, синергетично поєднуючи культуру, традиції, культурні цінності, культуру й особистість, культуру та суспільство, інноваційні ідеї та digital-технології. Серед ключових та ефективних засобів діджиталізації у креативних індустріях виокремимо такі digital-інструменти і технології:

- *GogolFest_LSD*, лабораторія пошуку цифрових рішень для культурних проєктів, що забезпечує відтворення мистецтва за межами його класичного розуміння;

- *Хмарні технології*, реалізують можливість розміщення оцифрованих книг, картин, орнаментів, старих кіноплівок тощо на віддаленому сервері;

- *3D скульптинг*, технологія створення фотореалістичних 3D пам'ятників, історичних місць, скульптур, мистецтва, туристичних пам'яток, художніх творів, антикваріату, артефактів, експонатів, барельєфів тощо;

- *Технологія blockchain*, демонструє великий потенціал з точки зору формування принципово нового цифрового механізму для обміну «цінними» даними;

- *Scrum-технології*, інструмент управління проєктами, що може застосовуватись у різних процесах для оптимізації та управління ризиками в креативних індустріях;

- *Quik*, програма в якій можна безкоштовно створювати конкурентоспроможний відеоконтент для проєктів, підприємств креативних індустрій за допомогою переходів, інструментів і ефектів;

- *Quick response code (QR-код)*, елемент доповненої реальності, завдяки якому можна отримати докладну інформацію про створення, особливості, характеристики, діяльність історико-культурних пам'яток, книг, музеїв, об'єктів тощо;

- *Bring your own device, BYOD, Near Field Communication, NFC*, інструменти, що реалізують можливість виконувати роботу абсолютно ефективними способами, що підвищує продуктивність праці інституцій креативних індустрій завдяки покращенню комунікацій;

- *AppStore, Google Play Market, Amazon, Appstore, Opera, Mobile Store*, мобільні додатки, що реалізують можливість проєктів і інституцій креативних індустрій для: створення технічної специфікації; обговорення з клієнтом фаз та прогресу; побудови архітектури

програми; прямого програмування; роботи з дизайнерами; підтримки мобільних додатків; ефективного документообігу;

– *Web-site* як інструмент, що надає можливість розміщення максимально-запотребованого контенту, популяризації культурного продукту, комунікації з аудиторією та забезпечує широку функціональну роль задоволення потреб споживачів;

– *YouTube-канал*, забезпечує вільний доступ до всього відео-контенту секторів креативних індустрій; реалізує можливість музикантів, режисерів, театралів, дизайнерів, художників та інших популяризувати свої роботи;

– *Facebook, Instagram сторінки*, забезпечують можливість створення відповідного контенту культурних і креативних проєктів, інституцій креативних індустрій;

– *Asana*, мобільний додаток, використовуючи який можливо призначати завдання, встановлювати пріоритети і дедлайни, обмінюватися думками про важливі деталі і візуально відображати свої успіхи;

– *Telegram-канал, подкасти, сторінка в Instagram Live*, найефективніший та популяризований спосіб взаємодії зі споживачами;

– *ZOOM, Meet*, сервіси відеозв'язку, що надають можливість реалізовувати творчий підхід діяльності проєктів, інституцій креативних індустрій в режимі онлайн; *тощо* [2; 3; 6; 7; 8]. Як результат digital-інструменти і технології з урахуванням наявних конкурентних переваг, змінюють контент культурного продукту креативних індустрій та сприяють розширенню взаємодії і співробітництва між споживачами і творцями креативних індустрій.

Отже, концептуально важливо діджиталізацію в середовищі креативних індустрій розглядати саме як комплексну систему, що формує послідовні трансформації соціокультурного коду українського суспільства та має вплив на всі сектори. При цьому висхідними положеннями у реалізації процесу діджиталізації в креативних індустріях є засади інклюзивності, інноваційності, активної участі, ефективності, відтворюваності і доступності. Адже творчий продукт креативних індустрій має бути доступним для широкої громадськості, поширюючи культурний код через межі часу і простору.

Література:

1. Длігач А. О. Цифрова трансформація як ліфт у майбутнє. URL: https://tqm.com.ua/ua/likbez/ua_articles/cyfrova-transformaciya-yak-lift-u-majbutnye. (дата звернення 11.10.2022).

2. Гусева О. Ю., Легомінова С. В. Діджиталізація – як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізація. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 1. С. 33–39.

3. Культурна онлайн: паролі доступу. URL: <https://uaculture.org/texts/kultura-onlajn-paroli-dostupu> (дата звернення 11.10.2022).
4. Міністерство культури та інформаційної політики України : офіційний сайт. URL: <https://mkp.gov.ua> (дата звернення 11.10.2022).
5. Український культурний фонд : офіційний сайт. URL: <https://ucf.in.ua/storage/docs/83.pdf> (дата звернення 11.10.2022).
6. Плещан Х. В. Теоретико-методологічні засади діджиталізації культурного простору у процесі розвитку креативних індустрій в Україні. *Культура і мистецтво у сучасному світі*. 2021. Вип. 22. С. 85–102. URL: <https://doi.org/10.31866/2410-1915.22.2021.235897>
7. Цифрові інструменти, які допоможуть художникам і культурним діячам під час карантину: добірка. Офіційний сайт Асоціації «Культура і креативність». URL: <https://www.culturepartnership.eu/ua/article/digital-instruments> (дата звернення 11.10.2022).
8. IFACCA: Supporting Culture in the Digital Age: Public Report. URL: <https://ifacca.org/en/news/2020/04/23/supporting-culture-digital-age>. (дата звернення 11.10.2022).
9. Massi, M., Vecco, M. and Yi Lin. Digital Transformation in the Cultural and Creative Industries: Production, Consumption and Entrepreneurship in the Digital and Sharing Economy. *Taylor&Francis Ltd*. 2020. 276 p.

РЕАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рогульська О. О.

*доктор педагогічних наук,
доцент кафедри іншомовної освіти і міжкультурної комунікації
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький, Україна*

Магдюк О. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький, Україна*

В умовах становлення української державності, відродження національної духовності, формування національної гідності громадян, розвитку зв'язків із країнами Європи постійно зростає роль учителя

в суспільстві. Учитель сучасної школи повинен не просто навчати, а формувати духовну, інтелектуальну, творчу особистість, адаптовану до сучасних вимог, різнобічно розвинену, соціально зрілу, яка успішно засвоює ціннісний нормативний досвід поколінь, виробляючи власний досвід діяльності, творчості, спілкування. Випускники педагогічних навчальних закладів, що розпочинають педагогічну діяльність, мають стати «агентами змін» сучасної української школи та безпосередньо реалізувати реформаційні перетворення в освітній сфері протягом найближчих десяти років. Відтак завдання закладів вищої освіти полягають у створенні й упровадженні нових підходів до навчання, вдале застосування яких сприятиме підвищенню якості підготовки майбутніх учителів іноземних мов, забезпечить їхню конкурентоспроможність на ринку праці [1].

Нині у світовій науці та практиці існують достатньо стійкі традиції застосування *студентоцентрованого підходу* до навчання, що полягає в максимальному переданні ініціативи навчання студентам. Цей підхід заснований на гуманістичних переконаннях з огляду на концепцію цілісної особистості, на особистій ініціативі студента, а також на індивідуально-орієнтованих навчальних програмах та самоорганізованому навчанні з використанням численних альтернативних джерел інформації й завдань творчого характеру.

На думку Н. Авшенюк, важливість переходу до центрованого на студентів навчання зумовлена тим, що зараз в Україні помітні суттєві зміни в суспільній свідомості. Гуманістична переорієнтація суспільної думки, критика авторитаризму й стандартизації в навчанні аргументують нові вимоги до професійної діяльності вчителя, пов'язаної не тільки з ефективним переданням знань, а й із вихованням студентів у дусі широкої соціальної комунікабельності, інтелігентності та відповідального ставлення кожного до самого себе, людей, навколишнього середовища, природи. Як засвідчує практичний досвід, центрований на студенті підхід до підготовки майбутніх фахівців не позбавлений суперечностей. Зазначений факт спричинений еволюційними закономірностями педагогічної науки, розвиток якої сягнув такого рівня, що довів необхідність трансформації процесу навчання на процес учіння. Водночас учені доводять, що викладач не повинен переставати бути організатором навчального процесу, оскільки саме він відповідає за кінцевий результат. Науковці переконливо вмотивовують, що студентоцентрований підхід являє собою найбільш оптимальний спосіб розв'язання нагальних проблем, характерних для процесу навчання. Завдяки застосуванню зазначеного підходу можливо створити належне емоційне тло для вільного самовираження студента.

Натомість існує позиція дослідників, які вважають, що «афективне» (емоційно забарвлене) навчання не завжди є «ефективним» [2].

Водночас усі погоджуються з тим, що саме центрований на студенті підхід має на меті розкриття особистісного потенціалу кожного студента, робить викладача відповідальним за створення необхідних для цього умов, а студент, зі свого боку, відповідає за засвоєння знань, передбачених програмою. Основним напрямом взаємодії викладача й студента стає розвиток особистості останнього, а знання, передбачені програмою, слугують інструментом, за допомогою якого розкривають особистісний потенціал студента. Викладач і студент взаємодіють не тільки для того, щоб останній засвоїв певний обсяг навчального матеріалу, а насамперед для самореалізації особистих можливостей студента. Під час такої педагогічної взаємодії викладач із наставника перетворюється на «режисера», дбає про сприятливі умови для активного особистісного розвитку студента. У межах центрованого на студента підходу набуває подальшого розвитку ідея про комунікативне навчання. Спілкування стає більш ефективним за умови, якщо між педагогом і студентами налагоджені партнерські взаємини, створені умови для розкриття особистісних якостей студентів [3]. Відтак, підхід передбачає педагогічно спрямований процес суб'єкт-суб'єктної взаємодії студента й викладача, що має на меті реалізацію індивідуального творчого потенціалу студентів в поєднанні з розвитком професійних, фахових, особистісних якостей, урахування їхніх природних нахилів, здібностей, індивідуальних відмінностей, суб'єктного досвіду, які підтверджують унікальність кожної особистості, шляхів її самореалізації для становлення компетентної особистості, забезпечують її затребуваність на ринку праці та високу здатність до працевлаштування.

Реалізація студентоцентрованого підходу задекларована в Положенні про організацію освітнього процесу у Хмельницькому національному університеті <http://www.khnu.km.ua/root/files/01/10/03/00001.pdf>.

Впровадження студентоцентрованого підходу у Хмельницькому національному університеті передбачає: забезпечення публічності інформації про освітні програми (ОП), широке залучення стейкхолдерів до розробки ОП, їх моніторингу та періодичного перегляду, залучення студентів до процесу забезпечення якості освітніх послуг; врахування потреби здобувачів вищої освіти шляхом створення можливостей для гнучких траєкторій навчання, стимулювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти, створення атмосфери взаємоповаги і порозуміння між здобувачами освіти і викладачами; наявність належних процедур реагування на студентські скарги; підтримку впровадження інноваційних педагогічних технологій, нетрадиційних

форм лекцій («перевернена», лекція-бесіда, лекція-дискусія, інтерактивна лекція), де викладач виступає у ролі фасилітатора, інтерактивних методів навчання (груповий пазл, мозкова атака, рольові ігри, метод комунікативних завдань тощо), індивідуальних/групових досліджень. Здобувачі вищої освіти мають змогу обирати вибіркові навчальні дисципліни, бази практик, напрями наукових досліджень, теми та керівників курсових робіт, теми усних та письмових індивідуальних завдань. Регулярно проводиться анкетування стосовно задоволеності рівнем викладання дисциплін кафедри. Викладачі практикують заповнення форм зворотнього зв'язку (feedback forms) після вивчення дисципліни. Аналіз таких форм дозволяє враховувати думку кожного студента. Варто зауважити, що оцінювання студентів є центром студентоцентрованого підходу. Саме від того, як сформоване оцінювання залежить навчання студента, і саме тому оцінювання розглядається академічною спільнотою як чи не найважливіший елемент системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Оцінювання як складова системи забезпечення якості має на меті: підтримку у забезпечення студенту можливості досягнення бажаних результатів навчання (Support learning); кількісну оцінку ступеня досягнення студентом бажаних результатів навчання (Generate grades); розвиток у студентів уміння самооцінювання – для забезпечення їх ефективного подальшого навчання (Future judgements). У найзагальнішій класифікації оцінювання поділяють на: формативне – formative assessment («оцінювання, що формує») – має на меті дати можливість студенту відстежувати свій прогрес у навчанні і виявити напрями його подальшого вдосконалення; сумативне – summative assessment – оцінювання ступеня досягнення здобувачем вищої освіти бажаних результатів навчання в рамках навчальної дисципліни, модуля чи освітньої програми в цілому [4].

Отже, на нашу думку, студентоцентроване навчання – це процес якісної трансформації освітнього середовища для здобувачів вищої освіти, метою якого є розширення їх автономії і здатності до критичного мислення на основі результативного підходу, що передбачає нові підходи до розроблення освітніх програм, викладання та навчання. Студентоцентрований підхід розглядає здобувача вищої освіти як суб'єкта з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможного бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу. Основні переваги імплементації студентоцентрованого підходу для студентів: становлення студентства як рівноправної складової академічної громади шляхом активізації взаємодії між студентами та викладачами; підвищення рівня вмотивованості студентів до навчання завдяки активізації суб'єктної позиції

в навчальному процесі; врахування індивідуальних освітніх потреб студентів, що актуалізується в умовах персоналізації освітньої траєкторії кожного з них; для викладачів: нова роль викладача як фасилітатора й консультанта, що зумовлено зростаючою активністю та відповідальністю студентів у навчальному процесі; поява нових можливостей ефективного розв'язання проблем, пов'язаних із масовізацією та диверсифікацією студентських контингентів; нові можливості самовдосконалення та неперервного професійного розвитку).

Література:

1. Рогульська О. О. Актуальні методологічні підходи до підготовки майбутніх учителів іноземної мови. *Освітній простір України: наук. журнал / Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ.* 2018. Вип. 13. С. 82–88.

2. Базиляк Н. Мовна підготовка майбутніх спеціалістів: європейський вимір України. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Mir_2011_5_33.pdf (дата звернення: 12.03.2022).

3. Авшенюк Н. М. Центрований на студенті підхід до навчання іноземним мовам: англійський досвід. URL: <http://bibl.kma.mk.ua> (дата звернення: 02.03.2022).

4. Скляр І. Д. Оцінювання у студентоцентрованій моделі. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/Department_of_International_Economics_and_managemen/studentozentruz.m.pdf (дата звернення: 10.03.2022).

МОБІЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ЦИФРОВІЙ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДЕРЖАВИ

Руденко Н. В.

*кандидат технічних наук,
доцент кафедри мобільних та відеоінформаційних технологій
Державний університет телекомунікацій
м. Київ, Україна*

Хаб'юк Н. С.

*старший викладач кафедри мобільних
та відеоінформаційних технологій
Державний університет телекомунікацій
м. Київ, Україна*

Розвиток української цифрової економіки полягає у створенні ринкових стимулів, мотивацій, попиту та формування потреб у використанні цифрових технологій, продуктів і послуг серед українських промислових секторів, сфер життя, бізнесу та суспільства для їх ефективності, конкурентоспроможності та національного розвитку. Зростання виробництва високотехнологічної продукції та добробуту людей. Ця концепція включає реалізацію заходів із впровадження належних стимулів для цифровізації держави, громадської та соціальної сфери, підвищення обізнаності про існуючі виклики та інструменти для розвитку цифрових інфраструктур, набуття громадянами цифрових навичок, а також визначення критичні області та проекти. Цифровізація, зміцнення внутрішнього ринку для виробництва, використання та споживання цифрових технологій. Шлях до цифрової трансформації проходить через внутрішній ринок виробництва, використання та споживання інформаційних, комунікаційних і цифрових технологій.

Цифровізація відкриває перед нами великі можливості. Використання цифрових технологій створює значну цінність як для клієнтів, так і для держави в цілому. Ефективність цифрової трансформації зростає.

Невід'ємною частиною є питання цифровізації роботи державних установ, навчальних закладів, ІТ-компаній, сфери послуг, кол-центрів МВС, переведення більшості послуг в онлайн-формат та спрощення процедури отримання документів, цифрової трансформації держави. Покращення доступу до якісних адміністративних послуг для всіх українців – одне з головних завдань. Будемо й надалі активно працювати в цьому напрямку.

Діджиталізація та клієнтоорієнтованість – головні напрямки розвитку сфери адміністративних послуг. Можна з упевненістю сказати, що наступним кроком у діджиталізації країни став тестовий запуск онлайн-сервісу обміну водійських посвідчень з подальшою доставкою Укрпоштою чи поштою. Завдяки цим нововведенням отримання адміністративних послуг стає ще зручнішим для людей, економить час та позбавляє необхідності відвідувати громадські місця, що дуже важливо в умовах пандемії. Під особливим контролем глав держав – впровадження новітніх цифрових технологій у різні сфери сучасного життя.

Технології мобільного зв'язку п'ятого покоління є невід'ємною частиною цифрової трансформації держави. Набагато більше, ніж наступне покоління бездротового зв'язку, це технологія, яка змінить спосіб нашої взаємодії зі світом і започаткує хвилю інновацій у всіх сферах нашого життя. Технології мобільного зв'язку стають основою цифрової трансформації нації: від досвіду віртуальної реальності, який зробить революцію в розвагах для споживачів, до робототехніки, яка переписує правила виробництва, і до штучного інтелекту, який трансформує надання медичних послуг. 5G стає основою цифрової трансформації держави та кроком до впровадження технологій 6-го покоління.

У світі, де все більше стає потреба передачі великих обсягів даних, які поступово змінюють ємність, пропускну здатність і затримку, це являє собою МЕГАтенденцію, яка стане каталізатором для багатьох технологічних революцій. Наша здатність віддалено співпрацювати, працювати автономно та розумніше керувати ресурсами зростатиме в геометричній прогресії.

Завдяки мобільним технологіям відбуваються значні зміни в цифровій трансформації держави. Передусім, це додаток «Дія» для роботи з цифровими документами та сайт із онлайн-сервісами для громадян та бізнесу.

Мобільний зв'язок є практично по всій країні: в містах, на дорогах і в метро. Все це дозволяє без затримок користуватися послугами, які надає нам додаток. А це цифрова освіта, бізнес, сертифікати тощо. Міста, лікарні та заводи майбутнього залежатимуть від безпрецедентного зв'язку та можливостей, які він пропонує для переміщення, обробки та зберігання величезних обсягів даних.

Таким чином, вплив технологій мобільного зв'язку під час цифрової трансформації держави дозволить, за прогнозами найбільших телекомунікаційних компаній світу, побудувати якісно новий виробничо-державний потенціал.

Література:

1. Жекало Г.І. Цифрова економіка України: проблеми та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 26, частина 1, 2019. 56 с.
2. Щербатенко О. Перспективи та перешкоди цифрової економіки в Україні. *Na chasi*. 29.01.2018. URL: <https://nachasi.com/creative/2018/01/29/what-makes-ukraine-digital/> (дата звернення: 02.10.2022).
3. Риженко О., Фіщук В. Як цифрова економіка змінить Україну. *Економічна правда*. 2018.16.01. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2018/01/16/633057/> (дата звернення: 02.10.2022).
4. Єганов В. В. Проблеми та перспективи впровадження системи електронного урядування в Україні. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/1/05.pdf> (дата звернення 02.10.2022).

ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-КВЕСТ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Рудніцька К. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький, Україна*

Актуальною тенденцією реформування та модернізації системи вищої освіти в умовах пандемії та воєнного часу стало активне використання інформаційних технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців у ЗВО. Інтеграція інформаційних технологій в освітній процес дає можливість якісно засвоїти навчальний матеріал, зробити навчання інтерактивним, комунікативно спрямованим, цікавим, наочним [1]. Поза сумнівом і той факт, що у наш час інформаційні технології та Інтернет відіграють важливу роль для тих, хто вивчає іноземні мови, оскільки вони надають доступ до автентичних ресурсів та є одним із ефективних способів занурення в іншомовну атмосферу. Однак останні дослідження показують, що студенти досить часто не володіють достатніми навичками пошуку, аналізу та критичного осмислення отриманої інформації іноземною мовою з мережі Інтернет. Одним із сучасних засобів, призначених для подолання зазначеної проблеми, є застосування технології веб-квесту

(WebQuest), яка дозволяє забезпечити дослідницький підхід у навчанні, поглибити знання студентів, сприяє розвитку іншомовної компетенції.

Веб-квест – це сучасна технологія, яка основана на проектному методі навчання, що включає пошукову діяльність студентів з чіткими вказівками викладача із застосуванням нових інформаційно-комунікаційних засобів. Веб-квест – це форма подачі матеріалу у вигляді завдань, вирішення яких студенти отримують з мережі Інтернет. Вперше методику Веб-квестів 1995 року запропонували представник США Б. Додж та уродженець Австралії Т. Марч. Б. Додж таким чином класифікував типи завдань, представлені у веб-квесті, зокрема: завдання на переказ (Retelling Task), завдання на компіляцію (Compilation Task), завдання на розгадування загадки (Mystery Task), журналістське розслідування (Journalistic Task), ситуативне завдання за заданими умовами (Design Task), творче завдання (Creative Product Task), завдання на пошук компромісу (Consensus Building Task) і багато інших [3]. Робота над веб-квестом починається з постановки проблемного питання або створення проблемної ситуації, необхідної для створення мотивації, інтересу студента до проблеми. Після оголошення теми студентам пропонуються завдання, які складаються викладачем залежно від теми з урахуванням рівня знань студента. Для організації роботи щодо виконання завдань викладач повинен зробити посилання на джерела в мережі Інтернет. Все це забезпечує цілеспрямований пошук необхідної інформації. Наприкінці виконання Веб-квесту студенти отримують можливість критично проаналізувати свою роботу і дати їй оцінку, а також оцінити роботу інших [2].

Перевагами такої методики визначено: значний обсяг інформації, яку можна знайти в мережі Інтернет; розвиток умінь мислити, творчий характер їх виконання; створення атмосфери співпраці і почуття відповідальності за успіх загальної справи та мотивації до досягнення успіху; створення у студентів стійкого інтересу до вивчення іноземної мови і вдосконалення мовленнєвих умінь і навичок, читання художньої, публіцистичної та спеціальної літератури іноземною мовою, реалізація креативного потенціалу [4]. Крім цього, робота із застосуванням комп'ютерних технологій виконується студентами з ентузіазмом і високою вмотивованістю. Мультимедійний зміст і гіпермедійна структура Інтернету, автентичні матеріали дозволяють «занурути» майбутнього фахівця в мовне середовище і зняти обмеженість, яку створює навчальний посібник.

Література:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.

2. Жура Л. В. Технологія веб-квест у контексті професійно-орієнтованого навчання студентів. *Інформаційно-інтерактивні технології як засіб вдосконалення навчально-виховного процесу* : зб. матеріалів Міжрегіональної науково-практичної конференції. Новоград-Волинський, 2016. С. 22–25.

3. Рогульська О. О. Підготовка майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти: теорія і практика : монографія. Хмельницький : ХНУ, 2019. 511 с.

4. Циркаль А. Ю. Огляд найбільш цікавих інтерактивних методів на заняттях з англійської мови. *Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі* : зб. наук. статей. Київ : НТУУ «КПІ», 2013. С. 350–360.

DIGITAL TRANSFORMATION IN TEACHING ESL: CHALLENGES AND PERSPECTIVES

Sytalo N. M.

Lecturer

National Technical University of Ukraine

"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

Kyiv, Ukraine

It goes without saying that it is technological innovation that shapes today's modern world. The outbreak of the Covid-19 has dramatically changed daily working routine of teachers all over the world. ESL teachers are not an exception. It would not be an exaggeration to claim that the habitual teaching methods used in the ESL classrooms had to be instantly adjusted to inevitable changes that were brought into the sphere of education because of the urgent necessity for all participants of the educational process to stay home. Since educational process couldn't be stopped despite any adverse circumstances, ESL teachers had to continue to implement teaching process seamlessly under difficult and challenging circumstances.

There seems to be no compelling reason to argue that, unfortunately, digital transformation in education, as well as switch to online education is associated with many difficulties teachers have to face on a regular basis. It is necessary to highlight that the task of a teacher placed in online environment is to enhance the educational process and to take the most from technological benefits making transition from offline classes to online work as smooth as possible, while minimizing the drawbacks associated with online teaching.

Let's take a closer look at advantages and disadvantages of digital transformation in teaching ESL. One of the main problem that every ESL teacher faces in the higher educational institution is the lack of motivation to study. It concerns not only motivation to study foreign languages, but also unwillingness to study anything at all, caused by laziness, addiction to computer games/social networks/Internet, deficit of attention, etc.

Motivation is perhaps the most indisputable and essential factor in the success of learning in general and the study of foreign languages in particular. It goes without saying that if students lack motivation, it can significantly hinder the learning process. It won't be an exaggeration to claim that the lack of motivation can be a stumbling block in acquiring any skills and a foreign language is not an exception.

It should be emphasized that when trying to find out reasons for the reluctance to study, ESL teachers can usually hear that students realize the importance of knowing foreign languages in today's rapidly changing world and verbally demonstrate readiness to study, though as practice shows, students appear to be unprepared to make even the slightest effort. Such discrepancy between words and reality is caused by low level of self-organization, lack of time management skills, inability to self-study, etc.

Undoubtedly, we can claim that the shift to distant or online learning, unfortunately, made the things even worse for those students lacking motivation to study. Being the first-hand participants of digital transformation in the educational process, we may observe that the attention span of non-motivated students involved in the online learning process is significantly decreased, compared to those students who also lack motivation, but have to attend offline practical lessons.

It is necessary to highlight that reasons for decreased attention span are quite obvious, among which we can name such distractors as smart phone notifications, messaging using social networks or messengers that have become extremely popular among tech-savvy teenagers, Internet surfing, etc. Unfortunately, we can claim that in the majority of cases it becomes the biggest challenge for ESL teachers to compete with messengers for the attention of demotivated students.

Often ESL teachers have to deal with so-called psychological barrier that can become a serious stumbling block for any student. Needless to say that it is the task of a foreign language teacher to create a favourable friendly atmosphere in the class, where no student, even the shiest one, will be afraid to get in awkward situation while speaking a foreign language, though sometimes this task for the teacher is not the easiest one. Speaking activities in the offline ESL classroom for shy, unconfident students with low self-esteem and high levels of anxiety, i.e. people experiencing psychological

distress in all situations associated with the evaluation of their activities could be quite embarrassing experience, leading to intimidation [2, p. 21].

In case we deal with shy students lacking confidence, online educational process can have some advantages. Unavoidable digital transformations in teaching ESL have turned into huge plus for shy students with psychological barrier. Favourable and friendly home atmosphere, where a student is alone at home or among family members, facilitates participation in speaking activities. Moreover, the opportunity to study with the camera off can be very beneficial for the students with low self-esteem. Since online education is not associated with stressful situation of being in front of an audience and having the stage fright feeling, fear of speaking activities is not so intense in ESL virtual classroom.

Modern digitally transformed society dictates new requirements for the process of teaching foreign languages. Undoubtedly, the use of computer technology has a number of undeniable benefits. Learning a foreign language is associated with the necessity to process a lot of information. Electronic dictionaries and encyclopedias, multimedia resources, including authentic audio and video materials, digital versions of printed books, authentic newspapers and magazines, educational websites, forums, video conferencing platforms, digital educational tools – all this diversity makes it possible to get in-depth information, allows not only to dramatically increase effectiveness of teaching, but also encourages students to self-study. In this way, the benefits of using technology in teaching ESL are difficult to overestimate.

All in all, it should be pointed out that a foreign language teacher working online has to adopt a mixture of solutions that would meet the needs of every single student in the ESL virtual classroom, so that the educational process might be carried out to the full extent. That way it would become possible for all participants of the educational process to enjoy putting technology to work on your own needs, while trying to minimize all the drawbacks that the digital transformation has brought to our everyday life.

Bibliography:

1. Harmer J. The practice of English language teaching. Harlow : Longman, 2001. 190 p.
2. Hordiienko N. M. Psychological aspects in teaching foreign languages. *Monografia pokonferencyjna "Science, Research, Development. Pedagogy#11"*: Zbior artykulow naukowych recenzowanych. (Rotterdam, 29.11.2018 – 30.11.2018.). Warszawa : "Diamond trading tour", 2018. P. 21-22.
3. Phillips E. Anxiety and Oral Competence: Classroom Dilemma. *The French Review*. 1991. Vol. 65, № 1. P. 1-14.

КЛАСИФІКАЦІЯ ФУНКЦІЙ НАВЧАЛЬНИХ І НАУКОВИХ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ

Тазетдінов В. А.

*кандидат технічних наук,
доцент кафедри інформаційної безпеки та комп'ютерної інженерії
Черкаський державний технологічний університет
м. Черкаси, Україна*

Хрульов М. В.

*кандидат технічних наук,
доцент кафедри інформаційної безпеки та комп'ютерної інженерії
Черкаський державний технологічний університет
м. Черкаси, Україна*

Протягом останніх років навчальні і наукові платформи набули високої популярності, в тому числі і у закладах вищої освіти. Це викликано технологічним прогресом у галузі інформаційних технологій. Дослідженню методології використання таких систем ще належить пройти довгий шлях. Сучасні навчальні і наукові платформи досягли високого рівня стосовно функцій та засобів [1]. В роботі запропоновано підхід, який дозволяє виконати класифікацію функцій онлайн-платформ.

Така класифікація функцій навчальних і наукових онлайн-платформ дозволяє визначити множину відносин між елементами навчальної системи, дозволяє встановити нові зв'язки між елементами системи, служить відправною точкою розвитку навчальних і наукових онлайн-платформ, покращення їх кількісних та якісних характеристик. Загальні підходи до класифікації технічних систем розглянуті у [2].

Відповідно до функціонально – структурного підходу [3] «...функція є визначальною по відношенню до структури...», тобто, класифікація функцій є основою для розробки структур навчальних і наукових онлайн-платформ. Таким чином, розробка класифікації функцій навчальних і наукових онлайн-платформ є актуальною та представляє певний науковий та практичний інтерес.

Відповідно до [3] розрізняють цільову (нульовий рівень), основні (1-й рівень) та додаткові (2-й рівень) функції. Розподіл на запропоновані види умовний. Будь-який структурний елемент, що реалізує деяку функцію, може розглядатися як окрема система. Отже, основна функція може розглядатися як цільова функція, а додаткова функція як основна.

Для систематизації функцій навчальних і наукових онлайн-платформ скористаємося наступною ієрархічною структурою категорій:

- цільова функція системи;
- основна функція, що реалізує цільову функцію;
- додаткова функція, що реалізує основну функцію.

Нульовий рівень представляє цільову функцію F0 системи – забезпечення навчального та наукового процесів за допомогою дистанційних форм спілкування учасників.

Функції 1-го рівня реалізують цільову функцію і в першу чергу впливають на структуру навчальних і наукових онлайн-платформ, визначають основні показники, такі як продуктивність, надійність і функціональність [2] та ін.

Цільову функцію F0 можна реалізувати за допомогою наступних функцій 1-го рівня:

F1 – функція інформаційної підтримки дистанційного навчання та наукового спілкування;

F2 – функція організаційної підтримки дистанційного навчання та наукового спілкування;

F3 – функція сервісної підтримки проведення дистанційного навчання та наукового спілкування;

F4 – функція обліку;

F5 – функція комунікаційної підтримки дистанційного навчання та наукового спілкування;

F6 – функція адміністрування та захисту інформації;

F7 – функція управління СУБД.

Функції 2-го рівня (додаткові функції) реалізують функції 1-го рівня, визначають функціональність системи, впливають на продуктивність та якість роботи системи загалом [3].

Функцію F1 інформаційної підтримки дистанційного навчання та наукового спілкування реалізують наступні функції 2-го рівня:

F1.1 – функція інформаційної підтримки проведення наукових заходів;

F1.2 – функція інформаційної підтримки проведення навчальних заходів.

Функцію F2 організаційної підтримки дистанційного навчання та наукового спілкування реалізують наступні функції 2-го рівня:

F2.1 – функція формування розкладу занять, семінарів, вебінарів, конференцій та ін.;

F2.2 – функція формування розкладу консультацій;

F2.3 – функція формування розкладу контрольних заходів.

Функцію F3 сервісної підтримки проведення дистанційного навчання та наукового спілкування реалізують наступні функції 2-го рівня:

F3.1 – функція інтерактивного редагування текстового матеріалу;
F3.2 – функція інтерактивного редагування графічного матеріалу;
F3.3 – функція доступу до екранів;
F3.4 – функція проведення голосування;
F3.5 – функція виконання та контролю виконання тестових завдань;
F3.6 – функція виконання та контролю виконання контрольних завдань.

Функцію F4 обліку проведення дистанційного навчання та наукового спілкування реалізують наступні функції 2-го рівня:

F4.1 – функція обліку відвідуваності;
F4.2 – функція обліку поточної успішності;
F4.3 – функція обліку результатів навчання.

Функцію F5 комунікаційної підтримки дистанційного навчання та наукового спілкування реалізують наступні функції 2-го рівня:

F5.1 – функція забезпечення візуального каналу спілкування;
F5.2 – функція забезпечення аудіо каналу спілкування;
F5.3 – функція забезпечення текстового каналу спілкування (чат);
F5.4 – функція забезпечення поштового каналу спілкування.

Функцію F6 адміністрування та захисту інформації дистанційного навчання та наукового спілкування реалізують наступні функції 2-го рівня:

F6.1 – функція формування списків учасників;
F6.2 – функція надання прав доступу до заходів, інформації та ін.

Функцію F7 управління СУБД реалізують функції обраної СУБД.

Отже, запропонована класифікація функцій навчальних та наукових онлайн-платформ може бути використана для виконання морфологічного аналізу, розробки технічного завдання та подальшої модернізації існуючих або розробки нових навчальних та наукових онлайн-платформ. Цей підхід також дозволяє виконувати аналіз будь яких онлайн-платформ як елементів віртуального навчального середовища [4].

Література:

1. A. Alam, Challenges and possibilities of online education during Covid-19, Preprints (2020) 2020060013. URL: <https://www.preprints.org/manuscript/202006.0013/v1/download>. doi:10.20944/preprints202006.0013.v1.
2. Хубка В. Теория технических систем М. : Мир, 1987.
3. Балашов Е. П. Эволюционный синтез систем М. : Радио и связь, 1985.
4. M. Puzziferro, K. Shelton, A model for developing high-quality online courses: Integrating a systems approach with learning theory. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 12 (2008) 119–36. URL: <https://olj.onlinelearningconsortium.org/index.php/olj/article/view/1688>. doi:10.24059/olj.v12i3-4.1688.

ЦИФРОВИЙ ДОСВІД У ПРАКТИЦІ ДИСТАНЦІЙНОЇ НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ХОРЕОГРАФІЧНОГО НАПРЯМКУ

Філімонова-Златогурська Є. С.

*аспірантка кафедри режисури та хореографії
факультету культури і мистецтв*

*Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Дистанційна форма навчання передбачає використання комп'ютерних та телекомунікаційних технологій. Це стосується навчального процесу у вищих навчальних закладах та закладах фахової передвищої освіти. Метою використання дистанційних технологій у навчальних закладах вищезазначених рівнів є інтерактивність у взаємодії студентів та викладачів. Надзвичайно важливим та специфічним питанням цифрової грамотності та дистанційних технологій навчання є їх використання у викладанні хореографічних дисциплін, оскільки підготовка майбутніх фахівців-хореографів містить в собі як теоретичні, так і практичні навчальні дисципліни, а практична педагогічна діяльність викладача хореографічних дисциплін має ряд специфічних особливостей у порівнянні з іншими спеціальностями.

Питання цифрової грамотності у своїй науковій роботі «Цифрова грамотність як складова фахової компетентності майбутнього викладача» піднімали С. Доценко та І. Прокопенко [16]. Питання дистанційної форми навчання у хореографічній освіті у своїх роботах вивчали такі науковці як А. Ветринська – «Інновації в сучасній хореографічній професійній освіті» [1], Т. Медвідь – «Дистанційні курси в системі фахової підготовки хореографів: доцільність і проблеми застосування» та інші [3].

Погоджуємося з С. Доценко та І. Прокопенко у тому, що цифровізація освіти має важливе прогресивне значення у розширенні можливостей організації навчальної діяльності у вищих навчальних закладах, створює широкі умови для доступу до навчальних матеріалів різних форматів [2, 16]. Також погоджуємося з А. Ветринською у тому, що підготовка у системі хореографічної освіти передбачає різноманітність форм навчально-пізнавальної діяльності студентів, у тому числі й самостійної [1, 60]; та з Т. Медвідь у тому, що сучасний фахівець має бути конкурентоспроможним, і однією з ознак конкурентоспроможності є інформаційна, цифрова компетентність [3, 125].

В епоху цифрового розвитку віддалений доступ до інформаційних ресурсів відіграє надзвичайно важливу роль. Це дає змогу не лише дистанційно викладачам проводити практикуми з хореографічних дисциплін, але й організувати Всеукраїнські та міжнародні навчально-методичні семінари, симпозіуми та конференції з хореографічного мистецтва, залучаючи широке коло студентів-учасників. А також, це дає можливість викладачам підвищувати свій кваліфікаційний, педагогічний рівень, проходити міжнародне стажування, знаходити нові форми й методи у викладацькій діяльності.

Надзвичайно важливою перевагою є дистанційна участь у різноманітних хореографічних групах, організаціях, курсах підвищення кваліфікації для викладачів, які завдяки цифровізації дають можливість без перешкод взяти участь у вузькоспеціалізованих мистецьких заходах [2, 16].

Студентам це дозволяє виконувати навчальний план, відвідувати усі заняття, практикуватися віддалено у педагогів з різних видів та напрямів хореографічного мистецтва, незалежно від їх віддаленості від викладача; мати доступ до навчальних матеріалів, майстер-класів, семінарів і тренінгів, а також брати участь у різноманітних конкурсах, олімпіадах з хореографічного мистецтва у дистанційній формі, у тому числі, міжнародних, без необхідності виїзду закордон та витрат часу і коштів на дорогу.

Використання сервісів Zoom та Google meet для проведення відеоконференцій та онлайн-зустрічей зробили можливим навчання студентів багатьох ВНЗ та закладам фахової передвищої освіти у період пандемії COVID-19, а також під час повномасштабного вторгнення РФ на територію України. Moodle та Google Classroom навчальна платформа та веб-сервіс дали можливість створювати курси та ефективно проводити інтернет-навчання закладам освіти, з урахуванням спеціальностей хореографічного профілю, для студентів, що через війну змушені були залишити свої домівки, переїхати закордон та продовжити навчання дистанційно [3, 129].

Надзвичайно важливою у 2022 році, була можливість завдяки вищезазначеним веб-сервісам не лише змога навчатися, але і вступати у ВНЗ та заклади вищої та фахової передвищої освіти. Так, у ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, у 2022 році вступна кампанія на спеціальність 024 «Хореографія» проходила в онлайн формі з використанням Google meet. Це в свою чергу дало змогу долучитися до вступних випробувань абітурієнтам з різних міст України, що особливо важливо в умовах воєнного стану.

Але окрім переваг існують і певні обмеження, з яким стикаються учасники освітнього процесу хореографічного напрямку у ряді

навчальних дисциплін таких як: «Теорія і методика викладання танцю за видами», «Ансамбль», «Мистецтво балетмейстера», «Класичний танець», «Народно-сценічний танець», «Український танець» тощо. Одним з таких обмежень є синхронізація між викладачем, студентом і концертмейстером під час проведення заняття в онлайн форматі. Різна швидкість Інтернету, якість сигналу, практично унеможлиблює своєчасне реагування студента на музичний супровід, та зауваження викладача, яке потребує миттєвої реакції студента, та виправлення помилки у безпосередньо під час виконання навчального матеріалу. Мінімальний розрив у часі також не дає оптимально оцінити відповідність виконуваного матеріалу музичному супроводу. Це в свою чергу змушує викладача шукати інші форми проведення занять, наприклад, виконання запису відеоматеріалу студентом під раніше записаний музичний супровід. Цей вид діяльності також потребує цифрової грамотності та відповідного технічного забезпечення. Але і ця форма не дає тієї ефективності, яку мають очні заняття. Окрім цього, підготовка студента-хореографа передбачає великий обсяг саме практичних дисциплін, специфікою яких є безпосередня передача, «з рук у руки» методики виконання навчального матеріалу. На жаль дистанційний формат проведення занять навіть із найкращими технічними та цифровими технологіями унеможлиблює реалізацію цієї надважливої складової підготовки високопрофесійного танцівника [3, 128].

Отже, сьогодні диктує гостру потребу мистецької освіти в цифровізації відповідно до практико-орієнтованої специфіки хореографічних дисциплін, адже головним завданням незалежно від форм та методів навчального процесу залишається підготовка високопрофесійного танцівника, балетмейстера, педагога в галузі хореографічного мистецтва.

Література:

1. Ветринська А. Інновації в сучасній хореографічній професійній освіті. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. 2017. Вип. 2. С. 59–61.
2. Доценко С. Прокопенко І. Цифрова грамотність як складова фахової компетентності майбутнього викладача. *Дистанційна освіта: реалії та перспективи* : матеріали I всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Харків, 12 грудня 2018 р. Харків, 2018. С. 15–18.
3. Медвідь Т. Дистанційні курси в системі фахової підготовки хореографів: доцільність і проблеми застосування. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2018. Вип. 18. С. 124–133.

БРЕНДУВАННЯ ТА ВІРТУАЛЬНИЙ ІМІДЖ ПРОВАЙДЕРІВ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Чемерис Г. Ю.

*Ph.D. (доктор філософії у галузі педагогіки), доцент,
в. о. завідувача кафедри дизайну
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Публічність освітянської професії вимагає високого рівня щодо формування іміджу, а повсюдна діджиталізація суспільного життя накладає свої вимоги до здійснення комунікації соціуму із персональним брендом та іміджем закладу освіти та освітян [10; 11]. У світлі перетворень, що відбуваються в житті сучасного суспільства, в у тому числі у галузі вищої освіти, проблема створення образу викладача набуває все більшої практичної та теоретичної значимості та аргументує академічний інтерес до дослідження організаційних заходів, спрямованих на зміцнення комунікативного впливу університету на певні сегменти цільової аудиторії. Таким чином перед освітянами, як перед провайдерами освіти, стоїть задача формування в першу чергу власного позитивного іміджу саме у віртуальному просторі. Актуальність пошуку оптимальних способів формування позитивного та ефективного іміджу закладу освіти та персонального бренду освітянина обумовлена збільшенням лояльності цільового сегменту, а також залучення нових стратегічно важливих партнерів для виконання пріоритетних завдань закладів освіти [6, с. 284-286].

Аналіз наявних досліджень показав, що наявні наукові розвідки, що присвячені питанню створення позитивного іміджу закладу освіти [1; 3-7] та освітян [2; 8]. Однак було констатовано недостатність досліджень, в яких приділено увагу питанню формування персонального бренду та віртуального іміджу провайдерів мистецької освіти у вищій школі, що визначило актуальність дослідження. Таким чином наявна необхідність у формулюванні концептуальної моделі створення віртуального іміджу викладачів та кафедри як ключових провайдерів мистецької освіти із окресленням залучених інструментів.

В першу чергу ефективність позиціонування віртуального іміджу закладу освіти досягається завдяки налагодженій взаємодії фахівців університетської структури із засобами масової інформації та встановлення позитивного системного діалогу через засоби масової інформації не лише з майбутніми вступниками та їх батьками як споживачами освітніх послуг, а й зі стейкхолдерами для встановлення

інформаційного домінування [5, с. 34-36]. Ефективними з точки зору генерування бажаних інформаційних потоків є події, які висвітлюють активне студентське життя, ключові історії успіху випускників та активну діяльність викладацького складу щодо власної експозиційної та мистецької діяльності тощо.

Для висвітлення інформації про професійний рівень викладача мистецького профілю також важливу роль відіграє сформоване резюме або *curriculum vitae* (CV) [2, с. 8-9] на сторінці офіційного сайту закладу освіти. Для викладачів мистецького спрямування, окрім основної інформації про наявність інформації про публікаційну діяльність, стажування, освіту та досвід роботи важливим є висвітлення інформації щодо експозиційної та мистецької діяльності з відгуками та рецензіями у засобах масової інформації, а також інформації щодо їх мистецьких портфоліо на міжнародних платформах для створення персонального бренду викладача як практика.

Важливим аспектом для створення стійкого асоціативного зв'язку з кафедрою є брендування кафедри, що втілюється у єдиному кольорографічному рішенні (логотип або графічний знак, визначене кольорове та типографічне оформлення усієї брендваної продукції та дизайну інформаційних повідомлень на віртуальних платформах), яке асоціюватиметься саме з діяльністю кафедри. Зокрема позитивний імідж створюється за допомогою розробки брендваних листів для розсилок електронною поштою [9]. Також створення віртуального іміджу кафедри, як провайдеру освіти, є можливим за допомогою наповнення кафедрального портфоліо мистецьких проєктів студентів з публікацією у міжнародних мистецьких спільнотах (*behance.net*, *artstation.com* тощо). Наповнення кафедрального портфоліо студентських робіт виконуватиме декілька функцій, а саме інформаційну (для ознайомлення здобувачів освіти із можливим напрямком власних проєктних рішень) та функція промоції (залучення до профорієнтаційної кампанії для демонстрації рівня можливостей кафедри як провайдера мистецької освіти вступникам).

Надважливим чинником для формування конкурентоспроможного іміджу серед інших закладів освіти є формування наукового та ділового образу кафедри у професійних спільнотах з висвітленням наукових здобутків. Так, наприклад, важливо створити спільноту фахівців кафедри на таких ресурсах, як *linkedin.com* для інформування про діяльність закладу освіти та налагодження комунікації зі стейкхолдерами та закордонними установами для розвитку міжнародної взаємодії. Зокрема демонструє високі показники для нетворкінгу створення сторінки з представленням про діяльність кафедри на ресурсі

researchgate.net, за допомогою якої є можливість демонстрації результатів грантової та наукової діяльності кафедри.

Таким чином було окреслено концептуальну модель створення бренду та віртуального іміджу викладачів та кафедри як провайдерів мистецької освіти з визначенням основних засобів представлення у віртуальному середовищі. Застосування комплексу окреслених засобів формування іміджу закладу освіти надасть найкращий результат для встановлення належного зв'язку з цільовою аудиторією споживачів освітніх послуг.

Література:

1. Агалець І. О. PR-технології професійного іміджу суб'єктів освітньої процесу: формування та орієнтири розвитку (реферативний огляд). *Інноваційний розвиток освіти в Україні й зарубіжжі в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних процесів огляд. вид. До 20-річчя Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського*. 2019. С. 107-128. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/211003383.pdf>.

2. Апостол О. В. Теоретичні аспекти формування та розвитку позитивного іміджу сучасного педагога. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка. Чернігів, 2018. Вип. 150. С. 7–10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_150_47.

3. Вознюк В. С. Позитивний імідж навчального закладу й управлінська культура його керівника. *Педагогічний пошук*. 2016. № 2. С. 12–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedp_2016_2_5.

4. Карпенко Ю. М., Карпенко Н. Л. Імідж вищого навчального закладу: основні складові та проблеми формування. *Науковий вісник Полісся [Scientific bulletin of Polissia]*. 2015. Вип. 1. С. 118–124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvp_2015_1_20.

5. Кіріяк С. Г., Кучер О. С. Формування позитивного іміджу навчального закладу. *Таврійський вісник освіти*. 2015. № 4. С. 32–38.

6. Кубко В. П. Передумови та особливості формування моделі іміджу вищого навчального закладу. *Гілея: науковий вісник* : зб. наук. пр. / Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, ВГО «Українська академія наук». Київ, 2015. Вип. 103. С. 283–286. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2015_103_79.

7. Мірошніченко Д. А., Зленко А. М., Ісайкіна О. Д. Імідж як складова корпоративної культури сучасного вищого навчального закладу. *Економічний вісник університету* : зб. наук. пр. учених та аспірантів. Переяслав-Хмельницький державний педагогічний

університет ім. Григорія Сковороди. Переяслав-Хмельницький, 2017. 34 (1). С. 7–15. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2017_34\(1\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2017_34(1)_3).

8. Навроцька М. М. Імідж педагога в освітньому просторі. *Таврійський вісник освіти*. 2014. № 1. С. 8–12.

9. Пройчев С. М., Чемерис Г. Ю. Аналіз інструментарію інтернет розсилки для освітніх цілей. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*. 2020. 8 (1). С. 50-61. DOI: 10.32919/uesit.2020.01.05.

10. Чемерис Г., Брянцева Г. Фронезис як системоутворювальний фактор дизайн-освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 40 (3). С. 250-254. DOI: 10.24919/2308-4863/40-3-40.

11. Чемерис Г., Брянцева Г., Брянцев О. Шляхи вдосконалення дизайн-освіти у контексті стратегії цифрової трансформації освіти і науки України. *Фізико-математична освіта*. 32 (6). 2022. С. 49–56. DOI: 10.31110/2413-1571-2021-032-6-008.

КУЛЬТУРА ЯК ПОНЯТТЯ

Шваб Л. П.

кандидат історичних наук,

доцент кафедри всесвітньої історії

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

У всій культурології немає більш проблемного й дискусійного поняття як «визначення культури». «Поняттю культури» присвячено величезна кількість праць, які, за невеликим винятком, не дбають порабськи про те, щоб визначення культури уможливило ясність виявленої предметної реальності, означеної як культура і, відповідно, було царинною дослідницьких зусиль культурології.

Тож кілька міркувань про культуру (у мінімалістичних параметрах). Культура як діяльність і як предметна реальність завжди являють собою процес чи результат двох взаємодоповнюючих видів діяльності: опредмечування (втілення) і розпредмечування (перевтілення) [3, с. 20].

Опредмечування (втілення) – це перетворення внутрішнього світу людини у зовнішню (предметну) реальність. Внутрішня діяльність спочатку перетворюється у зовнішню, а потому «завмирає» у предметі. В акті втілення людина завжди використовує той чи інший предметний матеріал, але оформляє таким чином, що він стає зовнішнім вираженням її душі. «Букова земля» [3] – це Марія Матіос не як її духовно-душевне життя, а як текст, який відділився від авторки, і залишився самим собою.

Дуже важливо, що перетворюючи реальність у предмет, людина робить щось особливо важливе. Кожна людина неповторна, і в кожній людині є щось, що не зводиться до одного чи іншого. Це аксіома. Але із цієї аксіоми витікає унікальність, неповторність того, що створює світ культури. Культура виникає тільки тоді, коли людина може пробитися до самої себе, не зовнішньому в собі, а до свого «Я», і не тільки пробитися, але й підібрати зовнішні форми його вираження. Тому, якщо в предметі, з позиції культури, втілена людська унікальність, то світ культури – це світ не мертвих речей, а живих особистостей, індивідуальностей. Усвідомлюючи це чи ні, ми підходимо до явища культури з питанням, яка душа втілилася у цьому предметі, а зовсім не «що це таке».

Розпредмечування (перевтілення) являє собою перетворення зовнішньої реальності (предметності) у внутрішній світ людини, розширення і поглиблення внутрішнього світу людини до внутрішнього світу, що втілюється в предметній реальності творця. Перевтілення – це ще й творення із зовнішньої реальності метафізичного внутрішнього світу людини.

І опредмечування (втілення), і розпредмечування (перевтілення) у явній чи прихованій формі являють собою спілкування, комунікацію. Щось створюючи, надаючи чомусь предметної форми, людина не тільки позбавляється обтяження образами та ідеями, якими вона переповнена, вона посилає вісточку, дає про себе знати. Ще більш явно тема контакту звучить в акті розпредмечування: читаючи книгу, я зустрічаюся з автором, він мій співбесідник. Але є спілкування й у його первинно-сутнісному значенні – розмови, жесту, просто погляду (Марина Абрамович, сербська мисткиня у перформансі «Художник присутній», показаному в Музеї сучасного мистецтва в Нью-Йорку з 14 березня до 31 травня 2010 року, абсолютно геніально відчула і реалізувала ідею культурного акту в його первісній формі – погляді [1]). Розмова, чиясь фраза не просто предметна реальність, вона завершується в репліці чи іншій реакції співбесідника. Тут опредмечування однієї людини безпосередньо перетікає у внутрішню, а опісля і зовнішню діяльність іншої. Опредмечування (втілення) і розпредмечування (перевтілення) утворюють неперервний ланцюг. У порівнянні зі спілкуванням усяка

інша культурна діяльність – це пауза, перебіг у комунікації. І знову ж таки, спілкування має унікально-особистісний характер. Якщо іншому кажеш те, що можеш сказати саме цій людині, тільки тоді має зміст спілкування, в іншому випадку відбувається обмін інформацією. У спілкуванні унікальність однієї особистості відкриває в іншій можливості, які до моменту спілкування були неможливими. Значить у спілкуванні немає творця, а є метафізичне творення. Суб'єктами спілкування є не «Я» і «Я», а «Ми». У певному смислі опредмечування й розпредмечування можна розглядати як невдачу в спілкуванні, намагання спілкуватися через нерозуміння.

Тож, проникнувши у сутність культури в найбільш мінімалістичних параметрах, уточнимо розуміння цивілізації.

Для розкриття змісту цивілізації, ключовими є поняття «виробництва», «споживання» та «обмін інформацією».

Виробництво як таке не опредмечує внутрішній світ того, хто виробляє, воно може бути імітацією, тиражуванням, штампуванням. Виробляють на основі зразка, тобто щось, що вже знайдено, або ж через зовнішню комбінацію вже знайденого. Виробництво безособове і анонімне, створене в ньому нічого не говорить про творця.

Споживання, як і розподіл, передбачає засвоєння і сприйняття. Проте, дуже важливо: споживання відновлює рівновагу людини із самою собою і середовищем. Споживання повертає людину до самої себе, до своєї самотождності. Але, внутрішній світ людини не змінюється і не поглиблюється. І передусім тому, що споживаючи, людина залишається наодинці із собою, все, до чого вона торкається з метою споживання, адаптується чи асимілюється у ній, стає нею самою, або пристосовується до неї.

Обмін інформацією об'єднує із виробництвом і споживанням його безособовий характер. В інформації, на відміну від спілкування, немає носія, у тому значенні, що вона здобувається і поширюється без індивідуально-особистісного сліду. Обмін інформацією навіть може відбуватися поза людиною. Наявність інформаційних систем не обов'язково гарантує особові контакти. Навіть такого спостереження достатньо для висновку, що при обміні інформацією люди не задіюють людських якостей. Звідси випливає, що увесь ланцюжок – від виробництва, споживання до обміну інформацією – все менш олюднений. Якщо виробництво, на відміну від споживання, має елемент олюднення, бо виробляє продукт не хто інший як людина, то споживання об'єднує людину і тварину. Насамкінець, обмін інформацією властивий людині, тварині чи взагалі живій природі, і навіть штучно створеній людськими руками кібернетичній системі.

І останнє, що залишається сказати про культуру в найзагальніших і найабстрактніших поняттях: культура – це не даність людського існування, не щось фіксоване і самототожне. А передусім – орієнтир і регуляторний принцип. Культура не стільки дана в людині, скільки задана в ній. Адже людина виходить із себе даної і в опредмечуванні, коли свій внутрішній світ робить зовнішньою реальністю, і в розпредмечуванні, коли робить зовнішню реальність своїм внутрішнім світом, і, насамкінець, – у спілкуванні, коли людина долає замкнутість свого буття на собі.

Література:

1. «В присутності художника» (2012) / реж. Метью Ейкерс, Джефф Дюпре. URL: <http://baskino.me/films/biograficheskie/5121-marina-abramovich-v-prisutstvii-hudozhnika.html>
2. Матіос М. Букова земля. Київ: «А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га», 2019. 928 с.
3. Сапронов П. Курс лекцій по теории и истории культуры. Санкт-Петербург : «Союз», 1998. 560 с.

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ

Шелевер О. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри психології

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

м. Ужгород, Україна

Одним з найбільш обговорюваних феноменів трансформації сучасного суспільства стало формування цифрового суспільства. Складовими цифрового суспільства є цифрове покоління, нові цифрові технології, що формують цифрове середовище й розвиваються в ньому та цифрова економіка з новими вимогами до кадрів. Цифрових трансформацій зазнають усі галузі суспільства і освіта не є виключенням у цьому процесі.

В умовах пандемії COVID-19 та військової агресії з боку росії функціонування системи освіти характеризується суттєвими особливостями. Ці виклики зумовили суспільно-економічні зміни

в нашому суспільстві та прискорили процеси цифровізації й трансформації закладів освіти.

Цифрова трансформація освіти відкриває нові можливості: навчання в зручний час, можливість проектувати індивідуальну освітню траєкторію, безперервність процесу навчання. Вона спрямована на підготовку конкурентоспроможних професіоналів, які будуть затребувані на ринку праці, вільно володітимуть цифровими технологіями, орієнтовані на підвищення свого професійного рівня.

Система цифрової освіти включає в себе інформаційні ресурси, телекомунікації, систему управління (рис. 1). Інформаційний формат заснований на цифровому поданні інформації. На відміну від електронного формату цифровий формат більш точно представляє інформацію, забезпечуючи її вільну циркуляцію, розміщення, обробку, використання в комп'ютерних мережах [1, с. 11].

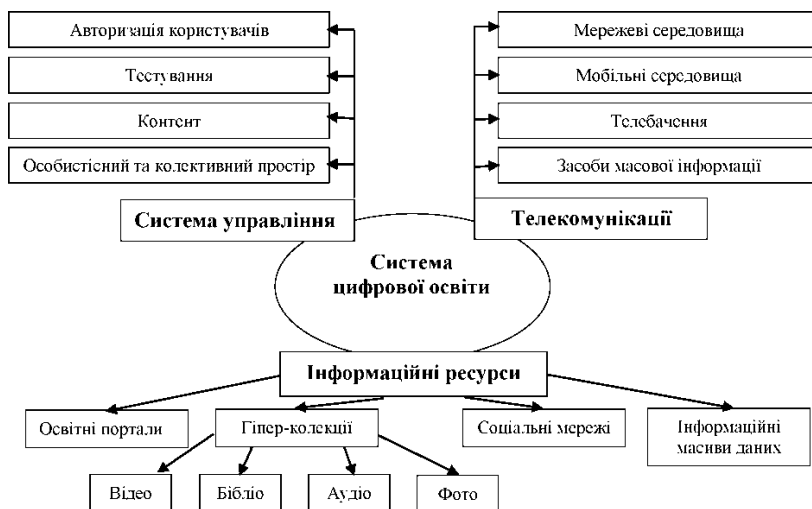

Рис. 1. Система цифрової освіти

Цифровізація освіти безпосередньо залежить від педагога, його вміння інтерпретувати та відтворювати дані за допомогою інформаційно-комунікативних технологій, оцінювати та застосовувати нові знання, отримані у цифровому середовищі.

Цифрова компетентність – одна з нових компетенцій, яка включає опанування навичок, пов'язаних з технологіями та передбачає здатність ефективно виконувати задачі в умовах цифрового середовища.

У Концепції розвитку цифрових компетентностей зазначено суть цифрових компетентностей як динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, інших особистих якостей у сфері інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність із використанням таких технологій [2].

Гребеник І. С. сформулювала складові цифрової компетентності педагога, які повинні формуватися або розвиватися в процесі навчання на тематичних курсах і тренінгах: мотиваційна складова (психологічний компонент, який передбачає усвідомлену потреба в освоєнні та впровадженні кращого управлінського і педагогічного досвіду); змістовно-процесуальна складова (теоретичний компонент, який передбачає психолого-педагогічні знання про місце Інтернет-технологій в системі управління навчальним закладом, інформатизації навчально-виховного процесу та навчального закладу в цілому, вміння визначити і обґрунтувати доцільність використання ІКТ та Інтернет-технологій на різних етапах управління навчальним закладом і забезпечення якості навчального процесу); конструктивна складова (практичний компонент, який передбачає вміння використовувати ІКТ та Інтернет-ресурси в управлінні, навчанні та самовдосконаленні та ін.) [3, с. 20].

Цифрова компетентність педагога виконує важливі функції в освітньому процесі:

- пізнавальну – доповнення і поглиблення вже наявних системи знань, умінь, навичок, способів і досвіду професійної діяльності;
- розвиваючу – розвиток професійної компетентності, в тому числі інтелекту, здібностей, самостійності, ініціативи та ін., тобто прагнення до всебічного і гармонійного розвитку особистості, професіоналізму;
- оціночну – оцінювання та реалізація свого потенціалу, своїх професійних здібностей, перспектив, освітньої та професійної траєкторії, усвідомлення особистого сенсу безперервного саморозвитку для успішності в сучасному світі;
- адаптивну – адаптація до умов і діяльності в сучасному світі, відповідність вимогам соціального замовлення, вимогам професійного стандарту, конкурентоспроможність на ринку праці [3, с. 20-21].

З метою формування та розвитку цифрової компетентності фахівців в системі освіти необхідно створювати практико-орієнтоване цифрове освітнє середовище, залучати педагогів до освоєння та використання сучасних веб-технологій, веб-ресурсів та програмних засобів в процесі науково-педагогічної діяльності.

Серед популярних веб-ресурсів для дистанційного навчання можна виділити наступні:

- Платформа Moodle (<https://moodle.org/>) – безкоштовна відкрита система управління дистанційним навчанням, що дає змогу використовувати різноманітні інструменти для забезпечення освітнього процесу;

- Платформа Google Classroom (<https://classroom.google.com>) – це сервіс, що пов'язує Google Docs, Google Drive і Gmail, дозволяє організувати онлайн-навчання, використовуючи відео-, текстову та графічну інформацію;

- Zoom (zoom.us/download) – сервіс для проведення відео-конференцій та онлайн-зустрічей (відеоконференції можна проводити також за допомогою Microsoft Teams, Google Meet, Skype тощо.);

- ClassDojo (<https://www.classdojo.com/uk-ua/signup/>) – простий інструмент для оцінювання роботи групи в режимі реального часу;

- Classtime (<https://www.classtime.com/uk/>) – платформа для створення інтерактивних навчальних додатків, яка дозволяє вести аналітику навчального процесу і реалізовувати стратегії індивідуального підходу;

- LearningApps.org ([LearningApps.org](https://www.learningapps.org/)) – онлайн-сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи під час роботи з інтерактивною дошкою або як індивідуальні вправи.

Отже, в умовах сучасних викликів актуалізується необхідність цифрової трансформації освіти. Особливе значення набуває формування у педагогів цифрової компетентності, яка передбачає розуміння значення цифрового освітнього середовища для навчального процесу в сучасних умовах, вміння аналізувати інформацію, проектувати та створювати власне освітнє середовище, працювати в мережевих педагогічних спільнотах, підвищення фахової кваліфікації шляхом самоосвіти з використанням сучасних веб-ресурсів.

Література:

1. Кононец Н.В. Цифровізація освітнього процесу у вищій школі: електронний посібник для самостійної роботи магістрів освітньої програми «Педагогіка вищої школи» галузі знань 01 освіта/педагогіка спеціальності 011 освітні, педагогічні науки. Полтава : ПУЕТ, 2021. 77 с.

2. Концепція розвитку цифрових компетентностей, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#n13>

3. Гребеник І. С. Формування цифрової компетентності керівників навчальних закладів. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2019. № 6. С. 17–25.

ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН УКРАЇНОЗНАВЧОГО ЦИКЛУ

Щербина С. В.

*кандидат історичних наук,
доцент кафедри історії України, археології та краєзнавства
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна*

На систему вищої освіти в Україні нині припали дуже серйозні випробування. Більшість українських законодавчих документів, національних програм націлені на поєднання в освітньому процесі наукової та інноваційної діяльності, які дозволять створити конкурентоспроможну національну мережу університетської освіти. У XXI ст. пандемія COVID-19 та війна в Україні призвели до необхідності більш активного залучення інформаційно-комунікаційних технологій до навчального процесу. Дистанційне навчання стало невід'ємною складовою сучасних освітніх реалій.

На сьогодні викладач перебуває у ситуації постійного самовдосконалення, пошуку найбільш оптимальних методів і засобів навчання. Інформаційно-комунікаційні технології дозволяють отримувати знання дистанційно у зручний час, незалежно від місцеперебування учасників освітнього процесу. Використання інноваційних форм і методів у освітньому процесі є ключовою необхідністю не лише для подачі матеріалу, але і для набуття у майбутнього педагога навичок їх використання у власній практичній діяльності. Використовуючи різні освітні платформи, викладачі мають змогу систематично керувати, контролювати і аналізувати діяльність за кожним тематичним блоком або модулем.

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у дистанційний навчальний процес вищого навчального закладу створює нові можливості реалізації принципів індивідуалізації та диференціації навчання, позитивно впливає на розвиток пізнавальної діяльності студентів, їхньої активності та свідомості [1, с. 268]. Сучасна система вищої освіти передбачає індивідуально-творчий принцип формування майбутнього педагога, розкриття індивідуальності, розвиток його професійних поглядів, створення гнучких моделей організації навчального процесу, що спричиняє позитивний вплив на підвищення рівня якості освіти та формує необхідні умови для підготовки фахівців.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства дисципліни українознавчого циклу посідають важливе місце у системі гуманітарного знання, що обумовлене потребами національного самовизначення, формуванням етнічної свідомості та забезпеченням передачі етнокультурних традицій з покоління в покоління. Навчальний курс «Етнографія» є нормативною дисципліною підготовки бакалаврів за освітньою програмою 032 «Історія і археологія» в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Предмет сприяє процесу формування знань про форми впливу людини та суспільства на етнічні процеси і явища. Етнографія є невід'ємною частиною розвитку української науки і університетської освіти. У викладанні курсу вдало поєднуються консультаційна модель, яка передбачає регулярне відвідування студентами лекційних і практичних занять, проведення консультацій і регулярне оцінювання виконаних завдань, та асинхронну модель, що дозволяє здійснювати обмін навчальними матеріалами, домашніми завданнями і результатами між викладачем і слухачами. Пандемія і воєнний стан призвели до значних коректив організації навчального процесу в університеті, що викликало необхідність пошуку нових моделей викладання предмету. Інформаційно-комунікаційні технології дозволили організувати дистанційне вивчення дисципліни з урахуванням актуальної ситуації і можливостей студентів.

Для організації успішного дистанційного навчання необхідно виконання ряду важливих умов. Найголовніше, щоб у кожного учасника навчального процесу були персональний комп'ютер або ноутбук та постійний доступ до мережі Інтернет. Також запорукою отримання ґрунтовних знань з предмету є жорстка самодисципліна, бо здебільшого результат залежить від рівня свідомості і відповідальності студента. Викладач, який перебуває на відстані, часто не в змозі встановити контроль над всіма студентами. Певним недоліком дистанційної форми виступає відсутність прямого контакту і спілкування між викладачем і студентом, що позбавляє навчальний процес певного емоційного забарвлення.

Найпоширенішими платформами для проведення відеоконференцій, які використовуються в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка на сьогодні є Zoom, Microsoft Teams, Google Meet. Вони дозволяють у синхронному режимі проводити лекції і практичні заняття, здійснювати контроль засвоєння матеріалу. Викладання Етнографії здійснюється за допомогою Zoom, що дозволяє організовувати відеоконференції для 100 учасників, надає можливість демонструвати на екрані фото та відеоматеріали. Також організатор зустрічі може проводити запис заняття. Перевагами сервісу Zoom є

функція листування з усіма учасниками зустрічі, поділ на зали для виконання завдань у групах.

Додатки-месенджери – Viber, Telegram та WhatsApp, здебільшого мають допоміжні функції і дозволяють швидко вирішити організаційні питання, забезпечують ефективний зворотній зв'язок із викладачем [2, с.373]. Для надсилання студентам текстових та мультимедійних матеріалів для підготовки до занять, проміжного контролю використовуються інструменти Google Workspace (Google Docs, Google Sheets, Google Slides, Google Forms, Google Drive). Зручним інструментом є Google Classroom, який дозволяє створити віртуальне навчальне середовище для надання рекомендацій та контролю процесу навчання.

Із активним використанням дистанційних технологій при викладанні курсу «Етнографія» виявилися певні негативні тенденції, які передусім мають об'єктивний характер. Так, в умовах воєнного стану не всі учасники навчального процесу мають доступ до швидкісного інтернету, який би забезпечував якісний відеозв'язок без спотворення звуку та зображення. Деякі студенти не мають необхідного обладнання (персонального комп'ютера, мікрофону, вебкамери) для організації освітнього процесу. Також можуть спостерігатися зловживання і маніпуляція з боку студентів, які виправдовують свою відсутність на занятті чи відмову відповідати технічними проблемами.

Розуміння важливості інформаційно-комунікаційних технологій у період пандемії та воєнного стану, коли більшість навчальних занять відбуваються дистанційно, є вкрай необхідним для педагогів. Врахування як позитивних, так і негативних рис дистанційної освіти допоможе вдосконалити системний підхід до онлайн-освіти в Україні і забезпечить отримання студентами якісної підготовки.

Література:

1. Шовкун В. В. Використання дистанційних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів інформатики. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2016. Вип. 2. С. 281–292. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2016_2_23.
2. Рябова З. В., Єльнікова Г. В. Професійне зростання педагогів в умовах цифрової освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Вип. 80 (6). С. 369–385. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v80i6.4202>.

НЕФОРМАЛЬНІ ІНСТИТУТИ У РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ: ЦИФРОВІЗАЦІЙНИЙ ТА КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІЙ КОНТЕКСТ

Юрків Р. Р.

*доктор філософії з фінансів, банківської справи та страхування,
доцент кафедри економіки та публічного управління
Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Війна, розпочата Російською Федерацією проти України, суттєво трансформувала систему поглядів на розвиток і збереження фінансового потенціалу малого бізнесу. Необхідність гарантування стійкості національної економіки в умовах агресії потребує збереження потенціалу таких підприємств. Водночас, незважаючи на визначальність власне фінансових проблем, зростає роль неформальних інститутів, зокрема значення ментальності підприємця, здатність його адаптовуватись, що в свою чергу пов'язане із рівнем освіти, готовністю до цифровізації бізнес-процесів та цифровізаційною спроможністю.

У цьому контексті, на наш погляд, підвищується необхідність у дослідженнях перспектив формування фінансового потенціалу малих підприємств, попри умови в яких вони працюють, власне з акцентом на пропагуванні і розвитку цифрових компетентностей і певної нової культури ведення бізнесу. Це безумовно актуалізує дослідження такого характеру, в тім числі наукові пошуки, пов'язані не лише із проблемами цифрової культури, освіти, але й психології бізнесу у існуючих для підприємств умовах.

Назагал концептуальне розуміння необхідності інституційного впливу, зокрема на фінансові процеси, було сформоване відносно недавно з виділенням формальних і неформальних інститутів, в свою чергу акцент на ролі неформальних був зроблений вченими, що вивчали проблеми поведінкової економіки. Власне під інститутом в економічній науці розуміють закріплену (формально або неформально) окрему норму, а також сукупність таких норм в певному секторі, організації чи установі («фінансові інститути», «інститути державного управління») [2, с. 16]. Перевагою інституціональної концепції українські вчені вважають те, що економічні процеси пояснюються не тільки економічними, але і соціально-політичними, правовими, соціально-психологічними, етичними умовами, а також звичаями, традиціями і звичками, що існують як в житті окремої людини, так і суспільства в цілому, роль яких в умовах війни суттєво зростає

[1, с. 192]. Також окремі фахівці стверджують про сукупність різнорівневих інститутів, що розглядається як інституційна матриця формальних правил і неформальних обмежень [4, с. 26]. Водночас поширеною є наукова позиція, що інституціональне середовище потрібно вивчати в контексті систем відносин «економіка-політика», «економіка-право», «економіка-мораль», «економіка-ідеологія», «економіка-культура», так як у кожній з перелічених систем відносин функціонують власні інструменти, при чому як формальні, так і неформальні, що на загал формують інституціональне середовище конкретного суспільства [3]. Цілком згодні із цими позиціями відомих науковців та провідних фахівців у даній сфері.

Втім війна Російської Федерації, розв'язана проти України ставить нові виклики перед бізнесом, а необхідність з ними «справитись» фактично є передумовою «виживання» підприємницького сектору. При цьому інституційні основи формування й реалізації фінансового потенціалу складають формальні та неформальні інститути, що необхідно чітко усвідомлювати. Малий бізнесу в умовах війни залежить не тільки від суто формальних інститутів (в Україні це законодавство України та нормативно-правова база в цілому у цій сфері, інститути регулювання, тобто органи державної влади і управління, які тою чи іншою мірою впливають на інвестиційні процеси та їхнє фінансове забезпечення), але й від неформальних, які в нинішніх умовах суттєво впливатимуть на ведення бізнесу та сприятимуть перемозі України і збереженню підприємницької активності.

Неформальними інститутами, які мають суттєвий вплив на процес реалізації фінансового потенціалу суб'єктів малого підприємництва, в тім числі і в умовах війни, залишаються:

- психологія ведення бізнесу, здатність до адаптації та трансформації власної бізнесової свідомості і підходів;
- рівень сприйняття й підтримки інновацій та інвестицій як основи розвитку серед громадян і бізнесу;
- цифрова культура та інноваційне мислення;
- досвід, традиції організації інвестиційної діяльності;
- адаптивність до інформаційних загроз, можливості поширення інформації у суспільстві та рівень його інтегрованості у використання інновацій;
- готовність до цифровізації продуктів і послуг, зокрема у період війни та необхідності забезпечення фінансуванням бізнес-процесів, шляхом пошуку нетрадиційних підходів;
- освіта, кваліфікація та цифрові компетентності.

Так психологія ведення бізнесу, здатність до адаптації та трансформації власної бізнесової свідомості і підходів, на наш погляд,

є одним із ключових факторів який дасть змогу підприємствам адаптуватись і працювати в надзвичайно складних умовах війни, адже якщо немає такої свідомості, немає достатньої психологічної стійкості, то такі підприємці зазвичай не зможуть працювати в Україні зараз.

Відтак, підходи до удосконалення інституційних основ в частині інтенсифікації використання регулюючого потенціалу неформальних інститутів, враховуючи умови воєнного стану і перспективи післявоєнного відновлення, повинні передбачати наступне:

1) адаптація специфіки культури, психології й традицій бізнесу задля збереження потенціалу підприємницького сектору в умовах війни;

2) формування суспільної думки щодо безальтернативності побудови в Україні інноваційної моделі розвитку, позитивного іміджу інвесторів та інновацій серед громадян і бізнесу, зокрема, якщо йдеться про зовнішні інвестиції й іноземний капітал, який може стати вагомим джерелом формування фінансового потенціалу після війни;

3) інтеграція регіонів й їхнього інноваційного потенціалу у єдину інноваційну систему з національною самобутністю й чітко визначеністю пріоритетів розвитку;

4) розвиток стартап-індустрії, у тім числі орієнтованої на створення технологій/продуктів подвійного призначення, проведення заходів з популяризації наукової та винахідницької діяльності серед молоді;

5) сприяння поширенню інформації у суспільстві щодо використання інновацій, появи найсучасніших розробок тощо;

6) удосконалення нормативно-правової бази у напрямі регламентації механізмів впливу на неформальні інститути, зокрема в епоху цифровізації економіки та суспільства;

7) врахування проблем впливу інноваційної та інвестиційної культури, інноваційного мислення громадян, цифрової грамотності, ділових навичок на успішність реалізації фінансового потенціалу малого бізнесу, незважаючи на те, що продовжується війна.

Тому врахування цифровізаційного контексту, ментальності, специфіки ділової культури в Україні, здатності покращувати власні компетентності (самоосвіта), здобувати їх у надскладних умовах будуть важливими факторами збереження потенціалу бізнесу у нинішніх умовах. Неформальні інститути та їх вплив не можна в жодному разі недооцінювати, адже саме психологічна стійкість української нації є одним із чинників того, що Україна в умовах війни зуміла значною мірою зберегти економіки, а також фактично 2/3 малих підприємств, що продовжують працювати. Водночас, на наше переконання, післявоєнне відновлення в Україні, враховуючи стрімку цифровізацію бізнес-процесів та сфери послуг, буде неможливе без адаптації

підприємців, необхідних компетентностей, що в свою чергу потребуватиме адекватної реакції освітньо-наукового середовища. Лише за цих умов буде можливе відновлення фінансового потенціалу підприємств та початок економічного зростання в Україні.

Література:

1. Данько М. Теоретико-методологічний аспект визначення трансакційних витрат. *Економічна теорія*. 2017. № 1. С. 36-46.
2. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення: монографія / [О.М. Алимов, А.І. Даниленко, В.М. Трегобчук та ін.]. К.: Об'єднаний ін-т економіки НАН України, 2015. 540 с.
3. Кривак А.П. Інституціональні аспекти визначення та реалізації секторальних пріоритетів національної економіки. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=162>.
4. Манцуров І.Г. Інституційне планування в системі державного регулювання економіки : монографія. К. : НДЕІ, 2018. 655 с.
5. Опарський Ю.О. Соціокультурні трансформації у сучасній цифровій економіці. *Фінанси України*. 2021. № 5. С. 13-18.
6. Уховець Я. Цифрові компетентності як основа інформаційного суспільства. *Економіст*. 2021. № 7. С. 45-54.

ТЕНДЕНЦІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ТЕОРЕТИЧНІЙ ТА ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПРАВНИКІВ

Яновицька А. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри господарсько-правових дисциплін
Львівський державний університет внутрішніх справ
м. Львів, України*

Підготовка здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти відбувається із врахуванням Стандартів вищої освіти України. Так у Стандарті вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право» [1] та Стандарті вищої

освіти України: другий (магістерський) рівень вищої освіти, галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право» [2], зазначено, що у процесі навчання за відповідною спеціальністю, передбачається застосування сучасного інформаційно-комунікаційного обладнання, інформаційних ресурсів та спеціального програмного забезпечення, що застосовуються у діяльності в сфері права.

Доцільність застосування того чи іншого інструмента, визначається науково-педагогічним працівником самостійно із врахуванням галузевої приналежності навчальної дисципліни, обсягу навчального матеріалу та форми навчання.

Як відомо, із введенням карантинних обмежень, новий поштовх отримав розвиток системи дистанційної освіти. Науково-педагогічні працівники все активніше почали використовувати програми із створення відео уроків, презентацій тощо. Крім цього, вищі навчальні заклади сформували власні віртуальні освітні простори на основі платформ Moodle, Google Classroom та ін. Із введенням на території України правового режиму воєнного стану, робота над вдосконаленням застосування різних платформ для дистанційного навчання зростає [3].

Традиційно, як і в інших сферах, у навчанні за спеціальністю Право використовуються електронні інформаційні ресурси бібліотек. Водночас, деякі електронні інформаційні ресурси органів державної влади, місцевого самоврядування, мають іноді обмежений доступ. Це пов'язано, по-перше, із специфікою інформації, яка у них міститься: наприклад, Державний реєстр речових прав на нерухоме майно, а, по-друге, в силу введення на території України правового режиму воєнного стану. Наприклад, Єдиний державний реєстр судових рішень [4] було закрито для загального доступу 24 лютого. Лише із 20 червня 2022 року, Державна судова адміністрація України відновила загальний доступ до Єдиного державного реєстру судових рішень. Цей ресурс активно використовується здобувачами вищої освіти при вивченні процесуальних галузей права (наприклад, господарського процесу, цивільного процесу тощо) для опанування особливостей роботи у сфері судочинства, зрештою, при вивченні матеріальних галузей права (наприклад, земельного права, господарського права тощо), опрацювання рішень суду допомагає зрозуміти можливості практичного застосування законодавчих норм.

Інформаційно-пошукова система «Законодавство України» Верховної Ради України [5] використовується в процесі опрацювання нормативно-правових актів при вивченні як нормативних, так і вибіркової дисциплін. Поряд із цим, враховуючи практичну спрямованість контенту, все більшої популярності набуває використання інформаційно-правових систем Ліга: закон [6].

Наведені специфічні інформаційні ресурси – лише невелика частина тих, що використовуються практикуючими юристами у повсякденній роботі. Серед заходів з посилення практичної складової підготовки здобувачів вищої освіти є проходження практики, розвиток юридичних клінік. При виконанні цієї практичної складової, здобувачі вищої освіти у взаємодії із юристами-практиками, мають змогу вдосконалювати навички застосування відомих інформаційних ресурсів, спеціального програмного забезпечення, що дозволяє краще опанувати навчальний матеріал.

Література:

1. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право»: Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.07.2022 р. № 644. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/07/21/081-pravo-bakalavr-644-20.07.2022.pdf>

2. Стандарт вищої освіти України: другий (магістерський) рівень вищої освіти, галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право»: Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.07.2022 р. № 643. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/07/21/081-pravo-magistr-643-20072022.pdf>.

3. Дистанційні платформи для навчання, саморозвитку та отримання допомоги й перевіреної інформації. Офіційний сайт МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/distancijni-platформи-dlya-navchannya-samorozvitku-ta-otrimannya-dopomogi-j-perevirenoyi-informaciyi>.

4. Єдиний державний реєстр судових рішень. Веб ресурс. URL: <https://reyestr.court.gov.ua>.

5. Інформаційно-пошукова система «Законодавство України». Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main>.

6. Інформаційно-правова система ЛІГА:ЗАКОН. Веб ресурс. URL: <https://ips.ligazakon.net>.

НОТАТКИ

НОТАТКИ

НОТАТКИ

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ОСВІТІ,
КУЛЬТУРІ ТА МИСТЕЦТВІ:
НОВІ МОЖЛИВОСТІ Й ДОСВІД**

12 вересня – 23 жовтня 2022 року

Підписано до друку 24.10.2022. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 7,44. Тираж 100. Замовлення № 1122-164.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.